

Thematische bibliografie Aalter

Startversie: 22 mei 2015 – 440 titels

Eerste bijwerking: 4 juni 2015 (o.m. uitbreiding met 65 titels, naast andere aanvullende gegevens)

Tweede bijwerking: 6 juli 2015 (o.m. uitbreiding met 25 titels, naast aanvullingen/uitbreidingen en een correctie) – 530 titels

Derde bijwerking: 28 juli 2015 (o.m. uitbreiding met 34 titels, aanvullingen en correcties) – 564 titels

Vierde bijwerking: 25 augustus 2015 (uitbreiding met 30 titels en enkele aanvullingen) – 594 titels

Vijfde bijwerking: 29 september 2015 (uitbreiding met 39 titels) – 633 titels

Zesde bijwerking: 26 oktober 2015 (uitbreiding met 28 titels) – 661 titels

Zevende bijwerking: 20 november 2015 (uitbreiding met 39 titels + aanvullingen) – 700 titels

Achtste bijwerking: 22 december 2015 (uitbreiding met 25 titels + heel wat nieuwe koppelingen voor online raadpleging) – 728 titels

Negende bijwerking: 11 maart 2016 (uitbreiding met 35 titels + toevoeging symbool @) – 763 titels

Tiende bijwerking: 30 november 2017 (uitbreiding met 46 titels + kleine correcties) – 809 titels.

Elfde bijwerking: 28 februari 2018 (uitbreiding met 43 titels, naast enige aanpassingen en kleine correcties) – **852 titels**

Om te zoeken op auteur, trefwoord, plaats- of familienamen gelieve de zoekfunctie (Ctrl + F) te gebruiken (op het document, niet op de website) en het gewenste woord in te tikken.

Dit is aangeraden, gezien elke titel maar eenmaal voorkomt. Biografieën staan vaak (maar niet altijd) bij Familiekunde, maar kunnen ook interessant zijn voor bijvoorbeeld het politieke of economische leven. Het zal dus lonen bij een politiek onderwerp de rubriek Familiekunde/biografieën te overlopen of te zoeken via “burgemeester”, “schepenen” enz. Dit geldt voor allerlei onderwerpen in combinatie met meerdere rubrieken.

Anderzijds kan men via de annotaties ook tal van familienamen terugvinden, die niet in de titels staan. Dit kan ook eens tegenvallen, daar sommige namen veel voorkomen, maar dan als auteursnaam (in vet gedrukt, tegenover in kleinkapitaal voor andere familienamen).

Betekenis symbolen:

[a]	in de Archiefleeszaal raadpleegbaar
[b]	in de Bibliotheek raadpleegbaar
]b[	in de Bibliotheek raadpleegbaar en ontleenbaar
@	online raadpleegbaar

Sommige artikels/titels zijn [online raadpleegbaar](#). Door een eenvoudige klik kom je vaak direct op het document terecht, soms op een overzicht, waarna je de juiste titel moet selecteren.

A. WERKINSTRUMENTEN

A.1 bibliografieën

- [a] **DEFRUYT** Roger, *Index op de jaargangen 11 tot 15 (1988-1992)*. – in Land van de Woestijne, jg. 16 (1993), nr. 1-2, p.43-47.
[b] Auteursregister op 5 jaargangen van het gelijknamige tijdschrift.

- [a] **DEFRUYT** Jan, *Index op de jaargangen 16 tot 20 (1993-1997)*. – in Land van de Woestijne, jg. 20 (1997), nr. 3-4, p. 33-36.
[b] Auteursregister op 5 jaargangen van het tijdschrift.

- [a] **DEFRUYT** Jan, *Index op de jaargangen 21 tot 25 (1998-2002)*. – in Land van de Woestijne, jg. 26 (2003), nr. 1, p. 46-49.
[b] Alfabetische index op auteur; tijdschrift Land van de Woestijne

- [a] **DEFRUYT** Jan, *Index op de jaargangen 26 tot 30 (2003-2007)*. – in Land van de Woestijne, jg. 30 (2007), nr. 4, p. 40-45.
 [b] Alfabetische index op auteur; tijdschrift Land van de Woestijne
- [a] **DEFRUYT** Jan, *Index op de jaargangen 31 tot 35 (2008-2012)*. – in Land van de Woestijne, jg. 35 (2012), nr. 4, p. 62-66.
 [b] Alfabetische index op auteur; tijdschrift Land van de Woestijne
- [a] **DEFRUYT** Jan, *Index op de jaargangen 36 tot 40 (2013-2017)*. – in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 4, p. 62-68.
 [b] Alfabetische index op auteur; tijdschrift Land van de Woestijne

A.2 archiefwezen en inventarissen

(welke documenten in een *fonds*)

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Bevolkingsregisters Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 4, p. 39.
 [b] Omschrijving van de secties, volgens een (niet vermeld) oud document. Vermoedelijk 1847-56
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Kennismaking met het Archief- en Documentatiecentrum en met V.V.F.-Meetjesland*. – in De Belle, jg. 2 (1989), nr. 2-3, p. 4-6.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Een verhaal achter de klappers op de Poekse parochieregisters*. – in De Levensboom, jg. 27 (2014), nr. 2, p. 50-54.
 [b] De klappers bestaan slechts voor een deel van de registers. Ze werden opgemaakt kort na 1865, maar toen bleken de oudste parochieregisters zich al minstens 30 jaar niet meer in het Poekse archief te bevinden.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Oud archief parochie en heerlijkheden Lotenhulle. Inventaris*. – Aalter (gemeentebestuur, Werkinstrumenten – Inventarissen: nr. 1), 2015, 35p.; [online raadpleegbaar](#).
 @ In de archiefbescheiden van Lotenhulle (7 dozen), maar ook van Poeke (1 doos), bleken er stukken uit het Oud regime te steken. Het ging in totaal om 585 stukken, gaande van één vel, over aan elkaar genaaide bundels met bv. 10 akten tot volledige registers. Alle stukken werden, voor zover mogelijk (soms gaat het om slechts fragmenten zonder enige concrete aanwijzing), beschreven. Nadien werden ze herschikt tot 151 nummers, verdeeld over 8 rubrieken. Naar de gebruiksvriendelijkheid van historici en genealogen toe werden indices op familienamen en plaatsnamen toegevoegd.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Verdwaalde archivalia? Inventaris oud archief parochie en heerlijkheden Lotenhulle*. – in De Levensboom, jg. 28 (2015), nr. 2, p. 54-58; ook in Het Land van Nevele, jg. 47 (2016), nr. 1, p. 114-119.
 De totstandkoming van het archieffonds en van de inventaris, met de structuur en extra ontsluitingsmiddelen.
- [a] **BUNTINX** J., *Inventaris Land van de Woestijne en Heerlijkheid Woeste*. – Brussel (Algemeen Rijksarchief, inventaris 32 Rijksarchief Gent), 1957, p. 1-23.
 De twee heerlijkheden (waarvan de eerste zich uitstreckte op Aalter en Knesselare) kenden lange tijd dezelfde heren en vooral ook dezelfde griffiers, zodat hun archieven bijna een eenheid vormen. Bepaalde reeksen documenten zijn hierdoor grotendeels vermengd. Documenten vanaf het midden van de 15de eeuw, ook voor de heerlijkheden Schoonberge en Bossegoede, alsook voor afhankelijke heerlijkheden zoals Weibroek, Vranxleen en Buigezele.
- [a] **BUNTINX** J., *Inventaris van het archief der familie DE PREUDHOMME D'HAILLY en der aanverwante families*. – Brussel, 1950, 99p.
 Bevat documenten vanaf de 14de eeuw tot in de eerste helft van de 19de eeuw. De familie was onder meer heer van Poeke (baron) en burggraaf van Nieuwpoort. Voornamelijk interessant voor de geschiedenis van Poeke, Kanegem en Ruiselede. Het archief van de verwante families

DAMMAN en D'ONGNIES slaat op andere regio's.

- [a] **DE REUCK** Dirk, *Genealogisch geluk na klimatologisch ongeluk. Bellem 1708-1709.* – in De Levensboom, jg. 8 (1995), nr. 1, p. 8-12.
Oorlog en een strenge winter noopten de overheid tot een graan- en volkstelling. In Bellem werden deze inventarissen grondig uitgevoerd. Deze bron zou worden gepubliceerd.
- [a] **DOBBELAERE** Michel, *Pastoor van Aalter zwaar in de fout.* – in De Levensboom, jg. 29 (2016), nr. 3, p. 94-98, 3 doc.
Judocus *POLLET* huwde met Anna *VAN RENTERGHEM*, maar zowel in zijn trouwakte (1714) als in zijn begrafenisakte (1715) staat een andere vrouw vermeld. Zij staat wel vermeld in de doopakte van hun enig kind.
- [a] **ELOY** Arnold & **NUYTENS** Michel, *Bellem (1777-1951). Inventaris van het gemeentearchief (hedendaagse periode).* – Brussel (Algemeen Rijksarchief, inventaris 13 Rijksarchief Gent), 1988, 22p.
Inclusief *Openbare onderstand* en enkele *verdwaalde* stukken van andere gemeenten (o.a. Hansbeke)
- [a] **LAROY** Peter, *Renteboek uit 1620 duikt terug op.* – in Land van de Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 2, p. 65-66, 1 foto.
[b] Opgesteld door de Aalterse pastoor Joannes *FRANCENIUS* (*FRANSEN*), die de ontworpen parochie poogde her op te bouwen. Hij maakte aldus een overzicht op van inkomsten en uitgaven. Korte beschrijving en historiek van het document.
- [a] (redactie), *Documentatiecentrum Aalter.* – in De Levensboom, jg. 26 (2013), nr. 3, p. 67-74.
Overzicht van de beschikbare parochieregisters, klappers op staten van goed en tijdschriften
- [a] **PARMENTIER** Koen, *Inventaris van het archief Flor Grammens.* – Kortrijk (Bibliotheek Katholieke universiteit Leuven, campus Kortrijk), 1992, 47p., foto's en 1 tek.: met persoons- en plaatsnamenregister.
Het archief werd door het Grammensfonds aan de *KULAK* geschonken, op voorwaarde van o.a. inventarisatie. Na een korte levensschets volgt de eigenlijke inventaris, opgedeeld in 14 rubrieken zoals personalia, briefwisseling, publikaties, voordrachten, onderwijzer, lector en andere ambten, maar ook een vooral voorvechter van het Nederlands, activiteiten op cultureel en politiek vlak, de Tweede Wereldoorlog en repressie, zijn geboortehuis en het Historisch Museum van de Vlaamse Strijd, de papieren van Henri *TANREZ* enz.

A.3 catalogi

- [a] **DEMOOR-VAN DEN BOSSCHE** Patricia, *Er is Vlaamse kant. Er is Aalterse kant.* – Aalter, 1984, 63p., talrijke foto's.
Tentoonstellingscatalogus, Historisch Museum van de Vlaamse Strijd, 29 juni – 30 september 1984, over voornamelijk de 19de-eeuwse kantscholen in Lotenhulle en Sint-Maria-Aalter, alsook de hedendaagse kantklas in Sint-Maria-Aalter. Met getuigenissen uit de periode 1900-1950, liedjes, fragmenten uit een kasboek enz.

A.4 historiografie & theoretische geschiedenis

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Jules VAN LANTSCHOOT, een pionier van de Meetjeslandse heemkunde (Bellem, 1871 – Schoonaarde, 1941)*, in Appeltjes van het Meetjesland, jg. 63 (2012), p. 69-93, 1 foto en 2 documenten; ([online raadpleegbaar](#)).
[b] Als leerling van Amaat *JOOS* was hij een van de eerste, echte Meetjeslandse vorsers. Hij dobberde op de golven van de Romantiek, de Vlaamse Beweging en de ontluikende christen-democratie. Hij had een uitgesproken voorkeur voor de volkstaal, het dialect. Hij werkte jarenlang aan een *Meetjeslands Idioticon*, maar dat helaas nooit verscheen. Hij publiceerde wel

Dit zijn volksvertelsels afgeluisterd in het Meetjesland.

- [a] **CAMERLINCKX** Jean, *Omgaan met het verleden. Arthur VERHOUSTRAETE een pionier op het*
[b] *vlak van lokale geschiedschrijving en heemkunde.* – in Land van de Woestijne, jg. 24 (2001),
nr. 1, p. 3-26, foto's, kaarten, documenten ... met bibliografie.
Uitgebreide biografische nota met zijn beroepsactiviteiten, zijn vervroegd pensioen en zijn
heemkundige activiteiten vanaf 1940 (tentoonstellingen, publicaties, archief, stoeten ...), zijn
engagement voor de Kraenepoel en de erkentelijkheid via herdenking (huldeviering,
gedenkplaat, naam van de kring enz.).
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Hoe het begon.* – in Land van de Woestijne, jg. 25 (2002), nr. 1, p. 43-51,
[b] 1 foto.
De eerste jaren van de heemkundige kring Arthur Verhoustraete (1977-1981) en vroegere
heemkundige activiteiten in Aalter.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Bij de stichting van de Heemkundige Kring "Arthur Verhoustraete".* – in Land
[b] van de Woestijne, jg. 1 (1977-78), nr. 1, p. 3-6, 2 foto's.
Handelt in hoofdzaak over Arthur VERHOUSTRAETE en zijn betekenis voor de Aalterse
geschiedenis.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Heemkundige tentoonstelling 1943.* – in Land van de Woestijne, jg. 1 (1977-
[b] 78), nr. 1, p. 7-11, 1 document.
Heemkunde was zeer ruim opgevat, met ook schilderijen, tekeningen, foto's, kunstsnijwerk enz.
Dit was in feite de start van een eerste heemkundige werking. De openingstoespraak was deels
geput uit het onderzoekswerk van Arthur VERHOUSTRAETE.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Retrospectieve beschouwingen over 10 jaar heemkundige kring te Aalter.* –
in Land van de Woestijne, jg. 10 (1987), nr. 4, p. 3-8.
Ook aandacht voor heemkunde voordien, met vooral Arthur VERHOUSTRAETE, het eigenlijke
oprichten van de kring en 10 jaar werking (publicaties, leden, monumentenzorg,
straatnaamgeving enz.)
- [a] **LAROY** Peter, *Internet als historische bron. Casus forum gemeenteraadsverkiezingen Aalter*
[b] (2006). – in Appeltjes van het Meetjesland, jg. 58 (2007), p. 279-294, 1 grafiek.
Theoretische beschouwing over dit medium. Naast een situatieschets en een kwantitatieve en
kwalitatieve analyse van de 840 geplaatste berichten, kaart de auteur ook de bewaring van
deze bron aan.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Korte historiek van de Heemkring.* – in De Belle, jg. 1 (1988), nr. 1, p. 2-4.
De heemkundige kring van Bellem of Emiel METTENANXT.
- [a] **STEVENS** Willy, *Varen we of varen we niet meer?* – in Land van de Woestijne, jg. 25 (2002),
[b] nr. 3, p. 3-4. Zie ook Camerlinckx Jan, *Hoe het begon*.
Vervolg geschiedenis heemkundige kring Aalter, 1982-1992.

A.5 bronnen: bewerking, ontsluiting, indices (wat staat in de documenten)

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Bellemse emigratie naar de Verenigde Staten van Amerika.* – in De
Belle, jg. 12 (1999), nrs. 3-4, p. 14-42; jg. 13 (2000), nr. 3, p. 28-38; nr. 4, p. 2-15, talrijke foto's.
Korte biografische gegevens, 1910-1930, gebaseerd op verscheidene bronnen.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Emigratie naar de Verenigde Staten van Amerika.* – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 21 (1998), nr. 1-2, p. 3-44; jg. 27 (2004), nr. 4, p. 9-56; jg. 33 (2010), nr. 2, p. 3-
19; jg. 34 (2011), nr. 1, p. 3-19; jg. 36 (2013), nr. 1, p. 46-73; jg. 37 (2014), nr. 2, p. 15-27; jg.
38 (2015), nr. 4, p. 36-55, geïll.
Soms kortweg Emigratie Amerika of met variant Amerika-Canada enz.

Vervolgreeks, beginnend vanaf 1901 tot 1920: namenlijsten met persoonsgegevens, relaties en bijzonderheden, met aanvullingen en correcties bij vorige afleveringen (veelal op basis van scheepslijsten, de lijsten van Ellis Island (website), met aanvullingen uit de bevolkingsregisters). In een korte inleiding ook informatie over landverhuizing, de Red Star Line en cijfers over migratie (naar Canada). De gegevens slaan op personen uit Aalter, Bellem, Lotenhulle en Poeke.

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Aalternaren overleden tijdens de vroege onafhankelijkheidsjaren*. – in
-]b[Land van de Woestijne, jg. 28 (2005), nr. 2, p. 51-52.

- [a] **BAECKELANDT** Roger & **BASTIAEN** Filip, *Burgerlijke stand Poeke. Overlijdens 1796-1920. Index*. – Aalter (Werkinstrumenten Archief Aalter, Indices BS nr. 12), 2014, 93p.; ook [online raadpleegbaar](#).
- @ Volledig nieuw gemaakte index. Het nut steekt vooral in de grote periode en de online beschikbaarheid.

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Staten van goed Lotenhulle. Een aanvulling*. – in De Levensboom, jg. 26 (2013), nr. 3, p. 92-99. Met index.
- Aanvulling bij overzicht van R. Debbaut met staten die zich in het gemeentearchief bevinden. Het gaat om 27 documenten, waarvan 7 tot dan onbekend.

- [a] **BASTIAEN** Filip & **VERSAVEL** Magda, *Burgerlijke stand Poeke. Geboorten 1796-1920. Index*.
- @ – Aalter (Werkinstrumenten Archief Aalter, Indices BS nr. 10), 2014, 100p.; ook [online raadpleegbaar](#).
- Volledig nieuw gemaakte index. Het nut steekt vooral in de grote periode en de online beschikbaarheid.

- [a] **BASTIAEN** Filip & **VERSAVEL** Magda, *Burgerlijke stand Poeke. Huwelijken 1796-1920. Index*.
- @ – Aalter (Werkinstrumenten Archief Aalter, Indices BS nr. 11), 2015, 52p.; ook [online raadpleegbaar](#).
- Volledig nieuw gemaakte index. Het nut steekt vooral in de grote periode en de online beschikbaarheid.

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Arme blinden, Aalter, 1844*. – in De Levensboom, jg. 29 (2016), nr. 3, p. 99-101.
- Een bevraging door het provinciebestuur met het oog op hulp bezorgt ons de naam van zes blinden, met enige bijzonderheden van de aandoening.

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Sterven tijdens de grote crisis, 1846-1850: gratis doodskisten voor Lootse armen*. – in De Levensboom, jg. 30 (2017), nr. 3, p. 90-124.
- Zie ook *Te arm om te sterven ...* van dezelfde auteur (G4). Alfabetische lijst met 247 personen voor wie het Armbestuur de lijkst betaalde. In de inleiding wordt aandacht besteed aan de bron en de methodologie (o.m. het fonetisch schrijven van de namen).

- [a] **BLONDIA** Rudi, *1613/1614 Communicantes in Ursel en Bellem*. – in De Levensboom, jg. 13 (2000), nr. 4, p. 101-119, met index familienamen.

- [a] **BOLLAERT** André, *Inwoners uit Lotenhulle gesneuveld in het leger van Napoleon*. – in Mensen van Toen, jg. 5 (1995), nr. 2, p. 46-48.
- 15 personen, waarvan de schrijfwijze van de namen soms te wensen laat; gebaseerd op de registers burgerlijke stand

- [a] **BOLLAERT** André, *Inwoners van Poeke gesneuveld in het leger van Napoleon*. – in Mensen van Toen, jg. 5 (1995), nr. 3, p. 57.
- 4 personen, op basis van de registers burgerlijke stand

- [a] **BRAET** André, *Rolle Vande proc(h)ije van Loo ten Huelle vermaeckt ende vernieut den XVIIIe october 1599tich*. – in Mensen van Toen, jg. 8 (1998), nr. 3, p. 65-67.

Lijst weerbare mannen

Calles Paul, *De graven van Poeke, gemeentelijk kerkhof Poeke*. – Tielt (FV-regio Tielt), 2014, 90p., rijk geïll., alfabetisch index op familienamen en plaatsnamen (in 2015 heruitgegeven voor meerdere begraafplaatsen samen, zonder foto's, maar met globale index voor alle kerkhoven in het werkgebied).

Inventaris van de grafzerken, met bepaalde bouwkundige elementen, maar voornamelijk familiekundige informatie. Van heel wat graven zijn foto's opgenomen, alsook een situeringsplan.

Calles Paul, *De graven van Lotenhulle, gemeentelijke begraafplaats Lotenhulle*. – Tielt (FV-regio Tielt), 2014, 170p., rijk geïll., alfabetisch index op familienamen en plaatsnamen (in 2015 heruitgegeven voor meerdere begraafplaatsen samen, zonder foto's, maar met globale index voor alle kerkhoven in het werkgebied).

Inventaris van de grafzerken, met bepaalde bouwkundige elementen, maar voornamelijk familiekundige informatie. Van heel wat graven zijn foto's opgenomen, alsook een situeringsplan.

- [a] **CLAEYS** Jackie & **SIERENS** Etienne, *Parochieregisters Poeke 1620-1721*. – Ruiselede, 1997, 3 delen in 1 band.

Op datum en alfabetisch geklasseerd. De originele registers bevatten geen klappers (zie F. Bastiaen, *Een verhaal achter de klappers ...*; rubriek A2).

DE BAETS August, *Franse Leyedelders te Aalter en Bellem*. – in VVF Gent Info, jg. 20 (2001), nr. 1, p. 7-8.

Franse namen in de parochieregisters, veelal te koppelen aan het graven van het kanaal.

- [a] **DE BAETS** Luc & **BASTIAEN** Filip, *Aalterse pleeggezinnen voor Gentse vondelingen, 1830-1876*. – in De Levensboom, jg. 29 (2016), nr. 4, p. 131-174, met index.

In hoofdzaak poging tot (gedeeltelijke) reconstructie van de gezinnen waarin uitbestede vondelingen terecht kwamen, vooral met het oog op markante data (met betrekking tot de eigen kinderen, naast beroep, woonplaats enz.) als basis voor een diepgaande studie (zie artikel *Tweederangs kinderen ...*). Voorafgegaan door informatie over het vondelingschap, de methodiek en bronnen en enkele voorlopige beschouwingen.

- [a] **DEBBAUT** Ronny, *De "Clara Mersch"-rente te Poeke (1637-1657)*. – in De Levensboom, jg. 14 (2001), nr. 1, p. 15-19, met namenindex.

Overzicht van de pachters per stuk grond

- [a] **DEBBAUT** Ronny, *De staten van goed van de heerlijkheid Bellem & Schuurvelde 1683/1705-1713*. – in De Levensboom, jg. 14 (2001), nr. 3, p. 65-91, met index persoonsnamen.

- [a] **DEBBAUT** Ronny, *Het oudste parochieregister van Aalter*. – VVF Meetjesland, 2004, z.p.

Alfabetisch overzicht van de dopen (1613-1621), de huwelijken (1614-1621; zowel op man als vrouw) en de begravenissen (1616-1621).

- [a] **DEBBAUT** Ronny, *De staten van goed van de baronie Poeke (1651-1796)*. – Z.p. (VVF Meetjesland), 2004, 54p., met index familienamen; ook [online raadpleegbaar](#).

© Ook andere documenten dan enkel staten van goed en die nuttig zijn voor genealogie, zoals rekeningen, huwelijkscontracten enz., zijn opgenomen. Ook interessant voor Ruiselede, Lotenhulle, Kanegem en Vinkt, maar enkel voor "*gedieden*", inwoners die geen poorterschap (vooral Kortrijk) hadden verworven.

- [a] **DEBBAUT** Ronny, *Beste hoofden in het Land van de Woestijne*. – in De Levensboom, jg. 21 (2008), nr. 1, p. 16-19.

1671, Aalter, Knesselare en Zomergem; soms meer uitgebreide informatie over de gevolgen van dit feodaal recht.

- [a] **DEBBAUT** Ronny, *Beste hoofden in het Land van de Woestijne 1707-1709*. – in De Levensboom, jg. 24 (2011), nr. 4, p. 118-127.
Verkorte weergave uit het handboek van Frans BEGHIJN, beheerder van Rijngraaf Willem FLORENTIJN.
- [a] **DEBBAUT** Ronny, *Beste hoofden op de heerlijkheid Wessegem (Ursel, Knesselare, Aalter) 1705-1721*. – in De Levensboom, jg. 24 (2011), nr. 4, p. 99-107, met alfabetisch register.
Lijst met overledenen (met locatie), het beste hoofd en de waarde.
- [a] **DEBBAUT** Ronny, *Lijst van getuigen in de enkwesten 1650-1668 van de heerlijkheid van Woeste en Weijbroek te Aalter*. – in De Levensboom, jg. 24 (2011), nr. 1, p. 5-8.
- [a] **DEBBAUT** Ronny, *De staten van goed van de parochie en schepenbanken van Lotenhulle*. – Z.p. (Familiekunde Vlaanderen Regio Meetjesland), 2012, 83p., met index familienamen; ook [online raadpleegbaar](#).
Deze publicatie omvat de staten van goed van diverse heerlijkheden (waarover eventueel vroeger al werd gepubliceerd), gegroepeerd per heerlijkheid. De index op familienamen is globaal opgemaakt.
- [a] **DEBBAUT** Ronny, *Staten van goed van Lotenhullenaars in archieven van heerlijkheden met zetel buiten Lotenhulle*. – in De Levensboom, jg. 26 (2013), nr. 1, p. 5-29.
Het gaat om zes heerlijkheden. De publicatie is gebaseerd op andere werken, maar is voor bepaalde heerlijkheden aangevuld.
- [a] **DEBBAUT** Ronny, *Staten van goed van de heerlijkheid Het Poekse te Nevele*. – in Het Land van Nevele, jg. 47 (2016), nr. 3, p. 104-109.
De documenten van deze kleine heerlijkheid waren bekend, maar waren (genealogisch) nog niet beschreven. Het gaat om 11 staten tussen 1761 en 1797.
- [a] **DEBBAUT** Ronny, *Beste hoofden in het Land van de Woestijne, 1689-1690*. – in De Levensboom, jg. 30 (2017), nr. 4, p. 175-183, 1 foto.
Chronologische lijsten van de belastingplichtigen, met de aard en de waarde van het roerend goed, voor Aalter en Knesselare. Gezien de heerlijke structuur komen ook inwoners uit Ruiselede en Zomergem voor.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Vluchtelingen in Bellem in 1696*. – in Mensen van Toen, jg. 8 (1998), nr. 3, p. 68-72.
Naar aanleiding van oorlogsomstandigheden. Overzicht opgemaakt op basis van de parochieregisters.
- [a] **GELAUDE** Frank, *Militaire rekening van 1747 te Poeke*. – in De Levensboom, jg. 1 (1988), nr. 3, p. 2-5.
Alfabetische namenlijst wie moest bijdragen voor leveringen aan Franse troepen.
- [a] **HUYS** Paul, *Vermiste personen: oproepen in de 'Gazette van Gend' (1783-1785)*. – in Vlaamse Stam, jg. 48 (2012), nr. 5, p. 373-375.
o.a. SCHUERMAN in Aalter
- [a] **HUYS** Paul, *Oproepen tot erfgenamen in de 'Gazette van Gend' (jaargangen 1783, 1784, 1785)*. – in Vlaamse Stam, jg. 48 (2012), nr. 5, p. 411-438.
o.a. VAN LOOCKE in Poeke
- [a] **HUYS** Paul, *Advertenties betreffende de dorpen in Het Land van Nevele, gepubliceerd in de 'Gazette van Gend' (1772-1791)*. – in Het Land van Nevele, jg. 44 (2013), nr. 1, p. 10-53.
Met berichten over Lotenhulle, Poeke en zelfs Bellem, voornamelijk van verkopen (bv. de ex-herberg *Den Wildeman*), maar ook over een boogschieting en een bolling.

- [a] **HUYS** Paul, *Advertenties betreffende Het Land van Nevele, gepubliceerd in de 'Gazette van Gend' (1755-1774)*. – in Het Land van Nevele, jg. 45 (2014), nr. 2, p. 30-63, Met 10 items over Lotenhulle en 3 over Poeke. Het gros van de advertenties slaat op openbare verkopeningen (bv. lenen van de heerlijkheid het Poekse op andere dorpen), maar omvat ook de verdwijning van Emanuel ROTS. Opnieuw ook berichten i.v.m. goederen op Aalter (o.a. *Goed ten Bossche*).
- [a] **HUYS** Paul, *Advertenties betreffende Het Land van Nevele, gepubliceerd in de 'Gazette van Gend' (1792-1800)*. – in Het Land van Nevele, jg. 47 (2016), nr. 1, p. 70-110, 2 doc. Voor Lotenhulle en Poeke komen telkens 8 advertenties voor: verkopeningen van hoeven, de herberg *Den Hert*, van bomen in het kasteeldomein van Poeke, giften voor patriotten, bodendienst, de vermiste Marie Anne MAENHAUT. Ook Aalter komt aan bod, bv. met de deportatie van de pastoor in 1798.
- [a] **HUYS** Paul, *Nieuws uit het 'Land van Nevele' in de advertenties van de 'Gazette van Gend' (jaargangen 1801-1806)*. – in Het Land van Nevele, jg. 47 (2016), nr. 2, p. 64-102, 2 doc. Voor Lotenhulle en Poeke, die deel uitmaakten van Het Land van Nevele, komen 18 vermeldingen voor: de verhuring van een stokerij, de verkiezing van SENCIE als lid van de *notabilité nationale*, verkopeningen van renten, bomen, landerijen, hoeven en de brouwerij STEYAERT in Poeke, markten in Poeke, ... Ook het *Kleyn Kromeekgoed* in Bellem komt voor.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Vlaamse en ... Bellemse migranten naar Amerika (8)*. – in De Belle, jg. 5 (1992), nr. 1, p. 16-18.
Lijst van – bekende – migranten, per wijk
- [a] **MAEBE** Jonas & **BASTIAEN** Filip, *Aalter Bevolkingsregister 1847-1856. Index*. – Aalter (Werkinstrumenten Archief Aalter, Indices bevolkingsregisters nr. 1), 2015, 254p.; ook [online raadpleegbaar](#).
Volledig nieuw gemaakte index met vermelding van alle personen (tegenover enkel de huishoudhoofden in de originele).
- [a] **MAEBE** Jonas, *Lotenhulle Volkstelling 1818. Index*. – Aalter (Werkinstrumenten Archief Aalter, Indices bevolkingsregisters nr. 2), 2015, 78p.; ook [online raadpleegbaar](#).
- [a] **MAEBE** Jonas, *Poeke Volkstelling 1818. Index*. – Aalter (Werkinstrumenten Archief Aalter, Indices bevolkingsregisters nr. 3), 2015, 38p.; ook [online raadpleegbaar](#).
- [a] **MAEBE** Jonas, *Poeke Volkstelling 1829. Index*. – Aalter (Werkinstrumenten Archief Aalter, Indices bevolkingsregisters nr. 4), 2016, 46p.; ook [online raadpleegbaar](#).
- [a] **MAEBE** Jonas, *Vechten voor het vaderland 1798-1816. Lootse conscripts in dienst van Frankrijk en Nederland*. – in De Levensboom, jg. 30 (2017), nr.4, p.138-174.
Alfabetische lijst van 269 personen die voorkomen in een document van 1815, daar ze in aanmerking kwamen voor dienst in het Nederlandse leger. Ze waren geboren tussen 1780 en 1796. We krijgen de namen van de ouders en informatie over de conscrit zelf: geboorteplaats en –datum, beroep, zijn familiale situatie en zijn verleden/gegeven als (potentiële) dienstplichtige.
- [a] **MARTENS** Albert, *Pachtgronden te Bellem, toebehorend aan de kerk van Hansbeke (1554-1786)*. – in De Belle, jg. 9 (1996), nr. 3-4, p. 14-17, 1 kaart, met lijsten pachters.
Drie percelen zaailand op de heerlijkheid Schuurveld. Opeenvolgende pachters per perceel.
- [a] **PLATTEEUW** Marc, *Bellem. Onze Lieve Vrouwparochie. Dopen 1617-1802*. – Gentbrugge, 2013, 349p.
Alfabetische bewerking van de parochieregisters.
- [a] **PLATTEEUW** Marc, *Bellem. Onze Lieve Vrouw-parochie. Huwelijken 1616-1802. Overlijdens 1617-1802*. – Gentbrugge, 2014, 125 + 31 + 141p.

Alfabetische bewerking van de parochieregisters. Voor de huwelijken is er een extra index op de namen van de vrouwen.

- [a] **SMESSAERT** Marcel, *Indices op de staten van goed van de heerlijkheid Land van de Woestijne*. – Gent, 1970, 2 delen, 93 en 109p.; ook [online raadpleegbaar](#).
[b] De heerlijkheid Land van de Woestijne strekte zich uit over meerdere (delen van) parochies. De indices zijn in vijf delen opgevat: Aalter, Knesselare, Ruiselede, Zomergem en een deel Varia. Bij elk deel hoort een persoonsnamenregister.
- [a] **SMESSAERT** Marcel, *De kerklening van 1617 te Aalter*. – in De Levensboom, jg. 3 (1990), nr. 1, p. 13-16.
Lening tot herstel van de kerk; namenlijst per straat of wijk.
- [a] **STEEGHERS** Wilfried, *Overleden begijntjes van het groot-begijnhof Sint-Elisabeth te Gent afkomstig uit Aalter, Bellem, Lotenhulle en Poeke in de 18de eeuw*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 41 (1990), p. 187-188, 1 doc.
[b] Alfabetische lijst van 11 begijnen met beperkte informatie.
- [a] **STEEGHERS** Wilfried, *Gentse poorters uit Aalter (1542-1796)*. – in De Eik, jg. 21 (1996), nr. 1, p. 10.
- [a] **STEEGHERS** Wilfried, *Gentse poorters uit Bellem (1542-1796)*. – in De Eik, jg. 21 (1996), nr. 1, p. 10.
- [a] **STEEGHERS** Wilfried, *Gentse poorters uit Lotenhulle (1542-1796)*. – in De Eik, jg. 21 (1996), nr. 1, p. 11-12.
- [a] **STEEGHERS** Wilfried, *Gentse poorters uit Poeke (1542-1796)*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 51 (2000), p. 211.
[b]

B. Hulpwetenschappen

B.1 tekstuitleg

- [a] **MARTENS** Albert, *Herbergen en herbergiers te Lotenhulle, Merendree en Nevele, anno 1793*. – in Mensen van Toen, jg. 7 (1997), nr. 4, p. 89-92, met index persoonsnamen.
[b] Transcriptie van de telling, met inleiding over de bron en extra ontsluiting door het toevoegen van een index van de persoonsnamen. Het gaat om zeven gelegenheden, elk met een specifieke naam.
- [a] **MARTENS** Albert, *Herbergen te Bellem, anno 1719*. – in De Belle, jg. 11 (1998), nr. 3, 34-37, 3 foto's.
Transcriptie, met een korte inleiding en een korte bespreking met vergelijking met de toestand in 1683 (zie M.10 herbergwezen).
- [a] **STEVENS** Willy, *Renten die de proosdij van Papinglo te Maldegem bezat te Knesselare en te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 13 (1990), nrs. 1-2, p. 22-50, 1 kaart.
[b] Tekstuitleg van de rente te betalen in 1524, met uitvoerig commentaar, o.a. de betekenis van de toponiemen, uitleg over de straat- en hoevenamen.

B.2 paleografie

- [a] **WILLE** Erik *Halefra of Halestra?* – in Land van de Woestijne, jg. 27 (2004), nr. 4, p. 3-8, rijk geïll.
[b] Over het Westers schrift en het oudste document (10de eeuw) met de vermelding van Aalter als

B.3 cartografie

- [a] **STOCKMAN** Luc, *De grens tussen de Kasselrijen Kortrijk en de Oudburg in 1627 door Loys DE*
[b] *BERSAQUES getekend.* – in Land van de Woestijne, jg. 8 (1985), nr. 3, p. 1-16, met talrijke kaarten, een situeringskaart en een afzonderlijke kleurenkaart.
Publicatie van de kaart, aangevuld met een inleiding en naamlijsten van auteurs, personen en plaatsen/toponiemen.
Behandelt de grenzen tussen Deinze en Ruiselede (zuid), Ruiselede en Aaltershoekje (west), Aaltershoekje en Nevele (noord) en Nevele en Deinze (oost).

B.4 epigrafie

- Cal lens** Paul, *“De graven van Sint-Maria-Aalter”. Gemeentelijk kerkhof Sint-Maria-Aalter.* – Tielt (FV-regio Tielt), 2017, 143p., talrijke foto's, met register op alle voorkomende familienamen.
Deze inventaris omvat een plan van de begraafplaats met aanduiding van de ligging van de grafzerken en de volledige tekst op de monumenten.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Mijmeringen bij een grafsteen. “Ach mensch peyst op sterven”. Bellemse*
[b] *grafstenen als spiegels van leven en dood.* – in Land van de Woestijne, jg. 15 (1992), nr. 1-2, p. 22-27, met foto's en tekeningen.
Biografische nota's bij oude (verweerde en deels bij het eind van de Tweede Wereldoorlog verdwenen) grafstenen, waarvan de teksten werden teruggevonden: VANDERVENNET-BAUWENS en DE RYCKE-VAN NEVEL.
- [a] **JOOS** Willy, *Mijmeringen bij een grafsteen. “Ach mensch peyst op sterven”. Bellemse*
[b] *grafstenen als spiegels van leven en dood (2). Antonius Rootsaert – Petronilla Rootsaert.* – in Land van de Woestijne, jg. 16 (1993), nr. 1-2, p. 3-6.
Een stukje familiegeschiedenis ROOTSAERT. De grafsteen verdween door het uitbranden van de kerk aan het einde van de Tweede Wereldoorlog. De tekst en beschrijving was bewaard.
- [a] **STOCKMAN** Luc, *Mijmeringen bij een grafsteen. De (verdwenen) grafsteen van Livinus*
Aernout. – in Land van de Woestijne, jg. 5 (1982), nr. 1, p. 15-16.
De tekst werd bewaard. Met enige familiale gegevens AERNOUT, NEYT en DIERICX.
- [a] **STROBBE** Arnold, *Sprekende steen in Poeke*, in Het Land van Nevele, jg. 22 (1991), nr. 1, p. 91-95, 2 foto's.
Stenen wapenschild van de familie PYCKE DE PETEGHEM in het kasteel van Poeke, met de spreuk “*Pelias Hasta*”.
- [a] **STROBBE** Arnold, *Grafstenen in de H. Kruiskerk van Lotenhulle.* – in Mensen van Toen, jg. 8 (1998), nr. 3, p. 51-53.
De teksten van vijf grafstenen: BLOMME, MAENHOUDT, DE CAMER, BAYS en DE SCHUYFELAER.

B.5 heraldiek

- [a] **DE REUCK** Dirk, *De bel van Bellem.* – in De Belle, jg. 1 (1988), nr. 1, p. 10-11 en nr. 2, p. 4-6, 1 tek. + 1 kaart.
Beschrijving van het wapenschild en korte ontstaansgeschiedenis. Meer aandacht voor het ontstaan van de parochie en de heerlijkheden.
- [a] **HOSTE** Ivan, *Het wapenschild van de familie DE KERCHOVE.* – in De Belle, jg. 1 (1988), nr. 1, p. 12-13, 1 tek.

Beschrijving en waar (en waarom) het in Bellem voorkomt.

- [a] **MOELAERT Roger**, *Het wapenkabinet van Marc-Antoon de Preud'homme d'Hailly in de Sint-Lambertuskerk te Poeke*. – in Land van de Woestijne, jg. 6 (1983), nr. 1, p. 3-22, met kleurenafbelingen en kwartierstaat; afzonderlijk overzicht in kleur van alle wapens..
Beschrijving van het begin 18de-eeuws grafmonument en informatie over de familie, het blazoën van de familie DE PREUD'HOMME D'HAILLY, de 16 kwartieren en de blazoenering.

C. DORPSGESCHIEDENIS

C.1 monografieën - dorpsgeschiedenis

- [a] **STOCKMAN Luc**, *Geschiedenis van Aalter*. – Aalter, 1979, XXXII-684p, rijk geïllustreerd. Met
[b] register op persoons- en plaatsnamen.
Traditionele en integrale dorpsgeschiedenis, opgedeeld in twee delen: voor en na 1796. In beide delen is er aandacht voor de politiek-bestuurlijke geschiedenis/heerlijkheden en instellingen, de parochiale geschiedenis, het onderwijs, de sociaal-economische evolutie, de historische demografie, het ontspannings- en verenigingsleven enz.
- [a] **HOSTE Ivan & STOCKMAN Luc**, *Geschiedenis van Poeke*. – Aalter, 1985, XXXII-533p., rijk
[b] geïll. Met register op persoons- en plaatsnamen.
Dorpsgeschiedenis opgevat zoals de Aalterse, maar met extra aandacht voor de sociale geledingen. Met aanvulling van de recente geschiedenis van de fusiegemeente Aalter, vanaf 1977.
- [a] **BASTIAEN Filip, DE REUCK Dirk, HOSTE Ivan & STOCKMAN Luc**, *Geschiedenis van Bellem*,
[b] Aalter, 1994, XXXII-735p, rijk geïll. o.a. met kleurenaquarellen van Paul De Doncker. Met register op persoons- en plaatsnamen.
Eveneens een traditionele dorpsgeschiedenis maar met enkele nieuwe invalshoeken zoals ecologische geschiedenis. Met een aanvullend overzicht van de recente ontwikkelingen in de fusiegemeente Aalter, 1983-1988.
- [a] **BASTIAEN Filip, HOSTE Ivan, LAROY Peter, STOCKMAN Luc & STROBBE Arnold**,
[b] *Geschiedenis van Lotenhulle*, Aalter, 2006, XXX-736p., rijk geïll. Met registers op persoons- en plaatsnamen.
Volledig in lijn met de andere Aalterse monografieën, met specifieke aandacht voor de periode 1800-1850. Ook een aanvullend overzicht van de recente ontwikkelingen in de fusiegemeente Aalter, 1989-2006.
- STOCKMAN Luc & STROBBE Arnold**, *Het dorp tussen het Lo en de Hul en het kasteel van Poeke*. – Maldegem, 1998, 40p., met talrijke foto's.
Algemene brochure naar aanleiding van de jaarlijkse zomeruitstap van het (toen nog) *Heemkundig Genootschap van het Meetjesland*. De brochure omvat twee delen: historische achtergronden (het dorp, landwegen, de Poekebeek, het landschap, ontstaan parochie en feodaal Lotenhulle) en de reisroute (o.a. enkele hoeven, het kasteel, de H.-Kruiskerk enz.
- [a] **BASTIAEN Filip, STEVENS Willy, STOCKMAN Luc & THYS Maurice**, *Van Aeltere naer Aeltersch Houxken*. – in Land van de Woestijne, jg. 10 (1987), nrs. 2-3, p. 3-48, talrijke foto's, 1
document en 1 kaart.
Bestaat ook als afzonderlijke publicatie.
Rondrit door Aalter met 22 historische *wetenswaardigheden*, vertrekkend van het oud-gemeentehuis, over de Markt, naar de kerk en tot in Sint-Maria-Aalter en terug, en aldus heel wat straten en gebouwen aandoend.
- [a] **DE REUCK Dirk & STOCKMAN Luc**, *Op wandel door Bellem*. – Maldegem, 1992, 24p., talrijke foto's.

Gids bij het bezoek op 23 augustus 1992, georganiseerd door het Heemkundig Genootschap van het Meetjesland en de heemkring Emiel Mettenanxt Bellem, met tal van historische wetenswaardigheden (kastelen, hoeven ...).

- [a] **DE ROO** Lucien, *Dorpsschets van Lotenhulle*. – in Het Land van Nevele, jg. 6 (1975), nr. 1, p. 12-16.
Over de naam, de bodemgesteldheid, hoeven, topografie, bodem, hydrografie, landbouw en ambacht en nering.
- [a] **STROBBE** Arnold, *Geschiedenis van Lotenhulle*. – in Het Land van Nevele, jg. 31 (2000), nr. 4, p. 284-322, met talrijke foto's.
Korte, algemene historiek
- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *St. Maria-Aalter*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 8 (1957), p. 207-246.
[b] Uitgebreide waaier aan aspecten: feodaliteit (behorend tot Woeste), onderdeel van het Bulskampveld (heide; grondgebruik; vijvers; ontginning), grote hoeven, Jezuïeten, wegen, parochie, onderwijs, bevolking ...
- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Bijdrage tot de geschiedenis van Bellem*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 10 (1959), p. 152-159.
[b] Feodaliteit en heren, forten, hoeven, wegen ...

C.2 fotoboeken

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Groot-Aalter in oude foto's* (deel 1). – Eeklo (Taptoe), 1994, 190p.
[b] Bespr.: P.L. in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 45 (1994), p. 252-253.
Foto's met uitvoerige bijschriften.
- [b] **BASTIAEN** Filip, *Groot-Aalter in oude foto's* (deel 2). – Eeklo (Taptoe), 1995, 190p.
Foto's met uitvoerige bijschriften, deels gegroepeerd in reeksen over bepaalde thema's (kastelen, de wereldoorlogen)
- [b] **DEFRUYT** Roger & **RYSERHOVE** Alfons, *Het Aalterse van toen*. – Brugge, 1984, 160p.
Ruim 200 foto's over de meest diverse onderwerpen in een geografische volgorde en met vrij uitvoerige bijschriften.
- [a] **STROBBE** Arnold, *Tussen gisteren en vandaag. Lotenhulle in woord en beeld*. [St.-Niklaas], [1989], 96p.
[b] Bespr.: F.B. in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 40 (1989), p. 235-236.
Over de naam in de breedste betekenis en vooral het zogenaamd menselijk landschap (van de oudste tijden tot heden); met enkele persoonlijke gedichtjes
- [a] **STROBBE** Arnold, *Een verleden voor mensen van heden. Lotenhulle. Een verhaal van mensen*. – Roeselare (Creatief), 1990, 136p.
[b] Foto's gegroepeerd rond 7 thema's, gaande van kerk en kerkelijk leven, over onderwijs, molens, sociaal leven, het verenigingsleven en typen van Lotenhulle tot zelfs spreekwoorden en zegswijzen.

C.3 fotorubrieken/iconografie

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *De tijd van toen*. – in Land van de Woestijne, jg. 34 (2011), nr. 2, p. 49-52, 4 foto's.
[b] Fotorubriek, voornamelijk over de Brouwerijstraat, Aalter

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Wie kent nog dit wielertalent uit de jaren 1970?* – in Land van de
]b[Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 2, p. 36, 1 foto.
 Luc VAN DURME
- [a] **BAECKELANDT** Roger & **DEFRUYT** Jan, *De schuttersgilde in Aalter.* – in Land van de
]b[Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 3, p. 48-57, 18 foto's.
 Schuttersgilde Sint-Sebastiaan ca. 1930-1990. Bij de foto's bijschriften met informatie en talrijke namen.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *'De Oude Smisse' in Maria-Aalter.* – in Land van de Woestijne, jg. 36
]b[(2013), nr. 2, p. 42, 1 foto.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Verdwenen smidse van Alfons VAN ACKER in de Brouwerijstraat* – in Land
]b[van de Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 2, p. 43, 2 foto's.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *De tijd van toen.* – in Land van de Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 4, p. 56-
]b[58, 5 foto's.
 Een tunnel onder de spoorweg in Aalter-centrum en over "mensen en huisjes": kleine woningen, de pomp buiten en de *buizestoof* (foto's van Lothar Grauman; niet gedateerd).
- [a] **DEFRUYT** Jan, *Zichten vanuit de kerktoeren van Aalter-centrum anno 1945 en anno 1978.* – in Land van de Woestijne, jg. 23 (2000), nr. 2, p. 77-78.
- DEFRUYT** Roger, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 4 (1981), nr. 1, p. 55, 1 foto.
 8ste leerjaar meisjes St.-Agnesschool, 1945
- [a] **DEFRUYT** Roger, **RYSERHOVE** Alfons, *De molens van Bellem.* – in De Belle, jg. 4 (1991), nr. 3-4, p. 35-37, 2 foto's.
 Overname uit *Het Aalterse van toen*, 1984, p. 112-114.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Op reportage. De inwijding van de nieuwe brug te Bellem in 1930.* – in De Belle, jg. 4 (1991), nr. 1, p. 21-25, 7 foto's.
 Fotoreportage met bijschriften overgenomen uit "Ons land in woord en beeld" van 22 maart 1930.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Uit Bellemse familie-albumw.* – in De Belle, jg. 17 (2004), nr. enig nummer, p. 20-24, familiefoto's.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Bellem in beeld.* – in De Belle, jg. 19 (2006), 131-145, 23 foto's.
 Fotorubriek over uiteenlopende onderwerpen.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Landelijk leven in Bellem.* – in De Belle, jg. 20 (2007), 40-49, 19 foto's.
 Foto's over landbouwactiviteiten
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Herinneringen aan Expo 58.* – in De Belle, jg. 20 (2007), p. 63-69, 5 foto's en 3 afbeeldingen.
 Fotoverslag van Bellemnaren en informatie over het paleis van Superchocolade Jacques
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Schooltijd in Bellem.* – in De Belle, jg. 20 (2007), 97-136, 40 foto's.
 Fotoreeks met overwegend klasfoto's, tussen 1900 en 1975.
- [a] **JANSSENS** Antoine, *Twee dokumenten voor Lotenhulle.* – in Het Land van Nevele, jg. 16 (1985), nr. 2, p. 140-141, 2 fotokaarten.
 Einde Eerste Wereldoorlog met aankomst geallieerde soldaten en spandoek "welkom". Van heel wat personen is de naam en het beroep vermeld.
- [a] **LAROY** Peter, *Uit de oude doos. Foto's St.-Corneliusstoet 1955.* – in Land van de Woestijne,
]b[jg. 40 (2017), nr. 2, p. 46-48, 5 foto's.

- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Bellemse groepen*. – in De Belle, jg. 3 (1990), nr. 2, p. 8, 1 foto.
Ca. 1930 op hoeve Ivo MAES.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Bellemse groepen*. – in De Belle, jg. 3 (1990), nr. 3, p. 4-5, 1 foto.
De *Boerinnebond* bij de eerste jaarvergadering in 1928; foto door Armand DE BEVERE.
- [a] **LOOTENS** Cyriel & **DE REUCK** Dirk, *Fragmenten uit verzamelingen*. – in De Belle, jg. 5 (1992), nr. 2-3, p. 28-29, 2 afbeeldingen.
Afbeeldingen van O.-L.-Vrouw van Bellem
- [a] **N.N.**, *Bellemse vakantiegangers in de “goede, oude tijd”*. – in De Belle, jg. 1, nr. 3, p. 10-11, 2 foto's.
Bellemnaren aan zee, met namen, ongedateerd.
- [a] **N.N.**, *De tijd van toen*. – in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 3, p. 61-62, 2 foto's.
[b] 2 foto's van omstreeks 1950 uit Aalter-centrum, met toelichting
- [a] **N.N.**, *Ken je ze nog? De eerste brandweerwagens van Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 3, p. 60-61, 3 foto's.
[b]
- [a] **RYSERHOVE** Alfons, TONDAT Romano & VERHOUSTRAETE Arthur, *Oud Aalter*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 18 (1967), p. 306-347, rijk geïll. Verscheen als afzonderlijke brochure in een speciale overdruk.
Oude postkaarten en foto's van oude, mooie gebouwen met een kort commentaar.
- [b] **THYS** Maurice, *Wie kent wie? De zondagschool te Aalter in 1925*. – in Land van de Woestijne, jg. 1 (1977), nr. 1, p. 14-15, 1 foto.
Met de namen van bijna alle leerlingen van de derde klas, meisjes
- [b] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 1 (1978), nr. 2, p. 32-35, 4 foto's.
Eerste kleuterklas bewaarschool St.-Maria-Aalter, 1930-31; Vlaamse Toeristenbond St.-Maria-Aalter ca. 1932; toneelbond “*Als men maar wil*” St.-Maria-Aalter, 1938 en VKAJ Aalter 1930; met vermelding van de meeste namen en soms nog een korte toelichting.
- THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 2 (1979), nr. 1, p. 40-45, 5 foto's.
Voetbalploeg Daring Aalter, 1926; meisjesschool St.-Maria-Aalter, 1933-34; fanfare Sint-Cecilia Aalter, ca. 1925; zondagschool St.-Maria-Aalter, Eerste Wereldoorlog; meisjesschool Aalter in kasteel Loveld, 1918; met naamsvermelding
- THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 3 (1980), nr. 1, p. 55-57, 3 foto's.
Plechtige communie St.-Maria-Aalter, 1938; 4de, 5de en 6de leerjaar meisjesschool St.-Maria-Aalter, 1937-1938 en meisjessondagschool Aalter, ca. 1934; met naamsvermelding
- THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 3 (1980), nr. 2, p. 39-40, 2 foto's.
8ste leerjaar meisjesschool Brouwerijstraat, 1934 en VKAJ Aalter-centrum, 1935; met naamsvermelding
- [b] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 4 (1981), nr. 1, p. 47-51, 5 foto's.
Meisjeslandbouwschool Aalter, 1938; breilessen KAV Aalter, 1937; 7de en 8ste leerjaar meisjesschool St.-Maria-Aalter, 1939-1940; eerwaarde zusters St.-Maria-Aalter, 1917 en *trimards* uit St.-Maria-Aalter, 1912; met naamsvermelding
- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 5 (1982), nr. 1, p. 31-34, 4

foto's.

Prijs uitmuntendheid 8ste leerjaar meisjesschool Brouwerijstraat, 1928; 5de en 6de leerjaar meisjesschool Brouwerijstraat, 1921; BJB-ers Aalter, 1938 (stoet); BJB-meisjes, 1938; met naamsvermelding

- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 5 (1982), nr. 2, p. 31-34, 4 foto's.
Voetbalploeg Aalter, 1932; 8ste leerjaar meisjesschool Brouwerijstraat, 1930; 2de klas meisjeszondagschool Brouwerijstraat, 1925; Boerengilde Aalter, 1930; met naamsvermelding
- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 6 (1983), nr. 2, p. 61-64, 4 foto's.
1ste-3de leerjaar jongensschool Aalter-Brug, 1930-31; 2 x meisjesschool Aalter, 1926 en ca. 1926/30; 8ste leerjaar jongensschool Stationsstraat, 1937-38; met naamsvermelding
- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 7 (1984), nr. 1, p. 41-43, 3 foto's.
Huishoudschool Aalter, 1926; middelbare landbouwschool meisjes Aalter, 1929; voetbalploeg tijdens Eerste Wereldoorlog; met naamsvermelding
- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 7 (1984), nr. 2, p. 41-46, 5 foto's.
8ste studiejaar meisjesschool Aalter-centrum, 1931; VKAJ Aalter-centrum, 1945-46; 1ste studiejaar meisjesschool Aalter-centrum, 1921; 6de en 7de studiejaar meisjesschool Aalter-centrum, 1921; 3de en 4de studiejaar jongensschool Aalter-centrum, 1938; met naamsvermelding
- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 8 (1985), nr. 1, p. 35-36, 2 foto's.
[b] De landbouwschool (meisjes) in Aalter, ca. 1934; 8ste leerjaar lagere meisjesschool Aalter-centrum (jaar?)
- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 8 (1985), nr. 2, p. 22, 1 foto.
[b] Sint-Ceciliakoor Aalter-Brug, ca. 1953
- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 8 (1985), nr. 4, p. 49-50, 2 foto's.
[b] Lagere meisjesschool St.-Maria-Aalter 1931-32; reserveploeg Daring Aalter 1937-38
- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 9 (1986), nr. 1, p. 35-39, 5 foto's.
8ste leerjaar meisjesschool Aalter-centrum, 1938; toneelkring *De Ware Vrienden* Aalter-Brug, 1944 en 1952; trimards van St.-Maria-Aalter, ca. 1913 en ?
- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 9 (1986), nr. 2, p. 39-41, 2 foto's.
Landbouwschool Aalter, ca. 1933; O.-L.-Vrouwcongregatie Aalter-centrum, 1954
- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 9 (1986), nr. 3-4, p. 48-50, 3 foto's.
Wielerkoers St.-Maria-Aalter, 1943; 7de en 8ste leerjaar meisjesschool Aalter-Brug, 1936-37; kermismolen St.-Maria-Aalter, ca. 1919
- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 10 (1987), nr. 1, p. 33-35, 3 foto's.
Lagere meisjesschool St.-Maria-Aalter, 1931; afspanning *De Klok* van de familie Claeys in Sint-Maria-Aalter, ca. 1913; lagere meisjesschool Aalter-Brug, 1940-41
- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 10 (1987), nr. 4, p. 29-34, 5 foto's.
Landbouwschool Aalter, ca. 1935; KAJ-afdeling Aalter, 1929; voetbal St.-Maria-Aalter, ca. 1926; opgeëiste arbeiders in Lokeren, Eerste Wereldoorlog; naaischool Aalter, 1927.

- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 12 (1989), nrs. 1-2, p. 80-83, 2 foto's.
Fotorubriek; de namen worden zoveel mogelijk opgelijst, eventueel met wat aanvullende informatie: de kantschool van Sint-Maria-Aalter in 1921 en het onderwijzend personeel Sint-Agnesschool Aalter, 1946.
- [a] **THYS** Maurice, *Wie kent wie?* – in Land van de Woestijne, jg. 13 (1990), nrs. 1-2, p. 61-63, 3 foto's.
[b] Lagere meisjesschool Brouwerijstraat, 1938; Aalterse miliciens in Beverlo, 1928; aanstelling pastoor DE WEIRT, St.-Maria-Aalter, 1947.

C.4 dorpszicht (incl. gebouwen)

- [b] **CAMERLINCKX** Jan, *Het kasteel van Poeke. Het mooiste landgoed van Vlaanderen.* – Eeklo, 2007, 158p., rijk geïll.
Bespr.: Eliane De Poorter, in Land van de Woestijne, jg. 30(2007), nr. 3, p. 64-66 en PL, in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 58 (2007), p. 377-378.
Monografie met evidente aandacht voor de (bouw)geschiedenis van het kasteel en het domein, de eigenaars tot op vandaag en ook voor het dagelijks leven in en rond het kasteel, de grote en kleine gebeurtenissen.
- [b] **CAMERLINCKX** Jan, *Het Kasteel van Schuurlo. Of het verhaal van een merkwaardige historische site in Aalter.* – Aalter, 2010, 200 p., rijk geïllustreerd met foto's, kaarten en afbeeldingen.
Bespr.: Peter Laroy, in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 4, p. 53-54 en in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 61 (2010), p. 345-346.
Neogotisch kasteeltje met oranjerie en koetshuis in één van de oudst bekende sites van de gemeente, die een referentie is voor de evolutie van het landschap in de hele omgeving. Het is een verhaal waar de natuur en de mens elk hun eigen rol speelden. De naam Schuurlo duikt al in de 14de eeuw in de bronnen op. Het was één van de vele Aalterse visvijvers, die tot het einde van de 17de eeuw voor het kweken van vis werden gebruikt. Petrus VOLCKERICK startte in 1769 met het droogleggen en ontginnen van de restanten van de vijvers. Hij liet er ook een hoeve en later een woning optrekken. In 1829 kwam de Brugse familie DE CLERCQ in het bezit van het domein. Ze verbouwde de woning en verbleef er regelmatig tot ze het landhuis in 1889 verkocht. Na de Eerste Wereldoorlog kwam baron Charles Gilles DE PÉLICHY in het bezit van Schuurlo. Hij liet het oude kasteel, dat tijdens de oorlog blijkbaar heel wat schade had geleden, afbreken en verbouwde één van de vroegere bijgebouwen tot het huidige, in neogotische stijl geconcipeerde kasteeltje. Andere eigenaars die aan bod komen: Joseph Antoine DE CLERCQ, afkomstig uit Brugge, die net voor de Belgische revolutie Schuurlo koopt; Jules VAN DER HEYDEN en zijn moeder (ca. 1890), die zich nauw betrokken voelden bij de parochie St.-Maria-Aalter; Charles MAST DE MAEGHT (al eigenaar van het domein Blekkervijver in St.-Maria-Aalter), die in 1904 eigenaar wordt van het kasteel van Schuurlo; de familie DIELEN, bewoners van Schuurlo na de Tweede Wereldoorlog en de huidige bewoners, de familie VAN PARIJS-TURCK.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Het gemeentehuis en de gemeentelijke diensten te Aalter.* – in Land van de Woestijne, jg. 3 (1980), nr. 1, p. 3-7, 4 foto's en 1 plan.
Schets van het vroegere dorpscentrum (markt, hof van Praat ...), het bouwen van een gemeentehuis annex gemeenteschool in de jaren 40 van de 19de eeuw. Het gebouw deed dienst als school tot 1937, toen een nieuwe school verrees in de Boomgaardstraat (zelf afgeschaft in 1959).
- DEFRUYT** Roger, *Poeke, zijn kasteel en zijn bewoners.* – in Land van de Woestijne, jg. 3 (1980), nr. 1, p. 25-36, 10 foto's, 1 kaart en 1 doc.
Korte bouwgeschiedenis met foto's van de verbouwing omstreeks 1875 onder de familie PYCKE DE PETEGHEM.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Kapellen van Aalter. Catalogus van bestaande en verdwenen kapellen.* – in

Land van de Woestijne, jg. 4 (1981), nr. 2, p. 3-84, zeer veel foto's, 1 overzichtskaart en 1 detailkaart. Verscheen ook als afzonderlijke publicatie (speciale overdruk). Erratum in Land van de Woestijne, jg. 7 (1984), nr. 1, p. 44.

Overzicht van zowat alle particuliere *bidplaatsen* zoals al dan niet toegankelijke kapellen, monumenten, veldkruisen, nissen, ommegangen, kloosterkapellen enz. Er is ook aangegeven hoeveel en welke zijn verdwenen sinds 1935. Van elk item volgt een (korte) beschrijving en historiek, met één of meerdere foto's. Ook de heiligen komen in een overzicht aan bod. Slaat enkel op het oorspronkelijke Aalter.

- [a] **DEFRUYT** Roger, *Rond de inhuldiging der werken aan de Sint-Corneliuskerk van Aalter in 1905*. – in Land van de Woestijne, jg. 10 (1987), nr. 4, p. 9-12, 1 foto en 1 document.
Toespraak door pastoor DALSCHAERT na de verbouwingswerken en een loflied ter zijner ere.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Het Vrijhof te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 12 (1989), nr. 1, p. 3-12, 3 foto's en 2 plannen.
Kavel-, gebruiks- en eigendomsgeschiedenis. Het perceel hoorde in de 17de eeuw toe aan de kerk en kwam nadien in handen van de familie ROELANDTS, die naast de hoeve ook een tweewoonst, arbeidershuisjes, liet optrekken. Ook informatie over de familie VAN NIEUWENBURG.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *De gemeentehuizen van Bellem*. – in De Belle, jg. 10 (1997), nr. 4, p. 6-12, 3 foto's.
Een korte historiek van gebouwen die als gemeentehuis hebben dienst gedaan: het wethuis-herberg *Den Tiegher*, herberg *Het Gemeentehuis*, een deel van de diverse schoolgebouwen en tot slot het verbouwde *Hospice* VAN CANEGHEM.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Het kasteeldomein van Bellem tijdens de 17de en 18de eeuw*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 19 (1998), p. 85-100, met foto's, plannen, documenten enz.
[b] In een eerste deel een bespreking van voornamen grondbezitters in een woest landschap, zoals de families VAN LAKE, WIJTS en RIJM. Het kasteel zelf evolueerde uit een *huys van plaisance*. Heel wat aandacht gaat ook naar SANDERUS die van het kasteel en de omgeving een ets maakte. Het artikel sluit af met het kasteel onder de familie MONTMORENCY.
- [a] **LANCLUS** Kathleen, *Een beschrijving van een oude dorpswoning te Aalter. Bellemstraat nr. 18*. – in Land van de Woestijne, jg. 12 (1989), nr. 1, p. 13-19, 4 foto's en 1 plattegrond.
Tweewoonst van het hoevetype in typische Oost-Vlaamse plattelandsarchitectuur uit de 18de eeuw met het venstertype als opvallende bouwkenmerk, naast de drievoudige indeling, de schouwen, balklagen ...
- [a] **STOCKMAN** Luc, *Het kasteel van Poeke*. – in Ons Heem, jg. 51 (1997), nr. 4, p. 223-230, 4 foto's en 1 kaart.
De heerlijkheid, de heren, bouwgeschiedenis en stand van zaken restauratie.
- [b] **THYS** Maurice, *Historische speurtocht in de Brouwerijstraat te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 1 (1978), nr. 2, p. 3-14, 10 foto's en 1 doc.
Beschrijving van zogenaamd *merkwaardige* gebouwen, zoals herbergen, een smidse, klooster en school, brouwerij enz. met ook aandacht voor uitbaters, bewoners, kermis ...
- [a] **VAN CLEVEN** Jean, *De neo-gotische parochiekerk te Sint-Maria-Aalter* – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 28 (1977), p. 239-288, foto's, talrijke plannen en documenten.
[b] Het verzoek van e.h. VAN DER VEKEN in 1844 tot het bouwen van een kerk en het oprichten van een parochie, de bewaarde voorontwerpen (o.a. architect SUYS) en de uiteindelijke bouw (1849-1852), verbouwingen (1913 en vanaf 1950) en de stoffering (invloed architect CLARYSSE), met uitvoerige bespreking en beschrijving.
- [b] **VAN CLEVEN** Jean, *Een merkwaardig 17de eeuws venster te Bellem*. – in Land van de Woestijne, jg. 4 (1981), nr. 1, p. 9-13, 2 foto's en 1 tekening.
In 1975 werden in de Lotenhullestraat drie huisjes gesloopt. Het besproken venster was volledig uit eik en direct verankerd in het metselwerk. Oorspronkelijk zat er vermoedelijk geen

glas in. Er waren wel specifieke beveiligingstechnieken gebruikt (houten staven cfr. diefijzers; niet afneembare luiken). De ramen waren geprofileerd en het ijzerwerk mooi gedecoreerd. Een ander raam was een meer gemoderniseerde versie.

- [a] **VAN DE MOORTE** Jozef, *Over een pastoorswoning en een kasteeltje te Lotenhulle (1790-*
[b] *1920)*. – in Land van de Woestijne, jg. 16 (1993), nr. 1-2, p. 21-37, met foto's, plannetjes enz.
Voornamelijk 19de-eeuwse historiek van deze twee gebouwen met heel wat aandacht voor de
eigenaars en bewoners, bijzonderlijk de families BLOMME en DE WULF.

- [a] **VERSTRAETE** Daniël, *Het kasteel Stuivenberge op Bellem*. – in Land van de Woestijne, jg. 5
(1982), nr. 1, p. 25-28, 1 foto. Errata in Land van de Woestijne, jg. 5 (1982), nr. 2, p. 35.
Kasteel geëvolueerd uit een hoeve, later buitenverblijf, van de Gentse familie DIERICX. Via de
familie PYCKE kwam de eigendom (met veel bos en landerijen) in handen van de familie LE
SERGEANT D'HENDECOURT. Met vermelding van talrijke toponiemen.

- [a] **VERSTRAETE** Daniël, *Het kasteel Stuivenberge in Bellem*. – in Heemkundige Bijdragen uit het
Meetjesland, jg. 8 (1994), nr. 2, p. 66-72, 2 ill.
Voornamelijk eigendomsgeschiedenis (familie LE SERGEANT D'HENDECOURT en relatie familie
CRAM), met talrijke toponymische vermeldingen. Deels een combinatie van een gelijknamig
artikel (zie hoger) en andere over de familie.

C.5 varia, faits divers

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Drama der dronkenschap*. – in Land van de Woestijne, jg. 32 (2009),
[b] nr. 2, p. 45-46.
Adolf ORNELIS stak August SIMOENS neer in Sint-Maria-Aalter, 1903

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Woestijnesprokkels. Ongelukkige voorvallen*. – in Land van de Woestijne, jg.
9 (1986), nr. 3-4, p. 18-19.
Twee ongevallen (met als protagonisten een zekere MESTDACH en VAN TORNHOUT), die iets
leren over vervoer, beroepen (mestramer), sociale toestanden ...

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Woestijnesprokkels. Beeldvorming over Sint-Maria-Aalter*. – in Land van de
Woestijne, jg. 10 (1987), nr. 4, p. 20-21.
De bevolking stond in de 19de eeuw her en der niet hoog aangeschreven. Met zelfs een
legende van omstreeks 1800.

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Aalterse plaats-, straat- en wijknamen vóór 1850: een rekbaar lappendeken*. –
[b] in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr.4, p. 3-30, 2 kaarten.
De woonplaatsvermeldingen in de registers van de burgerlijke stand, i.c. de geboorten,
vertonen voor zo'n 30% van de jonge gezinnen geen eenduidigheid. Het gaat veelal toch niet
om een verhuis in de gemeente. Ofwel wisten de inwoners zelf niet goed in welke straat of wijk
ze woonden ofwel maakte de administratie er een zootje van. De kennis was nochtans
aanwezig, wat blijkt uit een bron als de Atlas der Buurtwegen. In het eerste bevolkingsregister
wordt het pas echt een kluwen.

- [a] **CAMERLINKCKX** Jan, *Een vliegtuig in Aalter in 1911*. – in Land van de Woestijne, jg. 26
[b] (2003), nr. 3, p. 43-46, 1 foto.
De Franse piloot BÉAUD maakte met een tweedekker een noodlanding dicht bij de spoorweg

- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Vondst van twee gouden ringen in Aalter in 1791*. – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 31 (2008), nr. 2, p. 44-46, 1 foto.
Een landbouwer vond de ringen in de mest uit een (barge)schip van Brugge. De Brugse
burgemeester Robert COPPIETERS, vader van de eigenares, nam dit voorval op in zijn
dagboeken.

DAUW Adhémar & **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Een eigenaardige grens. De Geraardsvijvers*. – in *Ons Doomkerke*, jg. 7 (1962), nr. 2, p. 11-12, met kaart.

- [a] **DE DONCKER** Jos, *Nonkel Jan op bezoek in Aalter*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 22 (1999),
[b] nr. 1, p. 5-17, talrijke ill.
Radio in Aalter in de jaren '30 van de 20ste eeuw. Op 9 juli 1933, in het kader van de Guldensporenfeesten, kwam de presentator van de kinderuurtjes, Jan BOON, op bezoek.
- [a] **DE DONCKER** Jos, *Een bekend middeleeuws dichter op het Stalinsgoed te Aalter*. – in *Land*
[b] *van de Woestijne*, jg. 22 (1999), nr. 2, p. 3-20, foto's en ill.
Over de bewoners en eigenaars van het goed (kasteeltje) *Te Wallekens* (later *Stalinsgoed*) en de bijhorende hoeve. De meest bekende inwoner is priester-dichter Justus de Harduyn. Na de familie DE HARDUYN, woonde er de familie STALINS (beide families ook eigenaars). In de 20ste eeuw hield de familie VERMEIR er een tijdlang het vogelpark open.
- [a] **DE DONCKER** Jozef, *Het Stalinsgoed te Aalter*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 23 (2000), nr.
[b] 2, p. 35-36, 2 ill. (Aanvulling op zijn artikel uit 1999)
Relatie met de familie VAN CROMBRUGHE.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Enkele gegevens over de kerkklokken van de St.-Corneliuskerk van Aalter*. –
[b] in *Land van de Woestijne*, jg. 8 (1985), nr. 2, p. 3-9, 3 foto's; aanvulling in nr. 4, p. 27.
Voornamelijk 19de en 20ste eeuw, met aandacht voor de opeising van twee klokken tijdens de Tweede Wereldoorlog.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Cursiefjes. Brand schuurken Judocus SCHEIRLINCK*. – in *Land van de*
Woestijne, jg. 9 (1986), nr. 3-4, p. 19.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Cursiefje*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 10 (1987), nr. 1, p. 11; p. 26; p. 31
Letterlijke weergave uit de Aalterse registers briefwisseling.
- Sterrestraat: tweewoonst bewoond door Julie VAN NIEUWENBURG en Francies VAN PAEMEL;
- Hageland: roggemijt weduwe Martin VAN LAECKE;
- St.-Maria-Aalter: huis enz. van Charles Louis MARTENS;
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Cursiefjes*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 12 (1989), nr. 1, p. 20.
Over een brand op Biesemveld, 1868, en de opkomst der aardappelen in Aalter
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Cursiefje. Brand Maria Aalter*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 13 (1990), nrs.
[b] 3-4, p. 20.
Een tweewoonst en bijgebouwen van de families VANDENBUSSCHE en LAMBERT, 1863; met blijk van solidariteit of filantropie.
- [a] **DE KÉ** André, *Het soephuis*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 14 (1991), nr. 1-2, p. 57-59, 1 foto.
[b] Anekdotisch, op basis van herinneringen; gemeentevangenis, waar tijdens de Eerste Wereldoorlog soep voor behoeftigen werd gekookt.
- [a] **DE KÉ** André, *De achteruitkijkspiegel. Straatbeeld*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 39 (2016),
[b] nr. 2, p. 69-70.
Herinneringen aan het Aalterse dorpscentrum in 1946: kasseien, verkeer, bestellingen aan huis, kledij priesters, brandweer en veldwachter.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Uit de kronieken van Bellem (3): een oude hofstede en haar bewoners*. – in *De Belle*, jg. 6 (1993), nr. 2-3, p. 27-31, 1 foto.
Over een hoeve met duiventoren in de dorpskern, met informatie over de eigenaars en pachters in de 17de en 18de eeuw. Alle pachters, Guillame VERHULST, Joannes DE SCHAEPMEESTER, Jacobus MAENHOUT en Joannes DE PAUW, speelden een rol in het bestuur van Bellem: als schepen, armmeester ...

- [a] **LAROY** Peter, *Gebroken armen en benen*. – in Land van de Woestijne, jg. 20 (1997), nr. 3-4, p.
]b[3-26.
 Thematisch gegroepeerde berichten over Aalter uit het weekblad *De Stad Eecloo*, ca. 1890-1914.
- [a] **LAROY** Peter, *Arthur VERHOUSTRAETE en de straatnamen te Aalter*. – in Land van de
]b[Woestijne, jg. 24 (2001), nr. 1, p. 27-55 + afzonderlijke bijlagen (kaarten).
 De onderbouwde voorstellen (toponiemen, volkskunde ...) van deze heemkundige.
- [a] **LAROY** Peter, *Française valt uit de hemel... Over een ballonlanding in de zomer van 1936*. – in
]b[Land van de Woestijne, jg. 30 (2007), nr. 2, p. 39-42, 2 foto's.
 Paulete WEBER landde in Aalter
- [a] **LAROY** Peter, *Onverwacht hoog bezoek te Aalter (zomer 1902)*. – LvdW, 30(2007), 1, 31-33, 1
]b[foto.
 De trein van de sjah van Perzië stopte even in Aalter.
- [a] **LAROY** Peter, *Een vogel voor de Vlaamse zaak ...* - in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010),
]b[nr. 4, p. 24-26, 1 foto.
 Een gevangen spreekw. in 1940 bleek afkomstig uit Litouwen. Een brief hieromtrent, in het Nederlands, door René LAMBRECHT, Aalterse correspondent van 't *Getrouwe Maldegheem*, werd door prof. IVANAUSKAS beantwoord ...
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Een jaar te Bellem*. – in De Belle, jg. 1 (1988), nr. 4, p. 2-3; jg. 2 (1989), nr.
 1, p. 15-17; nr. 2-3, p. 2-3; nr. 4, p. 2-3; jg. 3 (1990), nr. 1, p. 10-11; nr. 2, p. 16, 3 foto's en 2
 tekeningen.
 Fragmenten uit de publicatie, een soort dagboek, van pastoor Jozef REYNAERT. Het beschrijft
 talrijke aspecten van het dorp tussen 26 november 1921 en 6 december 1922. De eerste
 aflevering bevat een korte nota over de pastoor zelf, de volgende ook de kerk en het kerkhof,
 het dorp (dreven, huizen ...), en verder zijn bezoek aan de frontstreek (pas vier jaar na het
 einde van de Eerste Wereldoorlog), de (anonieme) beschrijving van twee oude inwoners
 (stoelzetter en Trezeken met haar oude klederdracht); wintermijmeringen – een wandeling naar
 de Kraenepoel.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *De wervelstorm van 1936*. – in De Belle, jg. 3 (1990), nr. 2, p. 17-19, 2 foto's
 en 1 krantenbericht.
 Op basis van getuigenissen.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Relaas van de kerkdiefstal te Bellem in de nacht van 24 op 25 maart 1909*. –
 in De Belle, jg. 9 (1996), nr. 3-4, p. 2-6, 2 ill.
 Het verslag uit het *Rerum memorabilium*.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Bellem en ... prinses Mathilde*. – in De Belle, jg. 12 (1999), nr. 3-4, p. 44-49,
 rijk geïll.
 Over de familie D'UDEKEM D'ACOEZ in Bellem, 19de eeuw
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Enkele nota's uit het dagboek van barones Alice-Marie DE KERCHOVE*. – in
 De Belle, jg. 13 (2000), nr. 3, p. 18-27, 4 foto's.
 Ze woonde in het kasteel van Bellem: over kasteelleven, politiek, levensomstandigheden van
 de armen, cultuur, borduurschool.
- [a] **MARTENS** Albert, *Dispuut over een stoep wijn*. – in De Belle, jg. 16 (2003), nr. 1, p. 15-18.
 Ontstaan tussen het kerkbestuur van Hansbeke en de Bellemse familie VERLÉ door de
 verkeerde vermelding van een toponiem voor een rente.
- [a] **MARTENS** Albert, *Een geldrente bezet op 'de gheete' te Bellem*. – in De Belle, jg. 16 (2003),
 nr. 1, p. 2-4, 1 foto.
 17de – 18de eeuw; toponiem

- [a] **MOELAERT** Roger, *De Pietendries. Een wijk bij de samenkomst van Aalter, Knesselare en Ursel. Zijn vroegere bewoners en gebouwen.* – Knesselare (in eigen beheer), 2016, 152p.
- [a] **VAN DAMME** Kamiel, *De tijd van toen. Herinneringen uit mijn prille jeugd.* – in Land van de
]b[Woestijne, jg. 13 (1990), nrs. 1-2, p. 55-60.
 Autobiografisch; het grote, uitgebreide, gezin VAN DAMME woonde in de jaren dertig van de 20ste eeuw op een hoevetje langs de Weststraat. Over schoolgaan, ontspanning, leurdere, sinterklaas, transport enz.
- [a] **VERGOTTE** Omer, *De wijn van onderpastoor Leo DE JAEGER.* – in Land van de Woestijne, jg.
]b[17 (1994), nr. 1-2, p. 2-9, 4 foto's.
 Een oorlogsverhaal (1944) en het feest bij de aanstelling van de onderpastoor als pastoor van Poeke (1946).
- [a] **VERGOTTE** Omer, *Aalter had in 1939 bijna een eeuweling.* – in Land van de Woestijne, jg. 17
]b[(1994), nr. 3-4, p. 5-7, 2 foto's en 1 bidprentje.
 Over Rosalie MEIRHAEGHE (weduwe POELVOORDE) en haar kinderen.
- [a] **V[erhoustraete]** A[rthur], *Sprokkeling. Er komen geen zomers meer gelijk vroeger?* – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 1 (1949), p. 42.
 1731, vorst op Sinksen en droge zomer
- [a] **VERHOUSTRATE** Arthur, *Mengelingen over de noordkant van Aalter.* – in Appeltjes van het
]b[Meetjesland, jb. 7 (1955-56), p. 109-126.
 De wijk (Pieten)Dries, de kapel Onze-Lieve-Vrouw ter Pieten, het goed ter Pieten (Blauwgoed), Woestijnegoed, het kanaal Gent-Brugge, onderwijs op de wijk in de 19de eeuw, de kapelanij (1938) en zelfstandige parochie (1949), het goed te Lake, herbergen zoals de *Drie Posthoorns*, *Sint-Huybrecht* e.a., de familie BOCKAERT, het Patersveld, kapellen, gendarmerie, bruggen ...
- [a] **VERSTRAETE** Daniël, *Joos PATHEET en Bellem.* – in Land van de Woestijne, jg. 5 (1982), nr.
 1, p. 17-19.
 Gentse koopman die zeer veel eigendom verwierf in de omgeving van Spildoorn. Met vermelding van talrijke toponiemen.
- [a] **VERVALLE** Walter, *De lange weg van een oude dorpspomp.* – in De Belle, jg. 11 (1998), nr. 3,
]b[p. 20-22, 1 foto.
 Bellem, 19de-20ste eeuw.
- [a] **VERVALLE** Walter, *Camiel VAN HECKE en Louis D'HOOGHE, twee schalkse ruiters.* – in Land van
]b[de Woestijne, jg. 34 (2011), nr. 4, p. 55-56, 1 foto.
 Anekdotische gegevens bij een foto, Bellem, ongedateerd.
- [a] **VERVALLE** Walter, *'t Getrouwe Maldeghem (in Aalter, Lotenhulle, Bellem en Poeke)* [diverse
]b[titels]. – in Land van de Woestijne, jg. 34 (2011), nr. 2, p. 43-48; nr. 3, p. 63-66; nr. 4, p. 44-51;
 jg. 35 (2012), nr. 3, p. 57-61; jg. 36 (2013), nr. 2, p. 37-41; jg. 37 (2014), nr. 1, p. 49-54.
 (letterlijke) overname uit het weekblad van berichten over Aalter, Bellem, Lotenhulle en Poeke vanaf 1888
- [a] **VERVALLE** Walter, *Sint-Maria-Aalter. [?] Savooien ... een kleine wijk in een klein dorp.* – in
]b[Land van de Woestijne, jg. 34 (2011), nr. 2, p. 21-29, 1 kaart en 5 foto's.
 Naamsverklaring van de wijk (ook met een legende) en gegevens over bewoners en gebruiken uit voornamelijk de eerste helft van de 20ste eeuw.
- [a] **VERVALLE** Walter, *Een gezin met zeven dochter te Bellem. August LOCY – Martha-Sidonie*
]b[*MYNSBERGHE.* – in Land van de Woestijne, jg. 34 (2011), nr. 4, p. 57-58, 1 foto.
- [a] **VERVALLE** Walter, *Een jeugdverhaal van een Drongenaar over Bellem.* – in Land van de
]b[Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 1, p. 52-60, talrijke foto's en doc.

Voornamelijk genealogische gegevens over families *DE CLERCQ* en *VAN DE STEENE* (20ste eeuw) en enkele weetjes.

D. ARCHEOLOGIE

D.1 algemeen + meerdere tijdsperiodes

- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Bladerend in het album van het Aalters cultureel erfgoed*. – in Land van
[b] de Woestijne, jg. 26 (2003), nr. 4, p. 35-46, met talrijke foto's en tekeningen.
Archeologisch overzicht

DE CLERCQ Wim & **MORTIER** Steven, *Aalter, Industrierrein Langevoorde. Grootschalig onderzoek van een meerperiodenvindplaats*. – in Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen 2001. Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium, Gent, 2002, p. 146-154.

- [a] **DE CLERCQ** Wim & **MORTIER** Steven, *Het oudste Meetjesland: recente onderzoeksresultaten*
[b] *van archeologische opgravingen in Eeklo en Aalter*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 53 (2002), p. 257-283, met foto's, kaarten en tekeningen.
In Aalter ging het om een noodopgraving door de aanleg van het industrierrein *Langevoorde*. De archeologen vonden sporen uit de ijzertijd, uit de Romeinse periode met een vrij unieke nederzetting voor zandig Vlaanderen, maar vooral ook merkwaardige middeleeuwse hoeves met uitermate grote drieschepige houten constructies.

DE CLERCQ Wim & **VAN DER HAEGEN** Guy, *Monumentenzorg & Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen 1999*. – Gent, 2000, p. 129-132, geïll.
Korte verslagen over archeologische controles, noodonderzoeken ets. in Aalter, o.a. een opvallende vondst van ca. 70 000 jaar geleden.

- @ **DE LOGI** Adelheid & **MESSIAEN** Liesbeth, *Archeologisch onderzoek Aalter – Manewaarde april-mei 2008 & juni 2009*. – Aalter (ongepubliceerd KLAD-rapport 51; [online raadpleegbaar](#)), 2013, 43p. met talrijke foto's, kaarten, tekeningen enz.
Sporen uit verschillende periodes: een vuurstenen pijlpunt uit het laat-neolithicum, een kuil uit de ijzertijd of de Romeinse periode, naast de meest omvangrijke sporengroep uit de volle middeleeuwen (paalsporen, greppels en grachten). Die laatste tonen bewoning vanaf de 10de tot de 12de eeuw, in 4 fasen, aan. Per fase was er vermoedelijk een woonerf (hoofdgebouw en mogelijks bijgebouwen). Geen waterput in het projectgebied.

- @ **DE SMAELE** B. & **DE LANGHE** K., *Opgravingen. Aalter Manewaarde*. – in Jaarverslag 2008 Kale Leie Archeologische Dienst, Aalter, 2009, p. 55-60, 2 foto's in combinatie met plan ([online raadpleegbaar](#)).
Deze zone moet tijdens verschillende periodes van de geschiedenis bewoning hebben gekend, o.a. tijdens de ijzertijd en de Romeinse periode. Tijdens de volle middeleeuwen bevond zich een nederzetting in de kom van de zone, met een houtbouw en een erfgracht, die later werd hergraven. Een tweede gebouw stamde uit het begin van de 13de eeuw. De meest interessante vondst is een strijkglas, wat blijkt geeft van enige artisanale activiteit: niet noodzakelijk de productie van laken, maar wel de afwerking ervan (dus geen louter stedelijke- en gilde-activiteit).

FOCKEDEY Ludo, **AMPE** Carole & **LANGOHR** Roger, *Milieuonderzoek van archeologische sites aan de hand van reliëf en bodem in de Vlaamse zandstreek. Testgebied: Aalter-Woestijne*. – in Lunula, Archaeologia Protohistorica, jg. 2 (1993), p. 57-61, met kaarten en diagrammen.

- @ **VANDENDRIESSCHE** Hans, **VAN DE VIJVER** Mieke, **KEPPENS** Kristof & **CROMBÉ** Philippe, *Steentijdvondsten uit het mesolithicum en neolithicum op de meerperioden-site van Aalter "Woestijne" (Oost-Vlaanderen, B)*. – in Notae Praehistoricae, nr. 32 (2012), p. 89-98, 3 figuren

en 1 tabel ([online raadpleegbaar](#)).

De opgravingen leverden een meer genuanceerd beeld dan het vooronderzoek van de site in 2009 (in kaart brengen van het paleoreliëf en de bewaringstoestand van de podzolbodems). In natuurlijke depressies, die verstoord werden door talrijke windvallen werd een *low density*-spreiding van vroeg-mesolithisch, neolithisch en protohistorisch vondstmateriaal geregistreerd (met aardewerk uit voornamelijk de brons- en ijzertijd). Er kan besloten worden dat dit paleolandschap al voor de vroeg-mesolithische jagers-verzamelaars een aantrekkelijke leefomgeving vormde.

- [a] **VAN DER HAEGEN** Guy, *Aalter. Nieuwe archeologische vondsten van Paleolithicum tot heden. Systematisch archeologisch onderzoek te Aalter, zowel op de akkers, als via luchtfotografie en opgravingen, werpt een nieuw licht op de oudste geschiedenis van de streek.* – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 43 (1992), o. 5-88, met talrijke (kleuren-)foto's, tekeningen enz. Verscheen ook als afzonderlijke publicatie (speciale overdruk).
[b] Geeft een overzicht van vroegere en recente vondsten, alsook aanduidingen voor toekomstige opgravingen. De studie bestrijkt een uitgestrekt gebied en niet één enkele site.
- [a] **VAN DER HAEGEN** Guy, *Vijftig miljoen jaar oude palmbomen te Aalter.* – in Land van de Woestijne, jg. 9 (1986), nr. 2, p. 3-23, geïll. met foto's en 1 kaart.
De oudste geschiedenis van de gemeente met een flink stuk geologie. Aalter lag dus lang aan zee en de vondsten zijn op het vroegere strand gedaan. Het fossiele hout is aangespoeld, maar kwam misschien toch uit de dichte omgeving. Ook andere fossielen en de zanden van Aalter komen aan bod.
- [a] **VAN DER HAEGEN** Guy, *Fluitje in witte pijpaaarde te Aalter gevonden.* – in Land van de Woestijne, jg. 10 (1987), nr. 1, p. 27-29, 2 foto's en 1 tek
Vondsmelding, alsook van gelijkaardige in de brede omgeving, met korte beschrijving, maar datering is nog niet mogelijk.

D.2 steentijden (Paleolithicum, Mesolithicum en Neolithicum: vóór 2200 v Chr)

CROMBÉ Philippe & **VAN DER HAEGEN** Guy, *Twee midden-Paleolithische vindplaatsen te Aalter (O.-VI.).* – in IDEM, Het midden-Paleolithicum in noord-westelijk België (Archeologische inventaris Vlaanderen, buitengewone reeks, 3), Gent, 1994, p. 49-101, met kaarten, tabellen, tekeningen, een samenvatting in het Frans en een bijlage van Irené Heyse over de geomorfologie van de twee sites.

De vindplaatsen bevinden zich op het Hageland en op Nieuwendam. Uitgebreide bespreking van de vondsten van de *steenindustrie*.

CROMBÉ Philippe & **VAN DER HAEGEN** Guy, *Een midden-paleolithische vindplaats te Aalter "Nieuwendam" (Oost-Vlaanderen).* – in Notae Praehistoricae, jb. 14 (1994), p. 29-37.

CROMBÉ Philippe & **VAN DER HAEGEN** Guy, *Midden-paleolithische jagers-verzamelaars te Aalter. Getuigenissen van Vlaanderens vroegste bewoning ca. 80000 – 60000 jaar geleden.* – in Uit Vlaamse bodem: 10 archeologische verhalen, (Vlaamse Vereniging voor Archeologisch Onderzoek), Sint-Niklaas, 1996, p. 7-10.

VAN DER HAEGEN Guy, *Een laat-mesolithische site te Aalter (gem. Aalter, O.-VI.).* – in Archeologisch Jaarboek Gent, 1992, p. 5-33, met kaarten en tekeningen.

Site op Stratem waar ruim 3000 silex-artefacten werden gevonden.

D.3 metaaltijden (Bronstijd en IJzertijd: 2200 – 12 vóór Chr)

BOURGEOIS Jean & **SEMEY** Jacques, *Contribution de la photographie aérienne à l'étude de l'âge du fer en Flandre intérieure.* – in Studia archaeologica: liber amicorum Jacques A.E. Nenquin, Gent, 1991, p. 89-100.

Luchtfotografie en archeologie, vnl. in het Meetjesland, met ook gegevens over sites in Aalter.

- [a] **BOURGEOIS** Jean, **ROMMELAERE** Johan, *Bijdrage tot de kennis van het Meetjesland in de*
[b] *Metaaltijden. De opgravingen te Ursel (1985-1989) en Aalter (1989-1990).* – in Appeltjes van
het Meetjesland, jb. 42 (1991), p. 59-88, met talrijke tekeningen en foto's.
Opgraving op Woestijne met funeraire en rituele sporen (nederzetting en grafheuvels uit de
prehistorie), een Romeinse weg enz.

BOURGEOIS Jean & **NENQUIN** Jacques, *Les enclos circulaires, allongés et quadrangulaires en Flandre découverts par les fouilles et les prospection aériennes. Contribution à la connaissance des âges des métaux.* – in GROENEN M. (dir.), *La préhistoire au quotidien. Mélanges offerts à Pierre Bonenfant*, Greboble, 1996, p. 41-72, 19 figuren.
Overzicht van de monumenten uit de metaaltijden en Romeinse tijd, o.a. aan het licht gekomen in Aalter.

DE CLERCQ Wim & **MORTIER** Steven, *Noodonderzoek op het industrieterrein Aalter-Langevoorde, o.-VI. (fase 2000). Sporen uit de ijzertijd.* – in Lunula, *Archaeologia Protohistorica*, jg. 9 (2001), p. 80-81, geïll.

DE CLERCQ Wim, **ERVYNCK** Anton, **LENTACKER** A., **MORTIER** Steven, **TENCY** H. & **VAN STRYDONCK** M., *De protohistorische periode uit de opgravingen te Aalter, industrieterrein Langevoorde. Profane en rituele aspecten uit de late IJzertijd.* – in Lunula, *Archaeologia Protohistorica*, jg. 13 (2005), p. 125-134.

- [a] **DE LAET** Sigfried, *Een voorhistorisch grafveld te Aalter-Oostergem.* – in Appeltjes van het
[b] Meetjesland, jb. 4 (1952), p. 5-10, 4 tekeningen.
Voorlopig verslag van 19 ontdekte graven, te dateren tussen de 8ste en 1ste eeuw voor Christus.
Het gaat om de urnenveldcultuur. Er bevonden zich heel wat kindergraven tussen.

VAN DE VIJVER Mieke, **KEPPENS** Kristof & **VANDENDRIESSCHE** Hans, *Gebouwen, grafcircels, rechthoeken en bijzondere grachten. Voorlopig verslag van de sporen uit de brons- en ijzertijd te Aalter/Woestijne (prov. Oost-Vlaanderen, België).* – in Lunula *Archaeologia protohistorica*, jg. 21 (Ename, 2013), 3-9.

- @ **VANHEE** David, *Archeologisch vooronderzoek Aalter Drogenbroodstraat, 5 en 6 augustus 2009.* – Aalter (KLAD-rapport 23), 2011, 23p., rijk geïll. met kaarten, foto's en tekeningen ([online raadpleegbaar](#)).
Kuil met aardewerk daterend uit de late Bronstijd tot vroege IJzertijd

D.4 Romeinse tijd (12 vóór Chr – 450 na Chr)

- @ **CLERBAUT** Tim, **DE CLERCQ** Wim, **VAN DE VIJVER** Mieke, **DE GROOTE** Koen & **MOENS** Jan, *Onder de adelaarsvleugels van Rome. Een opmerkelijk metaalelement uit Aalter-Woestijne.* – in Signa, dl. 4 (2015), p. 37-42, 6 figuren ([online raadpleegbaar](#)).
Figuratief uitgewerkt fragment van een zeldzame en technisch verfijnde adelaarskop in een koperlegering: een helm- of wagenornament?
- [a] **DE CLERCQ** Wim & **THOEN** Hugo, *Enkele aspecten van de Gallo-Romeinse aanwezigheid in*
[b] *het Meetjesland.* – in Vriendenboek Luc Stockman, Aalter, 1998, p. 51-62, 2 foto's en 2
plattegronden.
Status quaestionis en recent Romeins archeologisch onderzoek met bespreking van enkele
sites, o.a. in Aalter-Loveld (Romeinse waterput).
- @ **DE CLERCQ** Wim & **MORTIER** Steven, *Een inheems-Romeinse nederzetting (Ferme indigène) uit de Augusteïsch-Tiberische tijd en off-site activiteiten uit de periode 60-260 AD: bilan van het noodonderzoek op het industrieterrein Aalter-Langevoorde (O.-VI.) 1999-2001.* – in Romeinendag, Leuven 8-2-2003, p. 21-26, 1 overzichtsplan ([online raadpleegbaar](#)).

Vergelijkbare hoeven zijn momenteel bijna enkel bekend in Noord-Frankrijk. Luchtfotografie suggereert alvast dat er meer gelijkaardige zijn te vinden. Het gaat om een systeem met dubbele omgrachting en het groeperen van hoofd- en enkele bijgebouwen aan één zijde of in één hoek van het geheel (gesloten erfopbouw). De vondst in Aalter verlegt het voorkomen van dit type flink noordwaarts. De houten gebouwen zijn veelal tweeschepige huizen met zware nokstaanders.

DE CLERCQ Wim, **DERU** X. & **MORTIER** Steven, *Un ensemble Augusto-Tibérien décourvert à Aalter (Flandre Orientale Belgique) et les premières importations de céramique Gallo-Belge dans le Nord de la Civitas Menapiorum*. – in SFECAG, Actes du Congrès de Langres, 2007, p. 501-506.

DE CLERCQ Wim, **VERDONCK** Lieven, **HOORNE** Johan, **LALOO** Pieter & **VERBRUGGE** Arne, *Geofysische prospectie en preventief archeologisch onderzoek van een bouwperceel in het Loveld te Aalter (December 2007): Sporen van een Romeinse houtbouw*. – Aalter (KLAD-rapport 6), 2008, 29 p., foto's, plannen en tekeningen + CD-Rom ([online raadpleegbaar](#)). Administratief en wetenschappelijk verslag. Oudste sporen uit de Romeinse periode en afkomstig van een Romeinse plattegrond in houtbouw.

DE CLERCQ Wim, *Everzwijn bij de Romeinse haard*. – in Ex Situ, nr. 14 (2017), p. 31, 2 foto's. Voorwerpen in aardewerk, gevonden in Aalter, tonen aan dat everzwijnen ritueel verbonden waren met vuur.

@ **EGGERMONT** Nele & **CLEMENT** Cateline, *Opgravingen. Aalter Langevoorde/Groendreef*. – in Jaarverslag 2008 Kale Leie Archeologische Dienst, Aalter, 2009, p. 45-47, 3 foto's en 1 opgravingsplan ([online raadpleegbaar](#)). De opgraving sloot aan bij vorige. Er werden drie gebouwplattegronden geregistreerd. De vondsten bevestigen de intensieve bewoning van de regio in de Romeinse periode.

@ **EGGERMONT** Nele, **CLEMENT** Cateline, *Archeologisch onderzoek Aalter – Groendreef, 1 oktober tot 19 december 2008*. – Aalter (KLAD-rapport 10), 2009, 43 p., foto's, plannen en tekeningen + CD-Rom ([online raadpleegbaar](#)). Administratief en wetenschappelijk verslag. Oudste sporen uit de ijzertijd, naast heel wat vondsten uit de Romeinse periode en ook uit de nieuwe tijd en niet te dateren sporen.

@ **HOORNE** Johan, **DE CLERCQ** Wim & **VERBRUGGE** Arne, *Een Romeinse steenbouw te Aalter - Loveldlaan (Provincie Oost-Vlaanderen)*. – in Romeinendag. Jaarlijks Belgisch congres voor Romeinse archeologie. Namen 21-04-2007. Z.p., z.d., p. 67-71, 2 tekeningen ([online raadpleegbaar](#)). Sporen van muurresten, langgerekte zones met natuurstenen, en een grote kuil met gedumpt afbraakmateriaal. Alles wijst op een site met bovenlokale status uit de 3de eeuw of later.

@ **HOORNE** Johan, **VANHEE** David, **EGGERMONT** Nele & **DECORTE** Jan, *Dwars door het Romeinse landschap. Resten van een nederzetting, akkersystemen en begravingen op het Aquafinracé Aalter-Brug – Knesselare*. – in Romeinendag, Jaarlijks Belgisch congres voor Romeinse archeologie. Gent 06-05-2006, Gent, 2006, p. 41-47, 1 foto, 1 kaart en 1 tek. ([online raadpleegbaar](#)). Blikvanger was een vrij goed bewaarde waterput, als onderdeel van een nederzetting uit de 2de eeuw. Geplaatst in de context van vondsten in de dichte omgeving.

@ **HOORNE** Johan & **VANHEE** David, *Romeinse resten op het Aquafinracé Knesselare-Aalter-Brug fase 1B en 2*. – in Romeinendag. Jaarlijks Belgisch congres voor Romeinse archeologie. Namen 21-04-2007. Z.p., z.d., p. 111-115, 1 foto + 1 plan ([online raadpleegbaar](#)). Twee Romeinse vindplaatsen (locatie niet duidelijk) met o.a. inheems aardewerk, een waterput en fijn geïmporteerd aardewerk, dat een nederzetting uit de 1ste tot 2de eeuw in de directe omgeving doet vermoeden.

- @ **HOORNE** Johan, **SCHYNKEL** Evelyn, **LAISNEZ** Karen, **DE BRANT** Ralph, **FETTER** Sylvain, **HEYNSSENS** Nele & **DE LOGI** Adelheid, *Gallo-Romeinse occupatie langs een weg in Aalter – Oostmolenstraat: boerderij of afspanning?* – in Signa, dl. 4 (2015), p. 167-172, 5 figuren ([online raadpleegbaar](#)).

Op basis van vormelijke eigenschappen van het complex, de vondsten en de specifieke inplanting kan het mogelijk gaan om een boerderij met afspanning- of herbergfunctie, een soort baanpost. Aandacht voor de wegtracés, gebouwen, waterputten ... Het gaat om een doorsnee rurale nederzetting: een erf, bestaande uit een hoofdgebouw, enkele bijgebouwen en watervoerende structuren, met veeteelt en tuin- en akkerbouw (eind 2de – begin 3de eeuw). De uitgebreide watervoorziening laat uitschijnen dat er meer was dan enkel rurale activiteiten (een afspanning?). Het aardewerk (import, luxewaar) getuigt ook van een groter belang.

HOORNE Johan, *Roadtrip langs Romeinse wegen. Pitstop Aalter*. – in Ex Situ, nr. 17 (2017), p. 32-36, 9 kleurenfoto's.

Vermoedelijk een stopplaats bij een hoeve langs een (rechtgetrokken) Romeinse weg, met voorgangers uit de late ijzertijd. De oorspronkelijke weg volgde het reliëf en boog zo af naar Woestijne, waar ook een tumulus werd opgegraven. Op de hoeve bevonden zich twee waterputten (de ene gedateerd in 176 na X^o) met rijkelijke verlatingsoffers. Er was ook een drenkpoel en samen met de sporen van metaalslakken (smeedactiviteiten) kan dit wijzen op een baanpost, zeg maar de voorloper van een tankstation of iets in die zin.

- @ **LALOO** Pieter, **CRUZ** Frédéric, **MIKKELSEN** Jan, **Taelman** Devi, **LANGOHR** Roger, **ROZEK** Joachim & **WINDEY** Sebastiaan, *Een archeologische evaluatie en waardering van de Romeinse site Aalter Loveld (Aalter, provincie Oost-Vlaanderen)*. – Bredene, (GATE-rapport 74), 2014, 276p, rijk geïll. met kaarten, tekeningen, (lucht-)foto's enz. ([online raadpleegbaar](#)).
Bespr.: Peter Laroy, in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 2, p. 42-44.

Verslag van bureauonderzoek en veldwerk in het kader van een archeologische evaluatie en waardering van deze Romeinse site, waaruit de noodzaak tot bescherming van het gebied of een gedeelte daarvan moet blijken. Het doel was o.m. de begrenzing van de Romeinse versterking na te gaan. Op basis van talloze vondsten, archeologische waarnemingen en opgravingen blijkt de site Loveld een driefasig castellum te herbergen. Er werd ook gespeurd naar een link tussen het kamp en de bewoning (burgerlijke Romeinse nederzittingslocaties) langs de Lostraat. De versterking zou al uit de eerste eeuw dateren, wat voor onze regio uitzonderlijk vroeg is. Ze lag in de buurt van een weg (waarvan sporen in Oostmolen) die vermoedelijk voor verbinding zorgde met Maldegem en Aardenburg. Aalter had mogelijks een centrumfunctie.

- @ **MOENS** Jan, **DE CLERCQ** Wim, **LALOO** Pieter & **VANHEE** David, *Opgravingen Aalter Loveld 08*. – in Jaarverslag 2008 Kale Leie Archeologische Dienst, Aalter, 2009, p. 48-55, 4 plannen en 3 foto's ([online raadpleegbaar](#)).

Deze opgraving maakt nogmaals duidelijk dat Aalter een Romeinse militaire occupatie heeft gekend. Het gaat om een meefasig (3) verdedigingssysteem met een dubbel grachtensysteem, een flankerende borstwering en mogelijks een toren. De aard van de sporen wijzen in de richting van een hout-aarde kamp (castellum). Later kwam er een burgerlijke bewoning. Deze vondst wijzigt de bestaande ideeën omtrent de militaire aanwezigheid in het binnenland.

- [a] **VAN DER HAEGEN** Guy, *Aalter – Oostmolen. Ontdekking van een nieuwe Romeinse vindplaats*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 47 (1996), p. 171.

[b] Een 100-tal scherven. Het gaat mogelijks om een site gelegen aan een Romeinse weg, die ook naar Woestijne kan leiden.

- @ **VAN DER VELDE** Henk & **DE CLERCQ** Wim, *Een Romeinse villa in Aalter. Een opmerkelijke vindplaats in de civitas van de Menapiërs*. – in Signa, dl. 4 (2015), p. 229-234, 5 figuren ([online raadpleegbaar](#)).

Opgraving langs de Lostraat: een complex omgeven door een gracht en een palissade, en ingedeeld door middel van lange palenrijen. De vondst van ook een steenbouw is zeldzaam en bijzonder. Ook de indeling is opmerkelijk. Vermoedelijk was er een band met het nabijgelegen

legerkamp.

- [a] **VAN DE VIJVER** Mieke, *Funeraire meetkunde in Aalter. Een uitzonderlijk Gallo-Romeins grafmonument.* – in *Ex Situ*, 2 (okt. 2012), p. 14-15, 2 foto's en 1 tek.
Ontdekt op Woestijne; uitzonderlijk monument, vermoedelijk uit de 2de eeuw na Christus
- @ **VAN DE VIJVER** Mieke, **KEPPENS** Kristof, **VANDENDRIESSCHE** Hans, **DE GROOTE** Koen & **DE CLERCQ** Wim, *Een Gallo-Romeins landschap van bewoning en begraving te Aalter-Woestijne (O.-VI.), een eerste stand van zaken.* – in *Signa*, nr. 2 (2013), p. 152-157, 5 figuren ([online raadpleegbaar](#)).
Nederzettingssporen van boerderijen uit de Romeinse tijd, al dan niet met *enclosures*, langs een oud wegtracé en mogelijks van bovenlokaal belang. Met evolutie in het gebouwtype. Er zijn ook twee grafveldjes opgegraven, waarvan één met een opzienbarend vierkant grafmonument met een bijzonder vondstenensemble (2de E na Chr.). Steeds meer zaken wijzen op een zeer dichte bewoning in Aalter in de Romeinse tijd.

D.5 middeleeuwen (450 – 1500 na Chr)

- DE CLERCQ** Wim, *Middeleeuwse vondsten in Aalter-centrum.* – in *VOBOV-Info*, jg. 46 (1997), p. 29, 1 figuur.
Vondsten van laat-middeleeuws aardewerk bij wegenwerken.
- [a] **DE CLERCQ** Wim, *Onbekend is onbemind. De vroege Middeleeuwen in het westen & noordwesten van Oost-Vlaanderen, gezien vanuit archeologisch perspectief.* – in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde Gent*, jb. 51 (1997), p. 21-36, 4 tekeningen en 1 kaart.
Een *status quaestionis*, met enkele kritische bemerkingen voor vondsten in Aalter.
- DE CLERCQ** Wim & **MORTIER** Steven, 2001. *Archeologisch onderzoek op de industriezone Aalter-Langevoorde; een wat ruimere kijk op de middeleeuwse landname in rurale context (O.VI.).* – in *Archaeologia Mediaevalis* 24, Namur, p. 33-34.
- @ **DE GROOTE** Koen, **MOENS** Jan & **AMEELS** Vera, *Een waterput uit de volle Middeleeuwen te Aalter-Lostraat (Oost-Vlaanderen).* – in *Archaeologia Mediaevalis*, nr. 35 (2012), p. 91-94, 1 tek. + 2 foto's ([online raadpleegbaar](#)).
In totaal een 180 sporen, waarvan de meeste Romeins (grachten, paalsporen, karrensporen, brandrestengraven), met uitzondering van één van de waterputten. Vermoedelijk een vlechtwandwaterput. Hij werd niet opgegraven, maar goed afgedekt. De opvulling bevatte heel wat scherven en twee bijna volledige kogelpotten, wat wijst op een nederzetting in de directe omgeving.
- DE GROOTE** Koen, **ERVYNCK** Anton, **LENTACKER** A. & **SCHYNKEL** E., *Het laat-middeleeuws kasteel van Aalter-Woestijne (O.-VI.).* – in *Archaeologia Mediaevalis*, nr. 36 (2013), p. 53-56.
- DE GROOTE** Koen, *A previously unknown late 14th-century brick castle excavated at Aalter (Flanders, Belgium). A Burgundian stronghold that lay between the rebellious Flemish towns of Ghent and Bruges.* – in *Château Gaillard. Etudes de castellologie médiévale* (nr. 26): *Château et frontière. Actes du colloque international d'Aabenraa* (Danemark, 24-31 août 2012), Caen (Publications du CRAHAM), 2014, p. 125-133.
- [a] **VAN CLEVEN** Jean, *Een vondst van Middeleeuwse tegels in de Sint-Corneliuskerk te Aalter.* –
]b[in *Land van de Woestijne*, jg. 4 (1981), nr. 1, p. 3-8, 2 foto's en 2 tekeningen.
Een deel van de tegels moeten uit het oudste deel van de kerk stammen, de andere bevonden zich op een uitbreiding, waar zich vroeger het kerkhof bevond. Enkele tegels waren versierd (stempeltechniek): vegetaal ornament, geometrische patronen, fabeldier ...

- [a] **VAN VOOREN** Etienne, *De opgravingen op Woestijne te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 5 (1982), nr. 2, p. 3-7.
Een stand van zaken van de speurtocht naar het hof en de burcht met aanduiding van chronologische onder- en bovengrenzen.

D.6 Nieuwe tijden (vanaf 1500 na Chr)

- [a] **DE BEVERE** Sven, *Oudheidkundige vondst te Bellem*. – in De Belle, jg. 7 (1994), nr. 2, p. 12-13, met foto.
Hoefijzer uit 15de-18de eeuw gevonden onder de bedding van een oude steenweg.
- [a] **DE CLERCQ** Wim & **MORTIER** Steven, *Archeologische waarnemingen en noodonderzoek in het kasteel van Poeke*. – in Land van de Woestijne, jg. 26 (2003), nr. 3, p. 11-15, 2 foto's en 2 tekeningen.
[b] O.a. houten raamwerk onder de fundering (als funderingstechniek voor betere stabiliteit?), vermoedelijk uit de 18de eeuw.
- [a] **LAROY** Peter, *Oorlogsarcheologie Sint-Maria-Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 3, p. 51-52, 2 foto's.
[b] Beperkte vondsten i.v.m. de uitbreiding van de spoorweg in de Eerste Wereldoorlog. Meer vragen dan antwoorden.
- [a] **VAN DER HAEGEN** Guy, *Jezusbeeldje in pijpjaarde te Aalter gevonden*. – in Land van de Woestijne, jg. 15 (1992), nr. 1-2, p. 40-41, 1 foto.
[b] Beschrijving; ca. 1650-1700

E. HISTORISCHE GEOGRAFIE & ECOLOGISCHE GESCHIEDENIS

- [a] **BOGAERT** Geert, *De Poekebeek: verleden, heden en toekomst*. – in Ons Heem, jg. 61 (2008), nr. 2, p. 20-23, 7 kleuren- en 1 zwartwitfoto.
Vroeger een bovenloop van de Durme, ooit een zuivere waterloop met otters, maar met enorme vervuiling vanaf omstreeks 1960.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Het Goed Schuurlo te St.-Maria-Aalter. Een historisch-geografische schets*. – in Land van de Woestijne, jg. 3 (1980), nr. 1, p. 8-15 en nr. 2, p. 3-13, 7 foto's en 3 kaarten en 2 doc.; erratum jg. 4 (1981), nr. 1, p. 33.
Diverse bijdrage met geografische gegevens, de landschapsontwikkeling tot aan de middeleeuwen, de middeleeuwse ontginningen en het ontstaan van het goed (voornamelijk verbonden met de uitgestrekte vijvers en het kweken van zoetwatervis, en al dan niet ontstaan door het turf steken of veldsteen delven), heide, een nieuwe ontginningsgolf in de 18de eeuw met Petrus VOLCKERICK. Nadien kwam het goed met landhuis in handen van de familie DE CLERCQ. De verbouwing tot kasteel gebeurde aan het einde van de 19de eeuw door de familie VAN DER HEYDEN. Na de Eerste Wereldoorlog werd een nieuw kasteel gebouwd en bewoond door de familie GILLES DE PELICHY.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Landschapsontwikkeling te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 22 (1999), nr. 1, p. 18-38; nr. 2, p. 65-95; jg. 23 (2000), nr. 2, p. 37-57; jg. 25 (2002), nr. 4, p. 22-43, foto's, tekeningen, kaarten en tabellen.
Het uitzicht van onze gemeente is hoofdzakelijk het resultaat van een eeuwenlang menselijk ingrijpen. Bronnen en componenten die het landschap bepalen, ontwikkeling van het natuurlandschap (o.a. geomorfologie, evolutie vegetatie en fauna, klimaat), ontwikkeling van het cultuurlandschap (prehistorie in Aalter, Gallo-Romeinse tijd, middeleeuwse ontginningen, klimaatsveranderingen en crises, bodemgebruik 18de en 19de eeuw, enz.).

- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *De Polderdreef te Sint-Maria-Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 33
]b[(2010), nr. 4, p. 36-38, 2 kaarten en 1 foto.
 Bodemgesteldheid
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *De Vaanders*. – in Land van de Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 4, p. 25-34,
]b[3 kaarten, 1 foto en 1 tekening.
 Historisch-geografische benadering van dit stuk natuurgebied dat deels op Sint-Joris-ten-Distel ligt. De naam komt voor het eerst voor als een leen in 1289. Het gebied wordt gekenmerkt door bos, grasland, dreven en een vijver. Als leenheren wordt onder meer de familie DE MAELCAMP vermeld. Ook aandacht voor de vegetatie, waarbij gagel zeer frequent voorkwam. Deze plant werd gebruikt in de volksgeneeskunst en was ook een belangrijk ingrediënt bij het brouwen (als smaakmiddel, voordat hop haar intrede deed).
- [a] **DE POORTER** Eliane, *Van "Voetwegh van Poucke naer Ghendt" tot Leurebroekdreef*. – in
]b[Land van de Woestijne, jg. 37 (2014), nr. 2, p. 3-14, met foto's en kaarten.
 Straatgeschiedenis vanaf de 17de eeuw.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Mooie lentedagen voor Gust en Deesken*. – in De Belle, jg. 3 (1990), nr. 2, p.
 20-22.
 Fragment uit het moraliserend werkje van Maria BULTINCK-D'HANIS. Het ontluiken van de lente in Bellem met aandacht voor allerlei vogels, rupsen, het nut van de vogels ...
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Herfst in Bellem ten tijde van Gust en Deesken (1909)*. – in De Belle, jg. 3
 (1990), nr. 2, p. 20-22.
 Fragment uit het moraliserend werkje van Maria BULTINCK-D'HANIS. Bedenkingen bij het vallen van de bladeren.
- [a] **HIMPE** Koen, *Diverse bodemgebruiken uit de kultuurlandschappelijke omgeving van het kasteeldomein van Poeke*. – in Land van de Woestijne, jg. 12 (1989), nrs. 3-4, p. 37-47.
 Benadering van het bodemgebruik volgens een specifiek beheer (bos, gras, akkers en dreven) alsook in het kader van de sociaaleconomische verhoudingen (de uitbating van de heerlijkheid volgens een feodaal systeem met heren en pachters).
- [a] **HIMPE** Koen, *18^e eeuwse kulturele hoogconjunctuur in het kasteeldomein van Poeke*. – in
]b[Land van de Woestijne, jg. 13 (1990), nrs. 1-2, p. 9-21, 3 kaarten en 2 foto's.
 Deze bijdrage belicht enkele specifieke cultuurhistorische waarden, meer bepaald bedrijfsambachtelijke (poging tot zijdeteelt), industrieelarcheologische (molens, bakhuis, ijskelder en steenoven) en tuinarchitecturale aspecten (het drevenpatroon), van het kasteeldomein. Ze slaan vooral op de tweede helft van de 18de eeuw, een hoogtepunt voor de heerlijkheid Poeke onder de familie DE PREUD'HOMME D'HAILLY.
- [a] **HOSTE** Ivan, *De Kraenepoel, een stukje Kempen in Vlaanderen*. – in Land van de Woestijne,
 jg. 5 (1982), nr. 2, p. 8-17, 5 foto's, 1 kaart en 1 tek.
 Ontginningsgeschiedenis en recente flora en vegetatie
- [a] **HOSTE** Ivan, *"Gust en Deesken" en de vogelbescherming*. – in De Belle, jg. 1 (1988), nr. 2, p.
 14-15, 1 tekening.
 Een letterkundig werkje van de in Bellem verblijvende schrijfster Maria BULTINCK-D'HANIS met vooral opvoedkundige lessen voor kinderen. Ook interessant inzake dialect.
- [a] **HOSTE** Ivan, *Wilde planten, getuigen van de aard en geschiedenis van de Bellemse bodem*. –
 in De Belle, jg. 1 (1988), nr. 3, p. 2-3, 1 tekening.
 Restanten van het vroegere landschap, met een verschil tussen het noorden (landbouw) en het zuiden (heide, bos) van het dorp.
- [a] **HOSTE** Ivan, *Kan lokale geschiedenis groen zijn? Bellem in de 19de en 20ste eeuw*. – in
]b[Appeltjes van het Meetjesland, jb. 45 (1994), p. 95-99.
 Algemene, theoretische beschouwing over de wisselwerking tussen de mens en zijn

leefomgeving.

HOSTE Ivan, *De flora van Bellem (Aalter, Oost-Vlaanderen). Huidige toestand en historische terugblik*. – in Dumortiera, nr. 64-65 (1996), p. 13-20, met kaart en diagrammen.
Vergelijkende inventaris van plantensoorten (vaatplanten), 1874 en 1988-90.

HOSTE Ivan, *Historiek van de Kraenepoel (Aalter, Oost-Vlaanderen), met inbegrip van de ontwikkeling van flora en vegetatie in de 19de en 20ste eeuw. Rapport in het kader van het project LIFE98nat/b/5172*. – Meise, 2001, 57p., met (lucht)foto's, kaarten en tabellen.
Geschiedenis met aandacht voor turf- en veldsteenontginning, de ontginningsactiviteiten van J.L. VAN CANEGHEM, toerisme, het beheer als visteeltvijver enz., alsook de floristische ontwikkeling.

HOSTE Ivan, *Potentilla rivalis in Aalter (Oost-Vlaanderen), nieuw voor de Belgische flora: een cultuurhistorisch relict van de karperteelt?* – in Dumortiera, nr. 88 (2006), p. 6-12 ([online raadpleegbaar](#)).

HOSTE Ivan & **DE CLERCQ** Wim, *De Kraenepoel vóór 1800. Wastinelandschap met hei en karpers*. – in M&L (Monumenten, Landschappen en Archeologie), jg. 36 (2017), nr. 5, p. 38-55, talrijke kleurenfoto's en kaarten.

Het landschap tussen Brugge en Gent lag vroeger bezaaid met talloze vijvers. Slechts enkele overleefden dankzij hun gebruik als viskweekvijver. Zo ook de Kraenepoel in Aalter, een van de laatste overgebleven veldvijvers in de streek. Een boeiende geschiedenis van een natuurrelict, geschreven op basis van diepgaand landschapshistorisch onderzoek. De poel leek nochtans in de 18de eeuw, zoals vele, te verdwijnen. De opgang en het verval van de veldvijvers in de regio speelde zich af in een periode van vijf eeuwen, vanaf het einde van de middeleeuwse ontginningsgolf. Het ontstaan van deze poel, met een oude zeebodem, blijft een raadsel. Het winnen van veldsteen is een mogelijke verklaring, naast het opgraven van turf. Of is er een verband met kraanvogels en veen(bessen)? Ook aandacht voor andere vijvers in de omgeving, de karperteelt, de activiteiten van de nieuwe eigenaar begin 19de eeuw Jacob Lieven VAN CANEGHEM tot het LIFE-project 2000-2002.

HOSTE Ivan & **HIMPE** Koen, *De Kraenepoel na 1800. Oude natuurrelicten in een 19de-eeuws ontginningslandschap*. – in M&L (Monumenten, Landschappen en Archeologie), jg. 37 (2018), nr. 1, p. 28-50, talrijke (kleuren)foto's en kaarten.

Omstreeks 1800 restte van de vijver niet veel meer dan een economisch vrijwel drassige tot natte heide. Als onderdeel van een groot ontginningsproject van J.L. VAN CANEGHEM kreeg de Kraenepoel begin 19de eeuw in grote lijnen zijn huidig uitzicht. Aanvankelijk opnieuw in gebruik als viskweekvijver evolueerde het gebied later tot een toeristische attractiepool. Vanaf de jaren 1950 trok het de aandacht van natuurbeschermers, die in de vijver waardevolle maar bedreigde relicten ontdekten van het oude heide- en visvijverlandschap van het Bulskampveld. Een ambitieus LIFE-project in 1998-2002 moest het tij van verarming en degradatie doen keren.

[a] **MOELAERT** Roger, *Turfontginning in de omgeving van Woestijne te Aalter en Knesselare*. – in Land van de Woestijne, jg. 7 (1984), nr. 1, p. 3-5, 1 kaart.
Afleiden ervan uit het voorkomen van *hoogten* of verhevenheden, ook in de toponiemen.

]b[**SAELENS** Marcel, *Een wandeling door St.-Maria-Aalter ... 50 jaar geleden*. – in Land van de Woestijne, jg. 1 (1978), nr. 2, p. 15-20, 6 foto's.
Persoonlijke herinneringen, met overwegend aandacht voor de natuur (vogels, insecten, salamanders, meikevers ...).

[a] **STOCKMAN** Luc, *Historisch geografische ontwikkeling van de Villa Halefta tot de parochie Aalter*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 19 (1968), p. 7-47, 1 foto en 2 kaarten.
]b[Ontginningsgeschiedenis aan de hand van toponiemen en bronnen zoals renteboeken en het mout- en gerstrenteboek uit meer recente periodes. Behandelt de ontginning van de 10de tot de 13de eeuw. Er werd ook gepoogd om op Woestijne een parochie op te richten. Behandelt ook de feodaliserings.

- [a] **STROBBE** Arnold, *Mijmeren langs de Poekebeek*. – in *Dorp in de spiegel*. Schetsen uit het dorpsleven van Lotenhulle en Poeke, Aalter (Davidsfonds Lotenhulle-Poeke), 1987, p. 45-54, 3 foto's en 1 kaart.
Beschrijving van de loop van de beek (en welke beken er in uitmonden) met vooral aandacht voor vervuiling, herinneringen en anekdotes van buurtbewoners en enkele *opvallende* elementen zoals een rootput, het rechte karakter van de beek en de bruggen in Poekepark, paling vangen, zwemmen, schapenwol wassen, overstromingen, bevaarbaarheid en het kanaliseren, volkslied.
- [a] **VAN EEGHEM** Etienne, *Het ontstaan van grachten en wallingen*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 20 (1997), nr. 3-4, p. 47-54, met tekeningen en foto's. Dit artikel verscheen in een licht aangepaste versie ook in *De Belle*, jg. 11 (1998), nr. 1-2, p. 19-24.
[b] Met voorbeelden uit Aalter en Bellem
- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Het oostelijk deel van het Bulskampveld en de ontginning ervan*. – in *Appeltjes van het Meetjesland*, jb. 10 (1959), p. 5-54, met 1 kaart.
[b] Voor een groot deel over Aalter (volgens de auteur het rijkste archief terzake), Bellem en Lotenhulle; poging tot opdeling in veld, land en bos; het voorkomen van vijvers; wegen; historische feiten zoals de Witte Kaproenen; ontginningsgeschiedenis; Jacob Lieven VAN CANEGHEM; nieuwe parochies; de radiotorens ...

F. POLITIEK-BESTUURLIJKE GESCHIEDENIS & INSTELLINGEN

F.1 feodaliteit

- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Heibel in Poeke in 1626 en het dispuut om de titel van 'Heer van Kanegem'*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 30 (2007), nr. 4, p. 25-30, 2 plannen en 1 tekening.
[b] Proces tussen de heer van Poeke, die ook een heerlijkheid in Kanegem bezat, en die van Hammes in Kanegem, om de titel van dorpsheer. De laatste vernietigde uiterlijke symbolen van de heerlijke macht.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Een moedig ridder gesneuveld voor de muren van het kasteel van Poeke in 1453*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 31 (2008), nr. 2, p. 21-29, 1 kaart en 3 illustraties.
[b] Jacques DE LALAING en het conflict tussen de Bourgondische hertog en de Gentenaars, die zijn kasteel bezetten.
- [a] **DEBBAUT** Ronny, *De afbraak van het Woestijnegoed in Aalter (1706)*. – in *Appeltjes van het Meetjesland*, jb. 66 (2015), p. 67-89, 1 foto en 3 doc.
[b] Een juridisch conflict dat naast een sterk persoonsgebonden aspect evenzeer het resultaat was van politiek troebele tijden. De heerlijkheid van het Land van de Woestijne was tijdens de 17de eeuw in handen gekomen van de familie RYNGRAAF. Tijdens de tweede helft van die eeuw was dit familiebezit zeer sterk belast geworden met schulden, wat leidde tot bewarend beslag door de Grote Raad van Mechelen. Franciscus BEGHYN was verantwoordelijk voor de administratie van het Woestijnegoed. Inkomsten en uitgaven bleken volgens de schepenbank allesbehalve juist, waardoor een conflict ontstond. Aan de hand van drie aktes uit dit juridisch conflict schetst de auteur een boeiend beeld van deze elitaire leefwereld enerzijds en van de lokale politieke bemoeiingen anderzijds.
- [a] **DE BRABANDERE** Rudi, *De strijd om de titel "heer van Kanegem"*. – in *De Roede van Tielt*, jg. 23 (1992), nr. 4, p. 130-150.
[b] 17de-eeuwse problemen tussen de families DE PREUD'HOMME D'HAILLY – heren van Poeke – en DE HANE – heren van Hames (Kanegem) – over de titel van dorpsheer
- DEFRUYT** Roger, *De heren van Poeke*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 3 (1980), nr. 1, p. 36-41, 2 foto's.
Lijst vanaf de 12de eeuw, zowel de feodale heren als de latere kasteelheren tot midden 20ste

eeuw: de families VAN POEKE, DE PREUD'HOMME D'HAILLY en PYCKE DE PETEGHEM. Summiere gegevens.

- [a] **JANSSENS** Antoine, *De heerlijkheid Het Poucksche binnen Nevele*. – in Het Land van Nevele, jg. 13 (1982), nr. 2, p. 106-108.
Leen op Nevele, Meigem en Vosselare van de heerlijkheid Poeke. In de 18de eeuw werd er een molen opgericht, naast andere voorrechten.
- [a] **MARTENS** Albert, *De Bellemse enclave binnen de parochie van Hansbeke*. – in Het Land van Nevele, jg. 29 (1998), nr. 4, p. 271-288, met kaarten, indices van persoonsnamen, plaatsnamen enz.
Transcriptie van de tekst op een kaart van 1660, met bespreking van de heerlijke structuur.
- [a] **MOELAERT** Roger, *Bellem en Schuurveld. De heerlijkheden en hun heren en het verband met de heren van Drinkam in Frans-Vlaanderen*. – Knesselare (eigen beheer), 2015, 124p., foto's, kaarten, documenten, wapenschilden enz.
Onder meer over de familie SCHUURVELD, die niet de heren van de gelijknamige heerlijkheid blijken. De heren van Nevele zouden zeker al kort voor 1300 ook heer van Schuurveld zijn geweest. Ook de relatie tussen de families VAN NEVELE en VAN DRINKAM wordt uiteengezet. In de tweede helft van de 15de eeuw zouden de heerlijkheden Bellem en Schuurveld zijn samengekomen of samen beheerd. Met gegevens over baljuws, de samenstelling van de schepengbank (Bellem, Lotenhulle, Hansbeke), ontleding van de rekeningen (vanaf 1469), pachters, de lenen, de families RIJM en DE MONTMORENCY (heren vanaf 1578) en een kort overzicht van de eigenaars van het groot kasteel na de Franse revolutie (met verwarring tussen Stuivenberg en Kraenepoel). Afsluitend ruim 40 pagina's aanvullingen bij de *Geschiedenis van Bellem*, hoofdzakelijk van militaire aard (Eerste en Tweede Wereldoorlog).
- [a] **ROGGHÉ** Paul, *De politiek van graaf Lodewijk van Male. Het Gents verzet en de Brugse Zuidleie*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 15 (1964), p. 388-441.
Legt voornamelijk nadruk op diverse aspecten van de politiek van de graaf, zowel de buitenlandse (Frans vs. Engels) als het binnenlands beleid. Daarbij komen zijn schraapzucht (alsook van zijn ambtenaren), zijn relatie tot Gent en de Witte Kaproenen aan bod. Enkel dit laatste staat in rechtstreeks verband met Aalter. Het vormde een hoogtepunt in het Gentse verzet
- [a] **STOCKMAN** Luc, *De oudste heren van Schuurvelde*. – in Land van de Woestijne, jg. 12 (1989), nrs. 1-2, p. 26-28.
Heerlijkheid op Lotenhulle, Bellem, Aalter e.a.. De oudste sporen gaan maar tot de 14de eeuw. Er is een sterke band met de heerlijkheid Drinkam.
- STOCKMAN** Luc, *Het Goed te Reibroek te Lotenhulle*. – in Liber amicorum Herman Maes, Deinze, 1996, p. 203-216, geïll., met een pachtcontract uit 1442.
Over de heerlijkheid en de hoeve.
- [a] **STOCKMAN** Luc, *Lotenhulle, een feodaal lappendeken*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 46 (1995), p. 5-44, met kaarten en enkele ill.
- [b] De basis voor deze studie werd gevormd door een artikel van Arthur Verhoustraete en diens notities, aangevuld met heel wat onderzoek. Het grondgebied van Lotenhulle werd in 12 heerlijkheden opgedeeld, maar tussen een aantal ervan bestond er wel een zekere band. Dit artikel schept eindelijk klaarheid in de Looze heerlijke structuur, en wat nog verduidelijkt wordt met de bijgevoegde kaart.
- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Over het Stalinsgoed en de Ganzeplas te Aalter*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 5 (1953), p. 191-198.
Voornamelijk over de familie DE HARDUYN (met o.a. de dichter Justus), waarvan enkele leden baljuw van het Land van de Woestijne waren, alsook van Bellem en Schuurveld. De familie was verwant met Jan VAN LAKE (voordien baljuw) en jonker Jan STALINS (nadien baljuw). Ook over de heren van Bosheide, een tak van de familie Stalins. De auteur weet die heerlijkheid niet te

situëren. Ze ging door huwelijk over naar de familie PENNEMAN (DE BOSCHHEYDE). Zij was ook eigenaar van de heerlijkheid Buigezele (onder Bellem en Schuurveld) in Aalter. Ze besteedde veel aandacht aan de ontginning van de heide, waardoor twist ontstond tussen de heren van Land van de Woestijne en deze van Bellem en Schuurveld. Op het Loveld werd ook een kasteel gebouwd, overgegaan in handen van de familie ROELANDTS.

- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Over de heerlijkheden van Lotenhulle*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 9 (1958), p. 151-158.
-]b[Situering van diverse heerlijkheden, met foncier, eventuele graden van justitie enz.

- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Het Wessegemse op Aalter*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 10 (1959), p. 128-133.
-]b[Enclaves op Aalter van deze Urselse heerlijkheid. Het grafelijk domein moet vroeger grote delen van Aalter omvat hebben. Ook over de heerlijkheden Venakker en ter Walle (eerste leen van Wessegem), met lijst van de heren.

- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Uit een oud renteboek. Hoe de heer goet anveerden zal in acht manieren*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 10 (1959), p. 134-135.
-]b[Poeke, 1532; letterlijke tekstweergave (zonder bespreking)

- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *De Pietendries op Knesselare en Aalter*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 13 (1962), p. 225-229, 1 kaart.
-]b[Handelt deels over het toponiem en de betekenis van dries, maar vooral over de heerlijke structuur in de omgeving: hoeven, wegen en grenzen.

- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Leenroerig overzicht van Aalter*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 15 (1964), p. 169-260, met 2 uitslaande kaarten + jb. 17 (1966), p. 69-99.
-]b[Aalter telde maar liefst 20 heerlijkheden, maar het grootste deel van de oppervlakte viel, al dan niet rechtstreeks, onder twee hoofdheerlijkheden: *Land van de Woestijne* en *Woeste*. Bespreking van diverse aspecten van de heerlijkheden, zoals het grondgebied, de graden van justitie, voorrechten enz. Het Land van de Woestijne regelde ook de administratie voor heel de parochie (niet de justitie) en bezat meer voorrechten als *partagier* van Vlaanderen. Het maalrecht van deze heer wordt ook kort herhaald, naast het aantal lenen, het voorkomen van een *heerlijk* kasteel, een eigen wapen, een kapel, de talrijke heren en geslachten (VAN GISTEL, VAN VLAANDEREN, VAN PRAAT, naast ROISIN, THÉSART, de Rijngraven VAN SALM en DE MERODE) enz. Aan de ondergeschiede en kleinere heerlijkheden wordt minder aandacht besteed. Het tweede deel handelt over Woeste en de achterlenen, met een theorie over het ontstaan van deze heerlijkheid en de gebiedsomschrijvingen van talrijke ervan: Weibroek, Buigezele, Kliplo, Biesem, Lake, Ekenbeke, Venakker enz.

F.2 politiek en verkiezingen; politiek personeel

- [a] **DEBBAUT** Ronny, *Vivat den keyser! Patriotten en vijgen te Knesselare en Aalter (1789)*. – in Heemkundige bijdragen uit het Meetjesland, jg.29 (2015), nr. 1, p. 5-21, 4 ill.
-]b[Korte schets van de Brabantse Omwenteling in het Meetjesland met specifieke aandacht voor Knesselare en Aalter, die deels samen het Land van de Woestijne vormden. De Aalterse wet blijkt patriot te zijn (net zoals mogelijks Carel DE LAETER), en wordt belaagd door keizersgezinden, waaronder Joannes VAN VOLSEM, Francies LEKENS, Judocus DE GRAUWE, Carel VAN VOOREN, Jan-Baptist VAN KERREBROECK ...

- [a] **LAROY** Peter, *Karel BOCKAERT als burgemeester van de gemeente Aalter (1932-1941)*. – in Vriendenboek Luc Stockman, Aalter, 1998, p. 169-180, 1 foto.
-]b[Biografie van de jonge burgemeester, lijsttrekker van een christen-democratische scheurlijst, die een nieuwe wind liet waaien door de snel transformerende gemeente. Hij combineerde het ondernemerschap met een sociale bewogenheid en ook het flamingantisme speelde een rol in zijn overwinning. In 1941 nam hij ontslag, maar de oorlogsomstandigheden en politieke twisten maakten een eind aan zijn politieke carrière.

- [a] **LAROY** Peter, *SEVENS en niemand anders. De lijst Gerechtigheid in het arrondissement Gent-Eeklo (1921)*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 50 (1999), p. 221-230, 1 document.
 [b] Buitenbeentjes uit vooral Gent en het Aalterse (August *VAN LANTSCHOOT*, Cyrille *GELAIDE* en Maurits *BUYSSE*) die zich even in het toenmalige politieke kluwen mengden. Wat hen bond, is niet echt duidelijk (mogelijks deels het daensisme) en hun lijst kan beschouwd worden als een protestlijst van dwarsliggers en idealisten.
- [a] **LAROY** Peter, *Broederstrijd en priestertwist te Aalter. Het conflict tussen pastoor VAN LOO en onderpastoor VAN CAENEGHEM in 1932*. – in Land van de Woestijne, jg. 23 (2000), nr. 2, p. 79-86, 1 foto.
 De oorzaak is politiek: conservatief katholieken versus Vlaamsgezinde christen-democraten, wat resulteerde in een klacht en verdachtmakingen bij het bisdom, betreffende de kredietmaatschappij *Eigen Woon*, de rol van de families BOCKAERT en VAN DEN BROECKE enz.
- [a] **LAROY** Peter, *Un bon mouvement en breng de zaak in 't klare. Biografische beschouwingen bij Emiel THIENPONT (1892-1970)*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 51 (2000), p. 187-207, 3 foto's en 2 documenten.
 [b] Deze man speelde in Aalter en vooral in Aalter-Brug een vooraanstaande rol. Hij hield de familietradities politiek en handel in ere. Hij was sociaal geëngageerd en vlaamsgezind. Hij kwam in de gemeenteraad en in de provincieraad, waar hij telkens werd opgemerkt, maar na de Tweede Wereldoorlog op een zijspoor werd gezet.
 Zijn rol voor Aalter-Brug heeft vooral betrekking op de bouw van de kerk en de oprichting van een eigen parochie.
- [a] **LAROY** Peter, *Het geld der gemeente wordt dus wel besteed. Kanttekeningen bij een verkiezingspamflet uit 1911*. – in Land van de Woestijne, jg. 27 (2004), nr. 2, p. 60-70, 1 ill.
 [b] Politieke strijd en een (het eerste?) gemeentelijke verkiezingspamflet in Aalter met een overzicht van verwezenlijkingen van de katholieken sedert 1870.
- [a] **LAROY** Peter, *Met veel gebaren en groote stappen... De gemeenteraadsverkiezingen in Bellem in 1938*. – in Land van de Woestijne, jg. 37 (2014), nr. 1, p. 29-41, met namenlijst kandidaten.
 Een bitsige strijd, ook al tegenover de internationale gespannen toestand, tussen drie partijen, met elk in hun rangen VNV-leden, waarbij vooral eigenbelang en persoonlijke vetes speelden. Elke partij haalde drie verkozenen. Kort nadien verschenen (gekregen) tweetalige verkeersborden aan de school. Het gerucht dat Flor *GRAMMENS* ze persoonlijk, in zijn dorp, zou komen vernielen, deed het nieuwe bestuur bezwijken.
- [a] **LAROY** Peter, *Zondag houdt gij grote kuis. De gemeenteraadsverkiezingen van 1964 in Lotenhulle*. – in Land van de Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 4, p. 53-60, 1 doc., met namenlijst kandidaten.
 [b] Gebaseerd op meerdere verkiezingspamfletten. De strijd werd gevoerd tussen burgemeester Irené *MARTENS* en schepenen René *VERMEIRE*, die inhoudelijk een weinig verschillend programma brachten. Sommige kandidaten brachten een persoonlijk pamflet uit. Folklore is niet ver weg.
- [a] **STRIJPENS** Hendrik, *De "Conscience-vrienden" te Aalter (1890-1896) en de Vlaamse christen-democratie*. – in Land van de Woestijne, jg. 28 (2005), nr. 2, p. 35-48, 2 foto's en talrijke documenten (met toelichting door Jos De Doncker). Overgenomen uit *STRIJPENS* Hendrik, *De negentiende eeuw: Pieter Daens, J.B. Van Langenhaecke en de Daensistische Beweging, Aalsterse fundamenteen*, 3. – Aalst, 2004, p. 63-69.
 [b] Over het prototype van een katholieke culturele vereniging in een kleine plattelandsgemeente aan het einde van de 19de eeuw en de politieke machtsstrijd binnen de katholieke partij. Ook over Hector *PLANCQUAERT*, Bellem, Zomergem, Nevele.
- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Iets over den Fransen meier van Aalter, over zijn adjuncten en over de plundering en vernieling van hun woningen in 1814*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 1 (1949), p. 78-85.
 Frans van Doorslaer ontpopte zich tot een echte aanhanger van het Franse regime. Ook de

adjunct Jan-Ferdinand Soudan was niet geliefd. Na de Franse nederlaag in Rusland nam de bevolking wraak. Ook het huis van de tweede adjoint, Joannes de Zutter, werd in een tweede golf van geweld aangepakt. De belangrijkste aanstoker zou Augustinus De Meyer zijn geweest. Ook het proces komt aan bod.

F.3 instellingen

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Mee met z'n tijd? Branden en brandweer te Aalter. Een historiek.* – Aalter, 1987, 206p., rijk geïllustreerd.
[b] Bespr.: L.S., in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 38 (1987), p. 238-239 en Luc Stockman, in Land van de Woestijne, jg. 10 (1987), nr. 4, p. 28.
Over brandgevaar en brandbestrijding, met ook aandacht voor de sociaaleconomische implicaties, de opkomst van het verzekeringswezen, de houding van de overheid enz. Wat begon met een eenvoudige dorpspomp groeide uit tot een modern korps met 66 pompiers.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Afkondigen of uitlezen. Een uniek Aalters reglement, 1828.* – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 1, p. 26-33.
Het verpachten van het mondeling bekendmaken.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Veldwachter Pieter LAISNEZ, drank en vrouwen. Tuchtprocedures landelijke*
@ *politie, Aalter ca. 1850-1875.* – in Land van de Woestijne, jg. 37 (2014), nr. 1, p. 13-28, 1 ill. ([online raadpleegbaar](#)).
Biografische schets met aandacht voor de aanwerving en de taken van veldwachters, maar vooral voor de klachten hieromtrent en de afloop ervan, inclusief de politiek-bestuurlijke context.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Gemeentelijke autonomie, volkswil, gemeentefinanciën ...: de gouverneur*
[b] *beslist. Een Bellemse veldwachtersbenoeming in 1841.* – in Land van de Woestijne, jg. 39
@ (2016), nr. 2, p. 24-51, 5 documenten en 2 gezinsfiches ([online raadpleegbaar](#)).
Als inleiding op de benoeming een overzicht van de Bellemse veldwachtersproblematiek vanaf 1796. Het gemeentebestuur poogde de benoeming in 1841 duidelijk een bepaalde richting uit te sturen en werd daarin ogenschijnlijk gesteund door vooraanstaande dorpsgenoten, met een petitie ten voordele van de voorgestelde kandidaat, met name Edouard VAN DYCKE. De argumentatie bleek niet zo stevig. Het lijkt er veeleer op dat de gemeentekas het belangrijkste oogwit was. De gouverneur had hier geen oren naar en benoemde Martin DE CLERCQ. De confrontatie inzake gemeentelijke autonomie werd zeker niet op de spits gedreven.
- DE BAETS** Henri, *De postgeschiedenis en postmerken van Aalter.* – Z.p., 1987, (Fisto-studie nr. 10; filatelistische studiekering Oost-Vlaanderen), 89p.
- [a] **DEBBAUT** Ronny, *Bestuurscrisis in Aalter tussen 1680 en 1710.* – in Appeltjes van het
[b] Meetjesland, jb. 68 (2017), p. 43-90, meerdere documenten en een overzicht van het militaire overlast 1689-1697.
Een sfeerbeeld van de dorpsadministratie van Aalter in een stormachtige periode, met brandschatting, plundering en militaire opeisingen enerzijds en bestuurscrisis anderzijds. Waar het tijdens vrede al geen sinecure was, werd het financiële beheer van het plattelandsdorp al helemaal problematisch. Met beschrijving van het falen van ontvanger Jan CLAEYS (en een nieuw reglement voor de verpachting van de ontvangerij), misbruiken door de wethouders, stadslui als (door oorlogsomstandigheden afwezige) griffier (Pauwel DE GENELLES, Alexander NIPHO DE MEDICIS, Pieter Laureins DIERKENS) die zich door een klerk (Cornelis DE SMET) of een substituut (Jan Baptist DIERKENS) lieten vervangen met een moeilijke relatie met de schepenbank tot gevolg,
- [a] **HOSTE** Ivan, *De schouwing van de wegen van het jaar XIII (1805) in Lotenhulle: "Daer en moet*
[b] *niemand peysen geschapeert te worden".* – in Vriendenboek Luc Stockman, Aalter, 1998, p. 139-148, met kaart.
Met beknopte inleidende beschouwing inzake oudere ordonnanties. Uitgebreide bespreking

van de schouwing van 1805 en het nut van de bron (het niet-commerciële aspect van wegeaanleg, de wegen zelf, de aanplantingen langs de wegen).

- [a] **LAROY** Peter, *Aalter en de 'vrijwillige' aanhechting bij de Franse republiek (1793)*. – in Land
[b] van de Woestijne, jg. 30 (2007), nr. 4, p. 9-12, 1 document.
Volgens een decreet vroegen de Aalternaren de aanhechting.

F.4 financiën: tienden, belastingwezen, bankwezen

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Plaatsrechten, boterschaal en barrièrerechten te Aalter*. – in Land van
[b] de Woestijne, jg. 23 (2000), nr. 1, p. 3-33; nr. 2, p. 4-23, plannen, 1 foto, tabellen en documenten.
Over de barrièrerechten op drie buurtsteenwegen in de 19de eeuw: de tarieven en uitzonderingen, de barelen, de verpachting en de uitbating, en overzicht van de pachters en de pachtsom. Ook kort iets over de tol aan de veren, begin 19de eeuw.
- [b] **LAROY** Maurice, *Van Beleggingsbank tot Kredietbank*. – in Land van de Woestijne, jg. 1
(1978), nr. 2, p. 21-24, 3 foto's en 1 doc.
Eén van de eerste Aalterse bankinstellingen, opgericht door de familie BOCKAERT in 1927. Door de financiële crisis waren er de eerste jaren voortdurend fusies.
- [a] **MARTENS** Albert, *Rechtsgeding betreffende novale tienden te Hansbeke, anno 1690*. – in
[b] Appeltjes van het Meetjesland, jb. 46 (1995), p. 117-132, met kaart, verklarende woordenlijst en index persoonsnamen.
Behandelt een dispuut tussen de Bellemse pastoor en de pastoor-deken van Hansbeke, dat zelfs tot een proces leidde. Het artikel leert iets over tienden, de afpaling van tiendwijken, maar ook over lokale ontginningen.
- [a] **STEVENS** Willy, *De inning van de tienden en het onderhoud van de kerk te Lotenhulle*. – in
[b] Land van de Woestijne, jg. 20 (1997), nr. 3-4, p. 100-118.
Rechtszaak met talrijke getuigen gevoerd aan het einde van de 17de eeuw door de pastoor van Lotenhulle, Gillis ANJUYN, in verband met de tienden. Een ander heet hangijzer was het onderhoud van het kerkgebouw, de toren en de klokken. Ook voor deze zaak werden talrijke getuigen opgetrommeld en een onderzoek gevoerd naar de hoorbaarheid van de klokken.
- [a] **STOCKMAN** Luk, *Betwisting over tienden te Aalter in 1542-1547*. – in Land van de Woestijne,
[b] jg. 13 (1990), nrs. 1-2, p. 7-8.
In de 16de eeuw werd begonnen met de ontginning van grote delen van het Bulskampveld (o.a. de familie DE HOOP). In principe moesten hierop geen tienden worden betaald. Tiendenheffers spanden een proces in, maar verloren de zaak.
- [a] **V[erhoustraete]** A[rthur], *Sprokkeling. Andere tijden, gelijke zeden*. – in Appeltjes van het
[b] Meetjesland, jb. 1 (1949), p. 85.
belastingontduiking

F.5 rechtspraak en criminaliteit

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Stropersdrama te Bellem*. – in Land van de Woestijne, jg. 27 (2004),
[b] nr. 2, p. 32-37, 1 tekening.
1912, Trifoon VAN HOYEN werd bij het pensen vermoord door jachtwachter Emiel DE BUYSSER en Jan VAN RENTERGHEM (+ enkele vroegere voorvallen).
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Pieter GOETHALS, geboren te Lotenhulle, geëxecuteerd te Charleroi*.
[b] – in Land van de Woestijne, jg. 32 (2009), nr. 2, p. 40-42, 2 ill.
Vlaming (onterecht?) veroordeeld voor moord door een Waalse rechtbank, 19de eeuw

- [a] **DEBBAUT** Ronny, *De terechtstelling van Jan en Pieternelle THIENPONT in Aalter in 1730*. – in
 [b] Appeltjes van het Meetjesland, jg. 62 (2011), p. 209-223.
 De uitvoering van een doodvonnis in de eigen heerlijkheid was toen uitzonderlijk, daar bestraffing voor zware vergrijpen, door de professionalisering van de rechtspraak, veelal gebeurde door de Raad van Vlaanderen, zetelend in Gent. Broer en zus hadden dan ook een en ander op hun kerfstok, zoals brandstichting en moord.
- DEBBAUT** Ronny, *De identiteitsfraude en onwettige relaties van Guillaume BALDUYCK alias Guillaume VEREECKE alis Jan Baptist BIESBROECK, 1750-1753*. – in Vlaamse Stam jg. 53 (2017), nr. 3, p. 279-284, 1 document.
 Poging tot bigamie in Izegem/Zedelgem, waardoor de dader werd verbannen uit de kasselrij van het Brugse Vrije. In 1753 werd hij in het Land van de Woestijne voorgeleid voor een reeks misdaden. Hij had opnieuw gepoogd, nu in Ruiselede ressorterend onder het Land van de Woestijne, om te trouwen, met Petronelle VAN MALDEGHEM. Hij gaf de pastoor ook hier een valse doopakte. Een vorige *vriendin* tekende verzet aan tegen het geplande huwelijk. Daarenboven lichtte hij zijn nieuwe partner op, deed alsof hij met haar was gehuwd, stal lijnwaad en verdween spoorloos uit de heerlijkheid.
 Het vergde ook een hele zoektocht om de (juiste) familie Balduyck en de anderen, wiens naam hij kaapte, op te sporen.
- [a] **DE GROOTE** Stefaan, *Messengevechten op de kermis liepen slecht af in Lotenhulle (1888 en 1901)*. – in Het Land van Nevele, jg. 46 (2015), nr. 4, p. 23-24.
 [b] Lootse dader: Theofiel VERSCHAEVE en als slachtoffers een VAN DE VOORDE en Emiel DE SMET
- [a] **DE GROOTE** Stefaan, *Gewelddadige Hansbekenaar sloeg opnieuw toe in Bellem (1899)*. - in
 [b] Het Land van Nevele, jg. 46 (2015), nr. 4, p. 33-34.
 Eduard HAUTEKEETE was al in 1881 als mededader van een moord veroordeeld, maar doodde later zijn werkmakker NEYRINCK.
- [a] **DE GROOTE** Stefaan, *Hoe Luc De Cramer (Lotenhulle) en Jacky VAN RENTERGHEM (Meigem) onderzoeksrechter Gus Jaspers (1978) ten val brachten*. - in Het Land van Nevele, jg. 46
 [b] (2015), nr. 4, p. 99-112, 1 foto.
 DE CRAMER word omschreven als een manusje-van-alles, fantast, balancerend tussen legaal en illegaal en betrokken bij o.a. de (niet bewezen) moord op de echtgenote van de onderzoeksrechter JASPERS, een georchestreerde overval enz. die leidden tot 'het proces van de twintigste eeuw'.
- [a] **DE GROOTE** Stefaan, *Vadermoord in Lotenhulle of resultaat van 'plaag der dorpen' (1903)*. –
 [b] in Het Land van Nevele, jg. 47 (2016), nr. 4, p. 64-69. Zie ook Peter Laroy.
 De familie DIERCKENS-DE VOS (of DE VOLDER) was drankverslaafd, wat tot veel en heftige ruzies leidde. Er volgde een assisenproces. Advocaat BAELS trok de kaart van incest, tussen moeder en zoon: het dronken verwijt van de vader.
- [a] **LAROY** Peter, *Messentrekkerij te Aalter in 1897. De moord op Oscar HELLEBAUT*. – in Land van
 [b] de Woestijne, jg. 26 (2003), nr. 1, p. 11-21.
 Het gevolg van een herberggruzie, tussen boeren en de middenklasse. Met aandacht voor communicatie en media: regionale pers, volkszanger enz.
- [a] **LAROY** Peter, *Kermisklok, doodsklok*. – in Land van de Woestijne, jg. 28 (2005), nr. 2, p. 17-
 [b] 33, 11 foto's.
 De feiten, het onderzoek en de rechtszaak in de meer populaire pers ('t *Getrouwe Maldegem*) over een stropersdrama, Aalter, 1934. De hoofdrolspelers zijn de familie VANDENBUSSCHE en jachtwachter Rudolf FIERS.
- [a] **LAROY** Peter, *Misdaad op het platteland. Enkele indrukken voor Lotenhulle (1845-1890)*. – in
 [b] Land van de Woestijne, jg. 30 (2007), nr. 1, p. 42-51,
 Over kruimeldiefstallen, inbrekers, vechtersbazen, vanden en ordehandhaving

- [a] **LAROY** Peter, *Vadermoord in Lotenhulle (1903)*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr.
]b[4, p. 67-77.
 Problemen in de familie DIERCKENS, met drankmisbruik aan de basis, leidden tot een geënceneerde zelfmoord: het gezinshoofd bleek vermoord door de zoon, met hulp van zijn moeder. Relas van het proces op basis van diverse kranten en weekbladen. Deze zaak werd voor het Gentse assisenhof behandeld. Deze misdaad houdt ons ook een spiegel van de problemen van de toenmalige maatschappij voor: drankmisbruik, het bourgeoisgerecht, onderwijs, mentaliteit rond oudermoord ...
- [a] **LAROY** Peter, *Moord op Charles VAN DE VOORDE (Lotenhulle 1880)*. – in Land van de
]b[Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 2, p. 3-18.
 Het dorp stond maandenlang op stelten na de moord op de oude molenaar. Er werden talrijke onderzoeksdaten verricht, gedurende zowat een jaar; vele inwoners werden verhoord, enkelen verdacht, een zoon van het slachtoffer aangehouden en vrijgelaten ... maar de moordenaar werd niet gevonden. Niemand had iets gezien, toch werd er gefluisterd ... Typisch een (gesloten) dorpsgemeenschap? Een familietwist?
- [a] **STEVENS** Willy, *De nachtwacht van Lotenhulle*. – in Land van de Woestijne, jg. 19 (1996), nr.
 1-2, p. 45-47.
 Baljuw Jacob VAN DRIESSCHE, tevens korporaal van de wacht, mishandelde een metgezel en werd veroordeeld door de Raad van Vlaanderen.
- [a] **STEVENS** Willy, *Financiële perikelen rond pastoor Jacob DE NOYELLES*. – in Land van de
 Woestijne, jg. 19 (1996), nr. 1-2, p. 48-51.
 Proces voor de Raad van Vlaanderen tegen een gewezen Aalterse pastoor (1671-1679) wegens financieel geknoei.
- [a] **STEVENS** Willy, *Een prinselijk dispuut te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 23 (2000), nr.
]b[1, p. 84-87.
 Een geschil en proces over boomplantrecht, 1731, tussen de heren van het Land van de Woestijne, de prinsen VAN RUBEMPRÉ, en de prins VAN MONTMORENCY, gehuwd met Anna RIJM, barones van Bellem en vrouw van Ekenbeke.
- [a] **STEVENS** Willy, *De bende van Jan CORIJN*. – in Land van de Woestijne, jg. 26 (2003), nr. 2, p.
 3-11.
 Getuigenverklaringen van voornamelijk kruimeldiefstallen gepleegd in Aalter, Knesselare en andere dorpen in het omliggende, begin 18de eeuw.

G. SOCIAAL-ECONOMISCHE GESCHIEDENIS

G.1 demografie

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Johannes Francies VAN AELTRE, een vondeling*. – in Land van de Woestijne,
 jg. 10 (1987), nr. 4, p. 13-19, 1 doc. + 1 kaart.
 Een zeldzaam voorval in Aalter, vanuit demografische invalshoek geplaatst tegen de sociaaleconomische toestand van het midden van de 19de eeuw.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Een dodelijke nacht in Lotenhulle in april 1854. Roodvonk bij de familie VAN
 DEN BERGHE?* – in De Levensboom, jg. 28 (2015), nr. 4, p. 128-136, 2 doc.
 Op enkele uren tijd overleden drie jonge kinderen in hetzelfde gezin. Door intens speurwerk, slechts mogelijk door de beschikbaarheid van diverse bronnen (jaarverslagen, registers briefwisseling, demografische statistieken) werd het mogelijk de doodsoorzaak te achterhalen.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Een fameus dubbelhuwelijk in Bellem in 1712*. – in Vriendenboek Luc
]b[Stockman, Aalter, 1998, p. 79-88, 1 foto en 2 documenten.
 Een bewuste huwelijkspolitiek tussen notabele families: STEYAERT en VERLEE. Met bespreking

van de activiteiten van de families op politiek-bestuurlijk en op sociaal-economisch vlak.

- [a] **STEVENS** Willy, *De pot verwijft de ketel ...* - in Land van de Woestijne, jg. 26 (2003), nr. 3, p.
[b] 17-19.
Getuigenverhoren (o.a. van ketsers) i.v.m. een buitenechtelijk kind verwekt door de Aalterse herbergier Frans VAN DOORNE bij zijn meid, 1737.

G.2 plattelandseconomie: landbouw, hoeven, huisnijverheid ...

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Een staartje aan een bruidsjurk. Naijver Aalterse en Lootse kantklosters.* - in
[b] Land van de Woestijne, jg. 32 (2009), nr. 4, p. 3-5.
Een gepland feest naar aanleiding van het huwelijk van prinses Hendrika in 1896.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Bezembinders in Maria-Aalter?* - in Land van de Woestijne, jg. 33
[b] (2010), nr. 4, p. 19-23, 2 foto's en 1 tek.
Argumentatie om te twifelen aan de stelling van De Potter en Broeckaert.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Over zijde en de zijdeteelt in Poeke in de achttiende eeuw.* - in Land van
[b] de Woestijne, jg. 32 (2009), nr. 4, p. 17-49, rijk geïll.
Mislukte poging onder Charles Florent Idesbald DE PREUD'HOMME D'HAILLY
- [a] **DEFRUYT** Roger, *De hofstede van Joris DAU te Aalter, anno 1635.* - in Land van de Woestijne,
[b] jg. 17 (1994), nr. 3-4, p. 21-40, geïll. met foto's en kaarten.
Eigendoms geschiedenis tot op heden, met gegevens over verkopen, verkavelingen, de
eigenaars ...
- [a] **DE KÉ** André, *De achteruitkijkspiegel. Markten.* - in Land van de Woestijne, jg. 35 (2012), nr.
[b] 3, p. 66-67.
Persoonlijke herinneringen, met anekdote, van zowel de gewone- als de boter- en biggenmarkt
in 1947 in Aalter.
- [a] **DE ROO** Lucien, *Bondige geschiedenis van de kantwerkschool van Lotenhulle.* - in Het Land
van Nevele, jg. 6 (1975), nr. 4, p. 231-242, 1 foto en talrijke bijlagen.
19de-20ste eeuw; enkele tentoonstellingen en prijzen
- [a] **LAROY** Peter, *Orpingtons, Witte Pauwsteerten en Poryen. Een landbouwtentoonstelling in*
[b] *Aalter-Brug (oktober 1922).* - in Land van de Woestijne, jg. 29 (2006), nr. 4, p. 45-48.
Naast landbouw werktuigen, soorten zaden en een voordracht genoten vooral de wedstrijden
veel aandacht: duiven, kippen en ander pluimvee, konijnen, groenten en fruit.
- [a] **STOCKMAN** Luc, *Het Marquettengoed te Bellem.* - in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 47
[b] (1996), p. 173-182, met kaartmateriaal.
Met aandacht voor toponiemen, de hoeve zelf en de pachters.
- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Het Vijfringengoed te Aalter.* - in Appeltjes van het Meetjesland, jb.
[b] 11 (1960), p. 272-279, 1 foto en 1 kaart.
Hoeve en herberg of hostellerie halfweg Gent en Brugge, in de 17de eeuw eigendom van de
familie VAN DER BEKE en VAN CRANEVELT. Door het graven van het kanaal Gent-Brugge verloor
het goed veel van zijn betekenis. Het bleef zelfs bijna 100 jaar *vague*. De tientallen hectaren
bevatten ook bos en vijvers. Bij de verkoop eind 18de eeuw werd een van de eigenaars griffier
Jan-Baptist ROELANDTS, waardoor een deel van het oorspronkelijk goed in de handen van de
familie HAUS kwam.
- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Het Bakensgoed te Aalter.* - in Appeltjes van het Meetjesland, jb.
[b] 11 (1960), p. 295-298.
Oude hoeve in Sint-Maria-Aalter genoemd naar de eigenaars in de 17de en 18de eeuw, de
familie BAKE, afhankelijk van de heerlijkheid Woeste. De bijdrage handelt voornamelijk over de

familie en de ontginning van het goed.

- [a] **VERSTRAETE** Daniël, *Eigendom van DE GHELLINCK te Bellem*. – in Land van de Woestijne, jg. 5 (1982), nr. 1, p. 19-21.
Handelt voornamelijk over de uitbating van een hoeve op Spildoorn, een private weg/kerkwegel, het beheer van de goederen (inclusief bossen) door zaakwaarnemer DE LANGHE enz. Andere voorkomende familienamen: BRAET, DE SUTTERE, VAN DER HAGHEN, VERNIERS en PATHEET.

G.3 industriële activiteiten, handel en middenstand

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Goud en diamant op het platteland. Charles HARDY en Aalterse luxenijverheid*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 3, p. 3-13. ([online raadpleegbaar](#))
[b] Deze uit Brugge afkomstige ambachtsman vestigde zich midden 19de eeuw in Aalter, vermoedelijk door zijn huwelijk en uit opportunistische redenen. De diamant- en goudsector was blijkbaar toch niet voldoende voor een degelijk bestaan. Hij combineerde zijn zaak met een herberg en winkel. Er is ook gepeild naar het voorkomen van juwelen bij de lokale bevolking.
@
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Een gasfabriek in Maria-Aalter?* – in Land van de Woestijne, jg. 34
[b] (2011), nr. 2, p. 30-33, 2 foto's en 2 documenten.
De molen van Octaaf CLAEYS werd in 1919 met een gasmotor uitgerust. Het nodige gas werd ter plaatse geproduceerd met een generator. In 1928 kwam er een elektrische motor.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Een eeuw geleden ... Een wereldtentoonstelling in Gent*. – in Land van
[b] de Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 3, p. 3-34, rijk geïllustreerd.
Overwegend de volledige organisatie, de opbouw, de verschillende projecten (Oud Vlaenderen, Floraliën enz.) en ook aandacht voor deelnemers uit Aalter en omgeving.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan & **LAROY** Peter, *Industrie Aalter uit de lucht bekeken (ca. 1980)*. – in
[b] Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 1, p. 22-31, rijk geïllustreerd met luchtfoto's en 2 postkaarten.
De ontwikkeling van de lokale industrie vanaf 1800 en vooral na de Tweede Wereldoorlog, waarbij beeldmateriaal centraal staat.
- DAUW** Adhémar, *Molens te St.-Maria-Aalter*. – in Ons Doomkerke, jg. 9 (1964), nr. 3, p. 9-10.
- DAUW** Adhémar, *Een fabriek te Sint-Maria-Aalter*. – in Ons Doomkerke, jg. 11 (1966), nr. 2, p. 8.
- [a] **DE BAETS** Peter, *"Ostend rabbits" in de 19de eeuw*. – in Biekorf, jg. 111 (2011), nr. 2, p. 192-194, 1 foto.
Het fenomeen van het konijnen kweken, met vermelding van het Aalterse station
- [a] **DEFRUYT** Roger, *De verdwenen vellenploterij te Aalter in de Bellemstraat*. – in Land van de
Woestijne, jg. 12 (1989), nrs. 3-4, p. 4-6, 2 foto's.
Afdeling van de fabriek ENKE uit Eeklo, tussen 1901 en 1927.
- [a] **DEFRUYT** Jan, *De N.V. Socother ... Ooit een bloeiend bedrijf in onze gemeente*. – in Land van
[b] de Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 1, p. 13-32, zeer rijk geïllustreerd.
Aalters bedrijf van verwarmingsapparatuur, 1954-1992, met enige gegevens over eigenaars, bedrijfsleiders, productie, personeel en veiligheid enz.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Een brief van een Bellems handelaar uit de 18de eeuw*. – in De Belle, jg. 16
(2003), nr. 2, p. 2-3.
De lijnwaadhandelaar Petrus Martinus Van Maldeghem leverde o.m. aan het leger
- [a] **GOEMINNE** Luc, *De ligging van de Molino ex Haltra van 1187*. – in Biekorf, jg. 112 (2012), nr. 2, p. 218.

Het zou om een windmolen gaan i.p.v. om een watermolen, gelegen op Oostmolen.

- [a] **JANSSENS** Antoine, *De Aertemeersmolen te Poeke*. – in Het Land van Nevele, jg. 5 (1974), nr. 4, p. 148-151.
Korte historiek met vooral aandacht voor de molenaars en herstellingen, 19de en 20ste eeuw.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Verdwenen Bellemse bedrijven*. – in De Belle, jg. 11 (1998), nr. 3, p. 23-33, rijk geïll.
Over brouwerijen vanaf midden 19de eeuw: voornamelijk van de families MEIRESONNE en LOOTENS, maar ook VAN MALDEGHEM, VAN LANTSCHOOT, VAN DE VELDE en SIERENS.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Verdwenen Bellemse bedrijven. De Zeildoekweverij*. – in De Belle, jg. 11 (1998), nr. 4, p. 23-31, met foto's, plannen enz.
19de-20ste eeuw, aangevuld met familiale en volkskundige elementen over de familie VAN ACKER en NYS.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Verdwenen Bellemse bedrijven. De 'Mekanieke bakkerij De Klok'*. – in De Belle, jg. 12 (1999), nr. 1-2, p. 30-37, 4 foto's, 2 kaarten en 1 doc.
Bakkerij LOOTENS, kort voor en na de Eerste Wereldoorlog, met een zekere regionale uitstraling. De bakkersstiel bleef in de familie tot 1965.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Verdwenen Bellemse bedrijven. De maalmolens 'Excelsior'*. – in De Belle, jg. 12 (1999), nr. 3-4, p. 2-13, zeer rijk geïllustreerd.
De familie DE REU, ca. 1912 tot ?
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Verdwenen Bellemse bedrijven. Het bedrijf 'Caravan DE REU'*. – in De Belle, jg. 13 (2000), nr. 1-2, p. 2-9, rijk geïll.
1953-1987 met eveneens een vestiging in Knesselare. Korte voorgeschiedenis.
- MEERSSCHAERT** Geert, *Kroniek van 50 jaar Bekaert Aalter, 1966-2016*. – Aalter, 2016, 120p., rijk geïll.
Bespr.: Peter Laroy, in Land van de Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 3, p. 65-66.
Kroniek van de periodes van de hoog- en laagconjunctuur, personeelsbeleid, relatie tot de vakbonden, het veiligheidsbeleid, de *petite histoire* ...
- [a] **STOCKMAN** Luc, *De molens van Lotenhulle (1533-1545)*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jg. 43 (1992), p. 233-237, detail kaart L. DE BERSAQUES.
[b] Bespreking van drie 16de-eeuwse pachtcontracten van twee windmolens en een rosmolen. Als bijlage één van de besproken pachtcontracten.
- [a] **VAN EEGHEM** Etiënne, *Van graanmaalterij VERHOYE tot superette te Aalter-Brug*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 2, p. 15-21, 6 foto's en 6 documenten.
[b] Ca. 1930-1970 in oorspronkelijke eigendom van de familie BOCKAERT. Door een brand in 1932 kwam er een nieuwe woning en maalderij. Heel wat aandacht voor het malen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het malen werd stopgezet in 1966 en het buurtwinkeltje werd omgevormd tot een superette, na het verwerven van de gebouwen in eigendom.
- [a] **VAN EEGHEM** Etiënne, *Een limonadefabriek te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 3, p. 14-26, rijk geïll. met foto's, kaarten, plannen, documenten.
[b] Breder over de familie COCQUYT aan het eind van de 19de eeuw tot midden 20ste eeuw. Stamvader Camiel was brood- en *spekkenbakker*, naast herbergier-winkelier. Zijn zonen Alberic en Prosper startten op de hoek van de Stationsstraat met de latere Gouvernmentstraat (de *Jeneverhoek*) in 1930 de limonadefabriek *Congo*, die na de Tweede Wereldoorlog een langzame dood stierf. Het productieproces komt volledig aan bod. Een andere zoon, Henri, was pijlendraaier.
- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Molens binnen het maalgebied in het Land van de Woestijne*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jg. 2 (1950), p. 32-42.

De heer van het Land van de Woestijne genoot een uitgebreid maalrecht (binnen de mijlstaak) en deed dit ook (gerechtelijk) handhaven. In 1651 stonden zeven molens, in Aalter, Bellem, Zomergem, Knesselare en Ussel, in zijn maalgebied.

- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Molens van Aalter na 1795*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 2 (1950), p. 42-48.
Korte beschrijving van 20 molens (stenen en houten windmolens, watermolen)
- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Molens van Bellem*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 2 (1950), p. 48
Twee molens na 1800
- [a] **VERVALLE** Walter, *Brouwerij MEIRESONNE*. – in Land van de Woestijne, jg. 32 (2009), nr. 3, p. 3-14, 6 foto's en 4 documenten.
[b] Een Bellemse brouwerij in de 2de helft van de 19de eeuw en een tweede in Landegem en Gent tot 1985.
- [a] **VERVALLE** Walter, *Molens te Sint-Maria-Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 4, p. 31-35, 3 fotot's.
[b] Voornamelijk 19de eeuw, met de families *PERNEEL*, *CLAEYS* en *DEPREZ*.

G.4 levensomstandigheden/sociale toestanden; armoede en armenzorg; migratie; gezondheidszorg

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Soldatenbrieven, bron voor mentaliteits- en sociale geschiedenis*. – in Liber Amicorum Achiel De Vos, Evergem, 1989, p. 39-44 ([online raadpleegbaar](#)).
Analyse van 13 brieven van 5 Aalterse lotelingen tussen 1834 en 1842, met name van Leo GELAIDE, Jan Baptist ROWAEN, Pieter Jacob BONAMI, Jan Francies VAN DE REVIERE en Benedict VAN DE KEERE. Aandacht voor geletterdheid en enkele aspecten van het soldatenleven: heimwee, gezondheid, voeding, de dienst zelf, geldnood, religie enz.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Kinderarbeid te Bellem in de 19de eeuw*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 41 (1990), p. 35-46, 1 foto en 1 doc. ([online raadpleegbaar](#)).
[b] De Bellemse overheid erkende, onrechtstreeks, het bestaan van kinderarbeid. Correcter is te stellen dat het gemeentebestuur dit alvast niet verdoezelde. Dit onderwerp wordt benaderd via de (evolutie van) scalarisatie (en het bestaan van werkscholen), naast het gebruik van schaarse verhalende bronnen en zelf samengestelde cijferreeksen, o.a. op basis van de overlijdensregisters, het bevolkingsregister van 1847 en de stamlijsten van de werkboekjes (1856-1865). Na 1866 ontbreekt echt cijfermateriaal. Het bestaan van kinderarbeid, soms meer seizoensgebonden en meer voorkomend bij meisjes, is overduidelijk aantoonbaar.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Sociaal panorama van de 19de eeuw*. – in **LAROY** Peter (ed.), 100 jaar in beweging. Geschiedenis van de arbeidersbeweging in groot-Aalter, Aalter, 1996, p. 11-60, geïll.
[b] Een beperkte sociale geschiedenis als achtergrond bij de arbeidersemancipatie in de 20ste eeuw. Deels synthese, maar met ook talrijke nieuwe elementen inzake levensomstandigheden, sociale onrechtvaardigheid en de nood aan organisatie, alsook de eerste maatschappijen van onderlinge bijstand.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Knesselaarse schone vrijt Aalterse rijkswachtbrigade op. De drie huwelijken van herbergierster Amelia RODTS (1824-1895)*. – in Land van de Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 4, p. 15-28, 1 doc. en gezinsfiche ([online raadpleegbaar](#)).
[b] Haar twee eerste echtgenoten overleden jong, maar zij slaagde er toch in op de sociale ladder op te klimmen., vooral doordat de laatste man, Charles DE PLECKER, politiecommissaris werd. Een rijkswachter kon in de 19de eeuw niet zomaar trouwen.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Sprokkels uit het rijke Aalterse archief. VAN HOECKE? BIENFAIT! Een Aalterse vondeling, 1827-1828*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 1, p. 21-32, 2 documenten
[b] ([online raadpleegbaar](#)).
@

Voor zover bekend, de eerste Aalterse vondeling, waarvan de lokale overheid zich probeerde af te maken en alleszins weinig aandacht voor had. Hij werd dan maar bij een weduwe geplaatst, die vermoedelijk zelf maar moeilijk de eindjes aan elkaar kon knopen. Het kind overleed na 15 maanden.

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Het lot van een Lootse loteling. De oogziekte van Joseph Bruyneel (1800-*
[b] *1867)*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 4, p. 21-35, 1 doc. en 2 afb. ([online](#)
@ [raadpleegbaar](#)).

Soldaat zijn in de 19de eeuw was een hachelijke onderneming, o.a. door veel voorkomende ziektes in de kazernes zoals moeraskoorts en de militaire oogziekte. Deze laatste hypothekeerde de rest van BRUYNEEL zijn leven: hij werd afhankelijk, behoeftig ... Het gemeentebestuur liet hem voor de aandoening behandelen, maar zonder succes.

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Arme blinden, Aalter, 1844*. – in De Levensboom, jg. 29 (2016), nr. 3, p. 99-101.

Een bevraging door het provinciebestuur met het oog op hulp bezorgt ons de naam van zes blinden, met enige bijzonderheden van de aandoening.

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Te arm om te sterven ... Gekist door het Lootse armbestuur, 1846-1850*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 68 (2017), p. 161-175, 1 doc. documenten ([online](#)
[b] [raadpleegbaar](#)).

Zie ook rubriek A5 voor de namenlijst. Een methodologische analyse van armenrekeningen over de tussenkomst in de begrafenis kosten van arme families tijdens de grote crisis. In eerste instantie wordt de bron op zich behandeld: de waarde, inhoud en problemen. Daarnaast volgen vaststellingen over een zeer specifiek armoedeprobleem. Behandelde thema's zijn: evolutie overlijdens en armenkisten, het voorkomen van kinderkistjes, de verhouding jongeren/volwassenen, leeftijdsgroepen, en de sociale groep(en). Cruciaal in het geheel is het onderscheid structurele en occasionele armoede.

- [a] **BASTIAEN** Filip & **DE BAETS** Luc, *Vondelingen en Aalterse moeder herenigd in 1842: Petrus (1), Petrus (2) en Eugenia VAN VOLSEM*. – in Land van de Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 3, p. 47-64, 1 foto en 3 documenten ([online raadpleegbaar](#)).

Hoogst merkwaardig verhaal van een Aalterse vrouw die twee onwettige kinderen laat dopen met dezelfde naam (Petrus DE VOLDER), ze dan te vinden legt in Gent, met een andere, maar opnieuw identieke naam op een begeleidend briefje, en ze later op dezelfde dag bij de Gentse Burgerlijke Godshuizen gaat ophalen. De oudste verdwijnt terug bij een pleeggezin, waar hij overlijdt, en de jongste wordt nogmaals in de registers van de burgerlijke stand ingeschreven en nadien erkend (VAN HAELE) door de echtgenoot van zijn moeder. Een sociaal en genealogisch kluwen.

- [a] **BASTIAEN** Filip & **DE BAETS** Luc, *Tweederangs kinderen bij de volksklasse: vondelingen uitbested in het Aalterse, 1828-1876*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 67 (2016), p. 153-204, documenten en 1 foto; als bijlage biografische nota's van volwassen vondelingen en de gezinsfiche VAN DOMMELE-DE KEYSER.

Vondelingen bevonden zich in een weinig benijdenswaardige positie. Na een algemene inleiding over het fenomeen *vondeling*, met aandacht voor de bronnen en hun waarde, wordt vooral ingegaan op het verblijf in het Aalterse (deels ook in Bellem, Lotenhulle en Poeke), vanaf aankomst tot vertrek, wat vaak een korte, zelden een lange tijd duurde. Zowel de vondelingen als de pleegouders worden benaderd. Door geregelde moeilijkheden bij het vinden van geschikte pleeggezinnen, was er geen echte selectie van pleegouders. Ze waren vaak mensen in de marge van de maatschappij, ze hoopten zelfs een graantje mee te pikken. Een gegarandeerde vergoeding en kledingpakketten maakten het in huis nemen van meerdere kinderen financieel nog voordeliger. Over de vondelingen vernemen we meer over de verblijfsduur, oversterfte, herplaatsing, eventuele hereniging, het ontslag en het eventuele zelfstandig leven. Uit meerdere aspecten blijkt dat deze kinderen tweederangsburgers waren, ook in het Aalterse.

- [a] **BASTIAEN** Filip & **DE BAETS** Luc, *Barbara CAMELIA (Gent 1830-Geel 1892); verstoten, verkracht, ver...* – in Heemkundige Bijdragen uit het Meetjesland, jg. 31 (2017), nr. 2, p. 78-87, 1 document ([online raadpleegbaar](#)).
- Deze vondelinge werd eerst opgevangen in Lotenhulle, maar verhuisde met het pleeggezin Aerens-Schaeck naar Aalter, dicht bij de Lootse grens. Na haar twaalfde verjaardag bleef ze bij de pleegouders, maar eigenaardig genoeg komen kort nadien nog aantekeningen in haar dossier voor en werd er zelfs een nieuw dossier geopend. Ze bleek door Jan Van der Venne, een vroegere buur, verkracht. Daarna raakt ze op de dool, letterlijk en figuurlijk.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Armoede in de negentiende eeuw*. – in Land van de Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 1, p. 3-24, grafieken.
- [b] Algemeen artikel met voorbeelden uit Aalter en de beeldvorming van armoede toegepast op St.-Maria-Aalter.
- [a] **DAUW** Adhémar, *Vlamingen te Moline (Illinois)*. – in Het Land van Nevele, jg. 12 (1981), nr. 1, p. 408.
- O.a. over de families CORYN (Lotenhulle) en DEPOORTER (Poeke)
- [a] **DE KÉ** André, *De achteruitkijkspiegel. Tv*. – in Land van de Woestijne, jg. 35 (2012), nr. 3, p. 62-64, 1 foto en 1 afb.
- [b] Persoonlijke herinneringen, jaren '50, 20ste eeuw
- [a] **DE KÉ** André, *De achteruitkijkspiegel. De wonderbare visvangst!* – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 3, p. 53-54.
- [b] Vrijdag-visdag, maar vooral over haring tijdens de Tweede Wereldoorlog, alsook over visverkoop nadien.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Een vreemdeling op bezoek bij Gust en Deesken*. – in De Belle, jg. 3 (1990), nr. 1, p. 17-19.
- Een fragment uit het belerend werkje van Maria BULTINCK-D'HANIS (gebaseerd op gebeurtenissen in Bellem).
- [a] **HOSTE** Ivan, *Brood en aardappelen: hoofdvoedsel van de Bellemnaren in de 19de eeuw*. – in De Belle, jg. 1 (1988), nr. 4, p. 17-18.
- Gebaseerd op de sociaaleconomische enquête van 1841, waarvoor in Bellem de fabrikant Adolphe VAN MALDEGHEM werd ondervraagd over het inkomen en het dagelijks menu van arbeiders.
- [a] **LAROY** Peter, *Joseph F. Verhelle en 'The American Dream'*. – in Land van de Woestijne, jg. 31 (2008), nr. 4, p. 5-18, 10 foto's.
- [b] De Aalterse familie VERHELLE trok begin 20ste eeuw naar Amerika, waar de oudste zoon naam maakte in de bankwereld. Hij was ook sociaal geëngageerd, erg katholiek. Hij vocht ook in Europa tijdens de Tweede Wereldoorlog (en zou in Aalter geweest zijn). Hijzelf en een zoon bezochten ook later Aalter. Met informatie verstrekt door nazaten.
- [a] **LAROY** Peter, *In America is geene matigheid, 't is al of niet. Aalterse migranten over Amerika (1907-1914)*. – in Land van de Woestijne, jg. 35 (2012), nr. 3, p. 42-56, 1 kaart.
- [b] Beeldvorming op basis van brieven gepubliceerd in het weekblad 't *Getrouwe Maldegheem* van personen die erin aangaven van Aalter afkomstig te zijn: Aimé VAN LANDSCHOOT, Emiel NEYRINCK, Jan STEYAERT, August en Juul STOCK, Theofiel COLPAERT, René VERMEIRE, Emiel LAMBRECHT en Emiel THYS. Met enkele kritische kanttekeningen.
- [a] **LAROY** Peter, *Lui aardij, dronkenschap en ongebonden leven. Landlopers in Aalter, Knesselare en Lotenhulle (ca. 1900)*. – in Land van de Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 2, p. 3-17, 1 ill.
- [b] Beeldvorming in de regionale pers, over Hoogstraten en Merksplas en enkele lokale kostgangers: Blandinus DE WULF, René VAN PARIJS, Brize en Aloïs ARDEEL, *de rosten*.

- [a] **LAROY** Peter, *Een feest voor het goede doel in Poeke (1844)*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 3, p. 47-50, afbeelding gedenkpenning.
- [b] Liefdadigheidsconcert, met diverse muziekmaatschappijen, ter bestrijding van de grote crisis, ingericht door burggraaf Constantin de Preud'homme d'Hailly.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Vlaamse en ... Bellemse migranten naar Amerika*. – in De Belle, jg. 3 (1990), nr. 1, p. 12-15, 2 foto's.
Inleidende aflevering met algemene beschouwingen (ook elementen uit Aalter), onderpastoor DE SEILLE, de jockey Jules DE MIL.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Vlaamse en ... Bellemse migranten naar Amerika. Onze vergeten dorpsmissionaris: E.H. De Seille*. – in De Belle, jg. 3 (1990), nr. 2, p. 10-15, 3 foto's; aanvulling in nr. 4, p. 29.
Verwant met de Bellemse familie DE LANGHE, waar hij zelf ook even onderpastoor was en nadien in Hansbeke. Louis DE SEILLE vertrok al in 1831 als missionaris naar Amerika, bij de Pottawatomi-indianen. Hij overleed er in 1838. Dit zou de reden zijn waarom er veel mensen uit de omgeving naar Mishawaka trokken.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Vlaamse en ... Bellemse migranten naar Amerika*. – in De Belle, jg. 3 (1990), nr. 3, p. 19-22, 2 foto's.
Over Henri HEYNDRIKX (HENDRICKS), die uitweek in 1906. Tekst overgenomen uit de *Gazette van Detroit*, waaraan hij zelf meewerkte.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Vlaamse en ... Bellemse migranten naar Amerika*. – in De Belle, jg. 3 (1990), nr. 4, p. 26-29.
Een greep uit berichten uit *De Gazette van Moline* uit 1908-1930, met o.a. nieuws van Bellemnaren, Aalternaren enz. (gehaald uit het boek *The Belgians of Indiana*).
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Hongaarse kinderen in Bellem*. – in De Belle, jg. 5 (1992), nr. 4, p. 21-23 en jg. 6 (1993), nr. 1, p. 21-27, met talrijke foto's.
Hulpactie georganiseerd na de Eerste Wereldoorlog naar aanleiding van hongersnood in Hongarije. Inlichtingen over de kinderen en de pleeggezinnen.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Bij de kaffoto*. – in De Belle, jg. 14 (2001), nr. 3-4, p. 2-5, 4 foto's.
De Lange Munt of Rodde in Bellem, oorspronkelijk een reeks gelijke, aaneengebouwde woningen in de Leistraat. Met wat informatie over de iegenars en bewoners in de 20ste eeuw.
- [a] **MAEBE** Jonas, *De voordelen van lichamelijke tekortkomingen. Afgekeurde conscripts in Lotenhulle (1800-1814)*. – in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 4, p. 31-49, 1 doc. en 1 prent.
95 op 436 jonge mannen werden afgekeurd voor legerdienst tijdens de Franse bezetting. De grootste groep onder hen was te klein, de rest vertoonde andere gebreken zoals aandoeningen/kwetsuren aan handen en voeten, rugklachten, oogaandoeningen, algemene zwakte, schimmelinfecties enz. In welke mate het soms om zelfverminking of opzet ging, valt niet uit te maken.
- [a] **STAFKEN** (Wille Gustaaf), *Het Sint-Vincentius-Genootschap of "de bedekte arme"*. – in De Belle, jg. 4 (1991), nr. 1, p. 93.
Herinneringen uit Bellem (maar zonder verwijzing), zeer algemeen.
- [a] **STROBBE** Arnold, *"Vlaamsch schrijven en is geen kermis". De correspondentie van een naar Amerika uitgeweken familie van Poeke. Enkele beschouwingen*. – in Het Land van Nevele, 35(2004), nr. 1, p. 26-51, rijk geïll.
De bewaarde brieven en prentkaarten van de Poekse Elodie LAMPAERT (x Henri VAN GOETHEM) tussen 1907 en 1919: het zich vestigen, de band met de familie, de oorlog enz.

G.5 sociale- en beroepsorganisaties

- [a] **DEFRUYT** Roger, *Bedrijvige Middenstandsbond te Aalter tijdens de kisisjaren in 1934-1935.* – in Land van de Woestijne, jg. 6 (1983), nr. 2, p. 8-31, overvloedig geïll.; met naamlijsten.
Erratum in Land van de Woestijne, jg. 7 (1984), nr. 1, p. 44.
Een schets van enkele activiteiten op basis van twee regionale publicaties (*Gazette van Aalter* en *Propagandablad*): de paasforen van 1934 en 1935 en ook aandacht voor *Eigen Woon*, het verspreiden van een reclameblad, de meikermis in Sint-Maria-Aalter, een wielervedstrijd enz. Volledige programma's.
- [a] **LAROY** Peter (ed.), *100 jaar in beweging. Geschiedenis van de christelijke arbeidersbeweging in groot-Aalter.* – Aalter, 1996, 215p., foto's, documenten enz.
[b] Bespr.: Luc Stockman, in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 47 (1996), p. 283-284.
De uitgever schreef zelf de delen 2 tot en met 5 (vanaf p. 61) over de eigenlijke geschiedenis van de lokale arbeidersbeweging. Het boek is chronologisch opgevat, met in elk deel aandacht voor thema's als politiek, mutualiteiten, woningmaatschappijen, sparen en verzekeren, ontspanning enz. De teksten zijn doorspekt met kleine, anekdotische stukjes van André DE KÉ.
- [a] **LAROY** Peter, *God wil het!* – in Land van de Woestijne, jg. 21 (1998), nr. 1-2, p. 79-82.
[b] Over de oprichtingsjaren van de maatschappij van onderlinge bijstand St.-Cornelius in Aalter. Gebaseerd op een fragmentarisch verslagboek, tussen 1900 en 1905.
- [a] **LAROY** Peter, *Vind ons een bos of een lokaal en wij komen af! Beschouwingen bij de rol van de daensisten in de Aalterse arbeidersbeweging.* – in Land van de Woestijne, jg. 22 (1999), nr. 2, p. 40-44, 1 foto.
[b] De pogingen van Hector PLANCQUAERT om in het Aalterse enige voet aan de grond te krijgen. De aanhang en medestanders waren beperkt: August VAN LANTSCHOOT in Bellem en vermoedelijk Hendrik VAN VYNCKT in Aalter.
- [a] **LAROY** Peter, *“Wij worden uitgescholden voor een kleursyndicaat...” De propagandaclub van de Aalterse Werkliedenbond (jaren 1930).* – in Land van de Woestijne, jg. 35 (2012), nr. 1, p. 57-65, 1 foto.
[b] Over de ideeën van de Aalterse christelijke arbeidersbeweging, a.d.h.v. de onderwerpen die aan bod kwamen en de ideologische stellingen die werden verdedigd.
- [a] **THYS** Maurice, *Het congres van de Christelijke werkliedenorganisaties en de vlaggenfeesten te Aalter in september 1927.* – in Land van de Woestijne, jg. 19 (1996), nr. 3-4, p. 35-41.
[b] Op basis van de *Gazette van Aalter* van 1 oktober 1927.

G.6 communicatie, vervoer, toerisme ...

- [a] **BASTIAEN** Filip, *De spoorweg in de groei van een plattelandsdorp: Aalter, op de lijn Gent-Brugge.* – in Op het goede spoor ..., Aalter, 1988, p. 63-153, foto's, plannen, documenten enz.
Ook in Land van de Woestijne, jg. 11 (1988).
Bespr.: Luc Stockman, in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 39 (1988), p. 233-234.
Dit uitvoerig artikel is opgedeeld in drie stukken: de spoorwegwerken tussen 1837 en 1988, met o.a. aandacht voor het gewijzigd landschap; de spoorweg als een gangmaker voor ontsluiting met het inrichten van de post, wegeaanleg, messengerdiensten en de buurtspoorwegen en tot slot de sociaaleconomische betekenis van de ijzeren weg: personeel, goedertransport, reizigersverkeer, de stationswijk met de herbergen en ook politie en ongevallen.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Een brug op Oostmolen, 1868. “De laatste maas van het netwerk kassijdebannen”.* – in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 3, p. 48-55, 1 kaart ([online raadpleegbaar](#)).
[b] @
De Aalterse wijk Oostmolen strekt zich uit aan beide kanten van het kanaal Gent-Brugge/Oostende. De wijk was evenmin onbelangrijk voor transport over land vanuit buurgemeenten. In het begin van de 17de eeuw verdween de brug door het kanaliseren van de

Durme. Later kwam er een overzetbootje. Vooral in de 19de eeuw werd er geijverd voor een nieuwe brug. Dit initiatief of idee ging vermoedelijk uit van August VAN ACKER, stadssecretaris van Eeklo en uitgever/hoofdopsteller van het regionaal weekblad *Gazette van Eecloo en het District*.

- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Herinneringen aan het station te St.-Maria-Aalter*. – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 4 (1981), nr. 1, p. 34-39, 3 foto's.
Korte historiek met heel wat aandacht voor de verzoekschriften van de bewoners omstreeks 1900 om uitbreiding van de dienstverlening (eerst stilstandplaats, dan halte, brievenbus, een loskaai, het station enz.).
- [a] **DE BAETS** Henri, *Een touroperator avant-la-lettre te St.-Maria-Aalter*. – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 20 (1997), nr. 1-2, p. 80-83, 3 foto's.
Dertiger jaren van de 20ste eeuw. De bus, aangekocht door Evarist SCHEPENS, werd o.a. aangewend voor erg lokale uitstappen (naar de wekelijkse markt, de cinema in Aalter enz.).
- [a] **DE CONINCK** Paul, *De weg Maldegem-Aalter in historisch perspectief*. – in Jaarboek Ambacht Maldegem, jg. 4 (1998), p. 201-238, met kaarten, foto's enz. en een namenlijst van aangelande eigenaars als bijlage.
In 1840 waren in Maldegem enkel de weg Gent-Brugge en de weg naar Nederland gekasseid. De overige wegen waren zandwegen. Aanvankelijk waren het private belanghebbenden en grondeigenaars die in 1844 stappen ondernamen om de weg naar Aalter over Papinglo te bestraten. Pas in 1908 werd de weg in de staatswegenis opgenomen en werd de tol afgeschaft.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *De Brugse Vaart n.a.v. de 600ste verjaardag van de Slag der Witte Kaproenen*. – in Land van de Woestijne, jg. 2 (1979), nr. 1, p. 13-19, 9 foto's, 4 kaarten en 2 doc.
Hydrografisch uitzicht en orografisch overzicht voor Aalter. In Aalter vloeide de Durme of Hoge Kale. Gezien de Bruggelingen meer waterdebit nodig hadden om de verzanding van het Zwin tegen te gaan, hadden ze een verbinding gemaakt tussen de Zuidleie en de Durme. Ze wensten dit in 1379 ook te doen met de Leie in Deinze. Het kwam tot een treffen met de Gentenaars in de omgeving van Nieuwendam. In 1585 vonden er opnieuw delfwerken plaats in de omgeving van het Oud Leiken. Ook het graven van het kanaal in het begin van de 17de eeuw en het rechtekken van de vaart tussen 1935 en 1942 komen aan bod. Tot slot aandacht voor de scheepvaart en industriële activiteiten.
- [a] **DEFRUYT** Roger & Jan, *De autoweg Brussel-Oostende begin 1940*. – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 20 (1997), nr. 1-2, p. 49-58, 5 foto's en uitslaande kaart i.v.m. de verbreding van bruggen.
Over de aanleg van de autosnelweg en enkele latere werken, voor een flink deel toegespitst op Aalter.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *150 jaar "ijzeren weg" te Bellem*. – in De Belle, jg. 1 (1988), nr. 4, p. 8-13, 2 foto's.
Korte historiek, 1836-1981. Met een fragment uit het volksverhaal *Gust en Deesken* van Maria BULTINCK D'HANIS.
DIVERSEN, *Een trekschuit voor koningen, de barge tussen Gent en Brugge*. – Gent, 1993, 128p., rijk geïll.
Brochure naar aanleiding van een gelijknamige tentoonstelling. Handelt onder meer over de Zuidleie en enkele gemeenten gelegen langs het kanaal Gent-Brugge (Aalter, Bellem).
- [a] **LAROY** Peter, *Het strand der kleine mensen. Toeristen aan de Krompoel in de jaren 1930*. –
[b] in Land van de Woestijne, jg. 30 (2007), nr. 2, p. 49-56, 9 foto's.
Watertoerisme aan de Kraenepoel, met kleedcabines, een reglement enz.
- [a] **LAROY** Peter, *Aeltre, forte commune du district de Gand. Reizen in de beginjaren van de trein (1840-1850)*. – in Land van de Woestijne, jg. 31 (2008), nr. 2, p. 30-41,
[b] Vier reisgidsen over reizen per spoor. Aalter komt niet altijd aan bod, want bleek niet (veel)

meer dan een stop tussen Gent en Brugge. Het overzicht van afstanden, reistijden en snelheden leert ons heel wat.

- [a] **LAROY** Peter, *Dit boekje zal welkom heeten... Over de Almanak-Adreswijzer der Vlamingen in*
[b] *Amerika (1913)*. – in Land van de Woestijne, jg. 35 (2012), nr. 2, p. 44-53, 2 afbeeldingen.
Een nieuw project van de Aalterse politiecommissaris *VAN DE GENACHTE*. Hij rekende hiervoor op de medewerking van alle uitgewekenen, om de nodige (persoons)gegevens in te zamelen. Hij gebruikte ook andere lijsten en geeft informatie over de lokale agentschappen voor migratie en een aantal weetjes. Het bleef bij één uitgave.
- [a] **LAROY** Peter, *Parlementaire interpellatie over Aalters Stationsplein (1873)*. – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 37 (2014), nr. 3, p. 39-42.
De uitbreiding en verharding van het stationsplein, een kruispunt van wegen, zorgde voor heel wat disputen tussen de gemeentelijke en de nationale overheid. Van het een kwam het ander ... uitstel, dermate dat Josse *DELEHAYE* de problematiek in de Kamer van Volksvertegenwoordigers aankaartte.
- [a] **LAROY** Peter, *Toeristen in het kasteel van Poeke*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015),
[b] nr. 2, p. 22-26, 2 foto's en 2 documenten.
Een Franstalige, toeristische tekst van Oscar *PETITJEAN* uit 1933 in het weekblad van de *Touring Club de Belgique*, met hoofdzakelijk aandacht voor de geschiedenis van het kasteel en de bereikbaarheid.
- [a] **VAN EEGHEM** Etienne, *Den Swittenberg anno 1937-38*. – in De Belle, jg. 9 (1996), nr. 3-4, p.
21-26 en jg. 10 (1997), nr. 1, p. 28-29, geïll.
Uitbaggeringen van het kanaal Gent-Oostende en de zandwinning nadien (vervoer via een spoorlijntje), grens Bellem-Aalter.
- [a] **VAN EEGHEM** Etienne, *Mijn jeugd aan 'den overzet' te Oostmolen-Noord*. – in De Belle, jg. 15
(2002), nr. 1, p. 27-29, 1 foto.
Op basis van een gesprek met Camiel *LANDUYT*, wiens ouders het veer over het kanaal Gent-Brugge bedienden vanaf omstreeks 1930.
- [a] **VERHOUSTRATE** Arthur, *Over de scheepvaart op het kanaal van Gent naar Brugge en over*
[b] *de marktschepen in het bijzonder*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 7 (1955-56), p. 225-230.
Vooral met betrekking tot het Land van de Woestijne; over het graven, tol door de heer (proces), het heerlijk recht inzake marktschepen, de *bargie*.
- [a] **VERVALLE** Walter, *Desiderius Aers, eerste postbode te Bellem*. – in Land van de Woestijne,
[b] jg. 39 (2016), nr. 4, p. 35-49, rijk geïllustreerd met foto's, documenten en een kaart.
Bellem kreeg in 1872 een spoorwegstation en vijf jaar later werd er ook een postkantoor in ondergebracht. Désiré *AERS* kwam er uit Herzele aan als briefdrager. Genealogische gegevens over hem en zijn opvolgers Theophiel *LOOTENS* en Camiel *VAN DAELE*, alsook korte vermeldingen van de postbodes Maurice *EELBODE* en Werner *MAES* en postmeesteres Blanche *VAN LERSBERGHE*. Als een tweede luik volgt er een kort stukje lokale spoorweggeschiedenis met de namen van stationsoversten, waaronder Fernand *PEETERS*.
- [a] **VERVALLE** Walter, *Aalter Proper bestond toen nog niet*. – in Land van de Woestijne, jg. 39
[b] (2016), nr. 4, p. 50-52, 3 foto's.
Staat van de weg Stationsstraat en deel Lostraat (onderdeel van de provinciale weg; met tramspoor).

H. GODSDIENST- EN KERKGESCHIEDENIS

H.1 algemeen

- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Van Velt Houck tot parochie Sint-Maria-Aalter*. – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 24 (2001), nr. 2, 139p., geïll. met foto's, kaarten, documenten..., met namenlijsten en bijlagen. Verscheen eveneens als afzonderlijke uitgave/overdruk. Monografie van het parochiaal leven – kerkbouw en interieur, de pastoors en de parochie onder hun herderschap - , soms geplaatst in een bredere maatschappelijke context, alsook de ontginningsgeschiedenis van het gehucht en andere lokale feiten.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Afbakening van de parochiegrenzen in het Bulskampveld in 1242*. – in
[b] Land van de Woestijne, jg. 35 (2012), nr. 3, p. 3-30, met kaarten, documenten en foto's. Gebaseerd op het meest oorspronkelijke handschrift. Bisschop Walter DE MARVIS beoogde het afbakenen van de parochies en het oprichten van nieuwe. Het document verschaft ook interessante gegevens over de ontginning van de regio (de wijde omtrek van Aalter).
- [a] **DE DONCKER** Joseph, *Van Patronage tot parochiaal centrum "Pax"*. – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 25 (2002), nr. 1, p. 4-42, rijk geïll. met foto's, plannen, documenten. Over de eerste (*de kleine*) patronage als lokaal voor katholieke verenigingen en de zondagschool in de Stationsstraat en de nood aan een groter gebouw. Met de grote *patronage* werd gestart in 1913., maar door de oorlog konden de Aalterse verenigingen ze pas in 1918 volledig gebruiken. In 1922 werd de vzw *Parochiale werken* opgericht. Het geheel werd stelselmatig uitgebreid: conciërgewoning, keuken ... Ook aandacht voor de conciërgewoners, de verenigingen in de patronage, toneel, cinema Pax, het vrije onderwijs ...
- [a] **DE DONCKER** Joseph, *Van "bouwval" naar parochiaal centrum "Pax"*. – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 25 (2002), nr. 2, p. 3-38, met talrijke foto's (zie ook hoger). De periode 1980-1982: oprichting van een vzw en de grondige verbouwing van de Pax, Aalter.
- [a] **DE DONCKER** Joseph, *20 jaar bloeiend parochiaal centrum (1982-2002)*. – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 25 (2002), nr. 3, p. 5-41, rijk geïll (zie ook hoger). Aalter, opening na de verbouwing, alsook de werking, activiteiten, medewerkers.
- [a] **DE DONCKER** Joseph, *Van parochiale naar interparochiale opdracht*. – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 25 (2002), nr. 4, p. 13-21, 6 foto's en 1 plan (zie ook hoger). Nog verbouwingen, de jongste gebeurtenissen en enkele vergelijkingen tussen het parochiaal en kerkelijk leven vanaf midden 19de eeuw tot nu in Aalter.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Van voorhistorisch heiligdom tot een eigen parochiekerk te Aalter-Brug*. – in
[b] Land van de Woestijne, jg. 12 (1989), nrs. 3-4, p. 7-36, foto's, documenten en plannen. De parochie Aalter-Brug (vanaf 1938) en religieuze voorlopers, zoals blijkt uit archeologisch onderzoek, de slotkapel op Woestijne en de kapel ter Pieten. Het verhaal van de eigen parochie begint in zekere zin al kort na de Eerste Wereldoorlog.
- [a] **MARTENS** Albert, *Sprokkeling*. – in De Belle, jg. 5 (1992), nr. 4, p. 20-21. De Bellemse gezinnen OLIVIER en LEYS kwamen in 1889 onder het geestelijk ressort van de parochie Hansbeke in plaats van Zomergem.
- MOELAERT** Roger, *Het personaat over de kerk van Lotenhulle, een laat relict uit de tijd van het eigenkerkwezen (±1270)*. – in Land van de Woestijne, jg. 3 (1980), nr. 1, p. 19-22. Een twist over novaaltieden leert heel wat over het functioneren van de instelling kerk in de 13de eeuw.
- STOCKMAN** Luc, *De Sint-Kruisparochie van Lotenhulle in de 15de eeuw*. – in Land van de Woestijne, jg. 2 (1979), nr. 1, p. 32-34, 1 foto.

Op basis van een taxatielijst van de kerkelijke inkomsten.

- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *De kerk en de kerkelijke instellingen te Aalter rond 1600*. – in
[b] Appeltjes van het Meetjesland, jb. 10 (1959), p. 191-208.
Op basis van enkele rekeningen; herstel diensten en gebouw na de godsdienstberoerten; een
nieuwe pastorie; altaren en Sint-Corneliusdevotie; de Heilige Landrada; ommegangen;
geestelijkheid; stichtingen enz.
- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *De rondreis van Walter DE MARVIS, bisschop van Doornik, in 1242*.
[b] – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 12 (1961), p. 228-236, met uitslaande kaart.
Rondreis van de bisschop in Aalter en omgeving om de grenzen van sommige parochies vast
te leggen. De Latijnse tekst van het verslag en de vertaling in het Frans door kanunnik ANDRIES
(1867) worden opnieuw gepubliceerd, waarna de auteur zijn interpretatie (voornamelijk inzake
foute plaatsnamen) geeft. Voor het Aalterse komen talrijke (al dan niet verdwenen) toponiemen,
hoeven, veldkruisen enz. aan bod.
- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *Over de pastorij van Aalter*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb.
[b] 13 (1962), p. 251-255.
Aalter zou maar over een pastorij of *priesteragie* beschikken van na de godsdiensttroebelen. Ze
werd tussen 1616 en 1618 gebouwd door toedoen van pastoor FRANSSEN (FRANCENIUS). Ze
stond op dezelfde plaats als de huidige, maar was anders georiënteerd. Na 1845 werd er een
nieuwe gebouwd. Dit leidde tot discussie over de plaats en eigendomsrecht.
- [a] **VERLEYEN** Philippe, *50 jaar Sint-Godelieve parochie Aalter-Brug*. – Aalter, 2000, 127p., rijk
[b] geïll.
Bespr.: Peter Laroy, in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 51 (2000), p. 264-265.
Naast aandacht voor het parochiaal leven (parochie, kerk, priesters, kerkfabriek), worden ook
thema's behandeld als de ontstaansgeschiedenis, het kanaal en nijverheid, het onderwijs, de
kapellen en de 'parochiale' verenigingen. Sommige zaken gaan meer dan 50 jaar terug in de
tijd en zijn dan doorgaans gebaseerd op andere studies. Naast de compilatie van teksten, is dit
vooral een uniek kijkdocument.

H.2 kerkelijk leven + volksdevotie

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Volksdevotie en O.-L.-Vrouw van het Heilig Hart. De kapel op Pauwelsbos te*
[b] *Bellem, 1887-1987*. – in Oostvlaamse Zanten, jg. 64 (1989), nr. 1, p. 33-50, 2 foto's, 1 tek. + 1
doc.; met gezinsfiche Meiresonne ([online raadpleegbaar](#)).
Aan de hand van het *Liber Memorialis* was veel informatie over deze kapel te achterhalen. Dit
gebedshuis is een vrij typisch product van de tijd: neogotische bouwstijl, toewijding aan Maria,
de oprichters ... Volgens de overlevering hoopten de zusters MEIRESONNE door de tussenkomst
van Maria hun broer van de dronkzucht af te helpen. Aandacht voor de familie, de Mariadevotie
in Bellem met een vrij algemene legende, de H.-Hartdevotie in België, de bouwgeschiedenis
en beschrijving van het interieur, de volksdevotie (bedevaarten, missiepreken). De kapel kan
model staan voor de religieuze volkscultuur in Vlaanderen, het verloop van en de wisselwerking
tussen volksdevotie en klerikale impact.
- [a] **BOLLAERT** André, *Ook in Lotenhulle werd 'gepersjonkeld'*. – in Het Land van Nevele, jg. 38
(2007), nr. 2, p. 154-157, 1 document.
Kerkgebruik i.v.m. het verdienen van aflaten, tot midden vorige eeuw.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Kerkelijk leven tijdens de Franse oorlogen. Uit de kronieken van Bellem (1)*. –
[b] in De Belle, jg. 4 (1991), nr. 1, p. 38-39.
Kerk en oorlog in de 2de helft van de 17de eeuw.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Korte schets van de Maria-devotie te Bellem*. – in De Belle, jg. 5 (1992), nr. 2-
[b] 3, p. 2-6, 1 foto.

- [a] **DE REUCK** Dirk, *De grafsteen van pastoor Franciscus DES MARES in de kerk van Ursel*. – in De Belle, jg. 13 (2000), nr. 1-2, p. 10-17, 2 foto's.
1598-1676; de man was een tijd pastoor van Bellem; het artikel behandelt voornamelijk het kerkelijk leven tijdens zijn Bellems pastoraat (o.a. de oprichting van de confrérie van de Heilige Rozenkrans); zijn grafsteen werd recent herontdekt.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Een gedachtenisprentje bij de Heilige Missie te Bellem in 1939*. – in De Belle, jg. 16 (2003), nr. 1, p. 5-8, 2 afb.
Over de orde van de Passionisten en de heilige Gemma Galgani.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Het martelaarschap van de heilige Tharcisius afgebeeld op Bellemse bidprentjes*. – in De Belle, jg. 17 (2004), enig nummer, p. 33-34, 1 afb.
Periode 1936-1941
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Een Bellemnaar onder de hoede van de heilige Dymphna in 1773*. – in De Belle, jg. 20 (2007), p. 58-62, 1 afbeelding.
Over de krankzinnige Pieter CANNOOT die naar Geel werd vervoerd, waar de heilige werd vereerd
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Waar men gaat langs Bellemse wegen, komt men U, Maria, tegen...* - in De Belle, jg. 5 (1992), nr. 2-3, p. 18-27, talrijke foto's.
Mariaverering in nog bestaande en gesloopte Mariakapellen
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Bij de kaftfoto*. – in De Belle, jg. 12 (1999), nr. 1-2, p. 2-4, 2 foto's.
Over de beglaasde niskapel in de Stekelbeekstraat in Bellem en de herberg 't Kruisken. Familiale gegevens familie VAN LANTSCHOOT en volksgebruiken.
- [a] **STAFKEN** [Wille Gustaaf], *Bellem en de Ommegang*. – in De Belle, jg. 3 (1990), nr. 4, p. 30.
Devotie tot Onze-Lieve-Vrouw vanaf de 14de eeuw en het bouwen van ommegangkapelletjes (17de en 19de eeuw).
- [a] **STOCKMAN** Luc, *De H.-Kruisdevotie in Lotenhulle voor 1796*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 45 (1994), p. 167-180, 1 ill. en 2 bijlagen (o.a. lijst van de H.-Kruismeesters).
Op basis van kerkrekeningen
- [a] **THYS** Maurice, *Aalter aan het H.-Hart, 1 juni 1936*. – in Land van de Woestijne, jg. 7 (1984), nr. 1, p. 17-36, zeer rijk geïll. met foto's en doc.
Deels fotoverslag van de inhuldiging van het standbeeld, aangevuld met toespraken, de samenstelling van het *inrichtend komiteit*, een verslag uit het *Propagandablاد*, de volgorde van de stoet en de *Akte van toewijding aan 't H. Hart*.
- [a] **VERHOUSTRAETE** Arthur, *De verering van de H Cornelius te Aalter*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 3 (1951), p. 101-112.
De oorsprong van de verering en de bedevaartplaats is niet bekend. Er is sprake van *meulemissen* (bezet op de molen van het Land van de Woestijne), vermoedelijk vanaf het midden van de 16de eeuw, als inkomsten voor de kapelanie. In de 16de eeuw was er ook een gilde en na de godsdiensttroebelen vanaf 1620 een broederschap. Met aandacht voor de werking ervan, de relikwie van St.-Cornelius, de verering en bedevaarten vanaf de 16de eeuw, de opvoering van treurspelen (ook van de lokale koster Jan Cornelis VERSELE), het *tegenwegen*, *Aalter-nuchting* enz.

H.3 kerken, kapellen en kruisen

zie ook bovenstaande rubriek

- [a] **CAMERLINCKX** Jan & **SCHOONAERT** Georges, *De Zeven werken van Barmhartigheid. Zeven merkwaardige schilderijen van Jan VAN BALEN in de kerk van Sint-Maria-Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 30 (2007), nr. 3, p. 41-61, rijk geïllustreerd.

Over de bouw van de kerk in het midden van de 19de eeuw, de familie *JULLIEN-VAN CUTSEM* als mecenas, de 17de-eeuwse schilderijen van de Antwerpse broeders Alexianen en hoe ze in de kerk op *† Hoekske* kwamen, de schilder, de waarde van de schilderijen.

- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Schilderij van Jan SWERTS, na restauratie, terug in de kerk van St.-Maria-Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 1, p. 34-41, 6 foto's.
[b] Schilderij uit het midden van de 19de eeuw in de stijl van de *Nazareners*; met biografische nota van de kunstenaar.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Licht – Glas – Schilderkunst. Neogotische glasramen St.-Corneliuskerk Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 15 (1992), nr. 3-4, p. 3-80, met kleurenafbecdingen van de 12 glasramen, tekeningen, bidprentjes enz. Verscheen ook als een afzonderlijke publicatie. Bespr.: L.S., in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 44 (1993), p. 241.
[b] De studie behandelt de iconografie, de schenkers (biografische nota's van talrijke vooraanstaande figuren) en de kunstenaars van de glasramen.
- [a] **DE MEYER** Patriek, *Van de Moortele's kapelleke te Lotenhulle*. – in Het Land van de Woestijne, jg. 18 (1987), nr. 3, p. 188-192, 2 foto's en 1 doc.
De familie *VAN DE MOORTELE* liet de kapel in 1887 optrekken uit dankbaarheid en devotie. Het artikel handelt voornamelijk over de familie van ongehuwde kinderen en de overgang van de kapel eerst naar de familie *VAN PAMEL* en nadien naar Margareta *VAN OVERBEKE*.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *30 juli 1653 – de plaatsing van het beeldje van Onze-Lieve-Vrouw van Jezus-Eik in de kerk van Bellem*. – in De Belle, jg. 16 (2003), nr. 2, p. 21-24, 1 doc.
De plaatsing van het beeldje als bekroning op het werk na de heropbouw en/of herinrichting van de kerk gedurende ruim 40 jaar.
- [a] **DE ROO** Lucien, *Kerk van Lotenhulle*. – in Het Land van Nevele, jg. 6 (1975), nr. 3, 154-159, 1 foto.
Hoofdzakelijk beschrijving van het gebouw, naast wat gegevens over broederschappen, de pastorie ...
- [a] **JOOS** Willy, *Twee barokke koorengelen uit de O.L.Vr. Kerk van Bellem*. – in De Belle, jg. 9 (1996), nr. 1-2, p. 5-19, geïll.
Twee barokke pronkstukken vervaardigd door het atelier J.B. *HELDERBERGH*. De schenker was Charles *ROOTSAERT* over wie merkwaardige biografische nota's werden verzameld (invloed Verlichting, humanisme ...).
- [a] **MOELAERT** Roger, *De kapelanij Onze Lieve Vrouw ter Pieten te Aalter*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 13 (1962), p. 199-224, 2 kaarten.
[b] Een kerkelijk beneficie bestaande uit een kerkelijk ambt, waaraan een prebende is verbonden, maar geen zielenlast. Er moesten missen worden opgedragen, aan een altaar in een parochiekerk, een hospitaal of klooster, of zelfs kapel. De inkomsten werden gehaald uit een tiende, gesticht in 1365 door Wouter *VAN KNESSELARE* en geheven op goederen in Aalter. Kort erna werd al een kapel op de wijk gebouwd. Vanuit meerdere dorpen vertrok er een processie naar deze kapel. Door de godsdienststroebelen werd de kapel verwoest, waarna meerdere pogingen tot heroprichting gebeurden. Uiteindelijk werd de kapelanij, na vijf pogingen, verenigd met het pastoraat van Aalter.
- [b] **VAN CLEVEN** Jean, *Aalters kunstbezit. H. Hartkapel, Oostmolenstraat*. – in Land van de Woestijne, jg. 1 (1977), nr. 1, p. 11-13, 3 foto's.
Korte beschrijving exterieur en interieur.
- [a] **VAN DE MOORTELE** Angèle, *Inhuldiging en wijding van de kapel van de BJB op zondag 3 oktober 1954*. – in Land van de Woestijne, jg. 21 (1998), nr. 3-4, p. 70-72, 3 foto's.
[b] Mariakapel in Aalter, (muurkapel Tieltsesteeweg), gesloopt voor de verbreding van de autosnelweg.

- [a] **VANDEBUSSCHE-VAN DEN KERKHOVE** Christina & **RENARD** Roel, *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen. Provincie Oost-Vlaanderen. Kanton Zomergem.* – Brussel (KIK), 1975, 29p.

Inventaris met korte beschrijvingen van belangrijk genoeg geacht meubilair in de kerken en ook kapellen en Calvariebergen. In tegenstelling tot wat de titel laat vermoeden, zijn er geen foto's in opgenomen. De gemeenten die aan bod komen, zijn: Aalter, Bellem, Hansbeke, Knesselare, Landegem, Lovendegem, Merendree, Ronsele, Ursel en Zomergem.

H.4 godsdienstige verenigingen

- [a] **DE DONCKER** Jos, *De "Ciesen" te Aalter en hun Lourdesbedevaart.* – in Land van de Woestijne, jg. 26 (2003), nr. 4, p. 19-31, met foto's en documenten en de volledige programmabrochure als afzonderlijke bijlage.

Het genootschap van de H. Franciscus Xaverius van Aalter, één van de eerste, kende een grote bloei onder de bestuurder-onderpastoor Maurits VAN CAENEGHEM en trok met meer dan 70 personen in 1926 naar Lourdes. Met enkele gegevens voor de buurgemeenten.

- [a] **DE REUCK** Dirk, *Het Genootschap van de Xaverianen of de "Ciesen" te Bellem.* – in De Belle, jg. 20 (2007), p. 70-83, foto's en afbeeldingen.
Over de heilige en een korte historiek, 1888-1963.

H.5 reformatie, ketterij, toverij ...

- [a] **DE DONCKER** Jos, *Beroerten om het Fruythof. Een historisch verhaal over de godsdienststoebelen in "Haeltere".* – Aalter, 200, 103p, met tekeningen van Paul De Doncker.

De aanleiding voor deze publicatie is het terugvinden van een (beschadigde) 16de-eeuwse familiechroniek STALPAERT-VERDUERE. Simoen Stalpaert was griffier van de heerlijkheden Woestijne en Woeste. Hij bekeerde zich tot het calvinisme en werd onthoofd in 1568. Het verhaal, over hagepreken, ketterij en vervolging, is deels fictief.

- [a] **DE REUCK** Dirk, *Bellemse Wederdopers (1559-1576).* – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 46 (1995), p. 109-116, geïll.

Vooreerst een beeld van het parochiale leven. Tegen die achtergrond worden de gezinnen van Mauwers VAN DAELE en Jan ROOTSAERT geplaatst. Vooral deze eerste speelde een niet onbelangrijke rol bij de *Wederdopers*.

- [a] **JOOS** Willy, *Een doopsgezind Bellemnaar gefusilleerd tussen Bierstal en het rabot van Zoete Moeie anno 1622.* – in De Belle, jg. 14 (2001), nr. 3-4, p. 6-18, geïll. met kaarten, documenten enz.

Door de voortdurende moeilijkheden tussen kasselrijssoldaten en Hollandse troepen in de laatste fase van de Tachtigjarige oorlog werd Pieter RUTSAERT (ROOTSAERT) om religieus-politieke redenen opgepakt door kasselrijssoldaten. Bij een ontsnappingspoging werd hij doodgeschoten. Dit leidde tot het bankroet van de familie.

- [a] **RYSERHOVE** Alfons, *De geuzenberoerten in de streek van Knesselare.* – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 3 (1951), p. 77-92.

Voor een flink deel over de Aalterse gemeenten, met aandacht voor de hagepreken (Catharina VAN BOETSELAER, vrouw van Praet), de leegstand, verwoesting en herstel van de Aalterse kerk, verdedigingsmaatregelen door de Calvinisten in Bellem, Vrijbuiters in Aalter, Bellem en Lotenhulle, wolven in die dorpen, enz.; laatste kwart 16de eeuw.

- [a] **STEVENS** Willy, *Kort genoteerd. Een tovenares te Aalter.* – in Land van de Woestijne, jg. 15 (1992), nr. 1-2, p. 48.

Proces/zaak aanhangig gemaakt voor de Raad van Vlaanderen tegen Gheertrytde DE TRAVERS, weduwe VAN ZEVECOTE, beschuldigd van tovenarij; 1634.

- @ **VALKENEERS** Nina & **SOEN** Violet, 'Praet, Bronkhorst en Boetzelaer. Adellijke weduwes in de bres voor het calvinisme tijdens en na de Beeldenstorm (1566-1567)'. – in *Handelingen van de Koninklijke Zuid-Nederlandse Maatschappij voor Taal-, Letterkunde en Geschiedenis*, jb. 69 (2015), p. 265-284 ([online raadpleegbaar](#)).
Catharina VAN BOETZELAER is de derde biografische studie in dit artikel, vanaf p 276. De familie komt uit Gelre; stamvader Wessel huwde met een Vlaamse VAN PRAET-VAN MOERKERKEN; ook verwant met BRONKHORST e.a. uit zelfde oorspronkelijke streek. Een kernwoord voor haar is *protestantisme seigneurial*.

H.6 geestelijkheid

zie ook L.2 biografieën

- [a] **DEFRUYT** Roger, *Mijmeringen bij een grafsteen. Grafsteen pastoor DE ROO*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 1 (1977-78), nr. 2, p. 25-26, 1 foto.
[b] Korte biografische nota van een 18de-eeuwse Aalterse pastoor, afkomstig uit Izegem, en wiens familie zich eveneens hier vestigde.
- [a] **DEMEULEMEESTER** Willy, *Een figuur van bij ons: E.H. onderpastoor Frans DE TROYER*. – in *De Belle*, jg. 8 (1995), nr. 4, p. 30-31, geïll.
Onderpastoor-filatelist te Bellem.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *De grafsteen van E.H. MASSOT*. – in *De Belle*, jg. 5 (1992), nr. 2-3, p. 9-11, met foto en bidprentje.
Met enkele biografische gegevens van deze eind 19de-eeuwse pastoor van Bellem
- [a] **JOOS** Willy, *Voor God geboren. Enkele achttiende-eeuwse Bellemse geestelijken en hun affiliaties*. – in *De Belle*, jg. 6 (1993), nr. 4, p. 18-24; jg. 7 (1994), nr. 1, p. 24-30 en aanvulling in nr. 2, p. 9, met enkele foto's.
1. Ignatius J. ROOTSAERT (1713-1762), met tekst grafplaat;
2. Guilielmus A. ROOTSAERT (1692-1765), deken van Gistel;
3. Carolus F. VAN WAEYENBERGHE (1742-1795) en
4. Anna C. ROOTSAERT (1752-?).
- [a] **JOOS** Willy, *Pieter VAN WONTERGHEM Pastoor van Sint-Baafs-Vijve*. – in *De Belle*, jg. 7 (1994), nr. 2, p. 25-27.
Korte biografie (1757-1828) van een van Bellem afkomstige geestelijke.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *In eenvoud groot*. – in *De Belle*, jg. 6 (1993), nr. 2-3, p. 19-21; nr. 4, p. 30-31, geïll.
Passages uit het gelijknamig boek van J. Van de Steen. De ondertitel luidde: "Levensschets van Z.E. Pater C.M. Van de Steene" (Bellem 1870 – Jette 1940).
- [b] **STOCKMAN** Luc, *Mijmering bij een grafsteen. Grafsteen voor pastoor Joannes DE LANGHE*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 1 (1977), nr. 1, p. 16-17, 1 foto.
Korte biografische nota van een Aalterse pastoor, van Bellem afkomstig
- [a] **STOCKMAN** Luc, *De Aalterse geestelijkheid in de eerste helft van de 16de eeuw*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 5 (1982), nr. 2, p. 23-24, 1 ill.
Informatie over de van Ursel afkomstige pastoor Filips ALAERT (ca. 1540) en de namen van enkele kapelaans voor hem (Lieven SNELLE en Roeland BRUNE).
- [a] **STROBBE** Arnold, *Ten huize van E.H. Pastoor*. – in *Dorp in de spiegel. Schetsen uit het dorpsleven van Lotenhulle en Poeke, Aalter (Davidsfonds Lotenhulle-Poeke)*, 1987, p. 56-63, 3 foto's.
Interview met pastoor Aloïs DE JAEGHER, naar aanleiding van zijn 50-jarig jubileum als priester.

H.7 missionering

- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Vlaamse en ... Bellemse migranten naar Amerika* (7). – in De Belle, jg. 4 (1991), nr. 3-4, p. 26-28, 2 foto's.
Biografische nota over de Bellemse missionaris DE PAUW.
- [a] **STROBBE** Arnold, *Michel VAN RIJSSEL, een tuinman van de Heer*. – in Het Land van Nevele, jg. 44 (2013), nr. 3, p. 26-69, 13 foto's en 3 documenten.
Salesiaan van Don Bosco, missionaris (1927-2007), werkzaam in Congo en vooral de Filippijnen. Ook een schets hoe de missies in Lotenhulle werden beleefd/ervaren, van waar hij afkomstig was, zijn beeld van de Congolezen ...
- [a] **STROBBE** Arnold, *Father Alfons DE POORTER uit Poeke, een levensschets*. – in Het Land van Nevele, jg. 45 (2014), nr. 1, p. 49-56, 1 foto.
Poekse emigrant, 16 jaar (1893-1909) werkzaam als priester in Amerika. 7 van zijn 9 broers en zusters emigreerden ook, net als zijn vader na het overlijden van zijn moeder.
- [a] **VAN ACKER** Lucien, *Een Vlaamse pastoor en zijn familie in Amerika: Alfons Depoorter van Poeke (1872-1909)*. – in Biekorf, jg. 98 (1998), nr. 4, p. 346-361, 2 brieven als bijlage.
Zoon van een voorname familie. Zijn vader Ivo was landbouwer, steenbakker en raadslid. Een deel van de familie trok omstreeks 1890 naar Amerika. Alfons DEPOORTER volgde later. Samenvatting van 12 brieven over zijn verblijf aldaar. De brieven werden gevonden op de hoeve van een vroegere mede-seminarist.

H.8 Zoeaven

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Over pauselijke Zoeaven uit onze streek (1860-1870)*. – in Land van de Woestijne, jg. 32 (2009), nr. 4, p. 6-16, rijk geïll.
Historiek over de Zoeaven en 15 korte biografische nota's (Aalter en Knesselare).

I. MILITAIRE GESCHIEDENIS

I.1 middeleeuwen

- [a] **COORNAERT** Maurits, *Waar hebben de Witte Kaproenen in 1379 slag geleverd?* – in Appeltjes van het Meetjesland, jg. 31 (1980), p. 102-105.
Vooral aandacht voor de inspanningen van de Bruggelingen om zoveel mogelijk water uit de Zuidleie en haar bijrivieren aan te trekken (14de – 16de eeuw). De bewuste slag lijkt moeilijk te situeren in de buurt van Nieuwendam, maar veeleer in de buurt van de grens Aalter-Bellem.

I.2 Nieuwe tijden

- [a] **DE REUCK** Dirk, *Bellem en omgeving tijdens de Devolutie-oorlog (1667-1668)*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jg. 41 (1990), p. 87-103, 4 kaarten.
De Franse koning Lodewijk XIV meende op basis van het privaatrechterlijke *devolutierecht* aanspraak te maken op de Spaanse erfenis. In 1665 eiste hij hierdoor al de Zuidelijke Nederlanden op. Onze streek was nog niet bekomen van de vorige oorlogsjaren. Er waren opnieuw troepenbewegingen, er werden contributie-akkoorden gesloten, maar door de aanwezigheid van het kanaal was Bellem doorgaans opgesplitst. De schade door de aanwezigheid van Franse troepen was groot. Met de vrede van Aken was de dreiging voor de regio niet verdwenen.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Tumult in Bellem en Aalter in 1576*. – in Land van de Woestijne, jg. 13 (1990), nrs. 1-2, p. 3-6.

Door de onrustige tijd (bosgeuzen en plunderende Spaanse troepen) werden lokaal (verplicht) soldaten geworven. Er ontstond een gevecht tussen de Aalterse en de Bellemse rekruten, waarin JOOS VANDENBROUCKE een flink aandeel had.

- [a] **DE REUCK** Dirk, *Champagne en zwijnevlees. Hollandse afpersing tijdens het Anjouaans bewind (1700-1706)*. – in Land van de Woestijne, jg. 13 (1990), nrs. 3-4, p. 3-7, 1 kaart.
]b[De eerste episode van de Spaanse Successie-oorlog tussen enerzijds Spanje en Frankrijk en anderzijds Holland, Engeland en de Oostenrijkse Habsburgers. Hollandse troepen eisten *contributie* in het noordelijke deel van dorpen die door het kanaal in twee werden verdeeld: Aalter, Bellem en Knesselare.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Alarm ! De Fransen zijn daar ! Uit de kronieken van Bellem ! (2)*. – in De Belle, jg. 4 (1991), nr. 2, p. 6-9, 2 tekeningen.
 Oorlogsprikelen in de 17de eeuw in Bellem en omgeving.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Hollandse troebelen in Bellem in 1677*. – in Heemkundige Bijdragen uit het Meetjesland, jg. 6 (1992), nr. 3, p. 142-144, 1 kaart.
 Incident op 28 maart 1677
- [a] **JOOS** Willy, *“De Valcke” in puin*. – in De Belle, jg. 7 (1994), nr. 3-4, p. 22-24.
 De Aalterse herberg *De Valcke*, eigendom van de Bellemse baljuw Jan ROOTSAERT, werd bij een Franse raid in 1684 vernield. Een schadeclaim.
- [a] **JOOS** Willy, *De ene erfenis was de andere niet*. – in De Belle, jg. 8 (1995), nr. 1, p. 20-25 en nr. 2, p. 18-24, met kaarten.
 Krijgsgeweld tussen Hollanders en Fransen in het begin van de 18de eeuw; de Bellemse familie ROOTSAERT was (nogmaals) de dupe, evenals Corneel DE SCHAEPMEESTER. Na de vernietiging van de herberg *De Leeuw* in 1705 begon het steekspel rond schadevergoeding. Ook andere schadeclaims zijn vermeld. Het proces, tot in 1712, liep met een sisser af.
- [a] **ROETS** Eugeen, *Verbeurd verklaarde Franse goederen te Aalter en omgeving tussen 1635 en 1640*. – in Vlaamse Stam, jg. 33 (1997), nr. 3-4, p. 119-122.
 Aan het einde van de Tachtigjarige Oorlog verklaarde de Franse koning de oorlog aan de Spanjaarden. Deze bijdrage is voornamelijk voor genealogen van belang. Het is vaak niet duidelijk waar de betrokkenen wonen, o.a. ook in Ursel, Knesselare en Oedelem.
- [a] **V[erhoustraete]** A[rthur], *Sprokkeling. Gelijke behandeling, door vriend en door vijand !* – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 1 (1949), p. 26.
 Zowel het Franse als Oostenrijkse leger, in kampement in Bellem, eisten in 1744 brandschatting van Aalter.

I.4 Eerste Wereldoorlog

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Een Duitse schietstand in het Loveld te Aalter*. – in Land van de
]b[Woestijne, jg. 24 (2001), nr. 1, p. 56-67, foto's, kaarten, documenten.
 Eerste Wereldoorlog
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Oorlogsslachtoffers*. – in Land van de Woestijne, jg. 28 (2005), nr. 2,
]b[p. 53-54, 3 documenten.
 Aalternaars, Eerste Wereldoorlog
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *August VAN OYEN, een Aalternaar overleden in Frankrijk tijdens de
]b[Grote Oorlog 1914-1918 in Amerikaanse legerdienst*. – in Land van de Woestijne, jg. 30 (2007),
 nr. 1, p. 3-14, rijk geïll.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, **DE DONCKER** Jos & **WILLE** Erik, *Herdenking van de ‘Grote Oorlog’. Herinneringen aan mensen en gebeurtenissen*. – in Land van de Woestijne, jg. 31

(2008), nr. 3, p. 3-183 en nr. 4, p. 4 (correcties), rijk geïllustreerd; met namenlijsten. Een uitvoerig overzicht van militaire slachtoffers, Aalter, Bellem, Lotenhulle en Poeke; lijst van militaire begraafplaatsen, het Aalterse militaire erepark; gesneuvelden in het evacuatiehospitaal van St.-Maria-Aalter; het overbrengen van gesneuvelden vanuit Aalter; het Rode Kruis en verpleegsters; Duitse militaire slachtoffers; burgerslachtoffers van Aalter en Lotenhulle; inkwartiering in Aalter; de schriftelijke neerslag van de gebeurtenissen door de onderwijzer Emiel DE SCHRYVER en de heemkundige Arthur VERHOUSTRAETE; oorlogsliederen.

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Aalternaar gefusilleerd te Brugge*. – in Land van de Woestijne, jg. 32
 [b] (2009), nr. 1, p. 3-15, foto's, (ego-)documenten.
 Emiel VAN VEIRDEGHEM werd in 1915 in Brugge gefusilleerd en zijn stoffelijk overschot werd in 1919 naar Aalter overgebracht.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Oud-strijders van de 'Grote oorlog' 1914-1918*. – in Land van de
 [b] Woestijne, jg. 32 (2009), nr. 2, p. 25-31, foto's en (ego-)documenten.
 Over de Aalternaar Cyriel VERHEECKE, maar vooral over zijn broer Pieter.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Sprokkels uit het rijke Aalterse archief. Uniek document over de intocht van*
 [b] *de Duitsers in 1914*. – in Land van de Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 3, p. 35-40, 1 foto en 1
 @ document ([online raadpleegbaar](#)).
 De toenmalige gemeentesecretaris FAUT schreef in een brief aan de Procureur des Konings zijn bevindingen neer van de 'bezetting' van het gemeentehuis de nacht van 13 op 14 oktober 1914.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Ons ballingschap. Of het wegvoeren van mannen van 14 tot 60 jaar op*
 [b] *het einde van de Eerste Wereldoorlog*. – in Land van de Woestijne, jg. 32 (2009), nr. 3, p. 15-21, 1 foto.
 Inleiding gevolgd door het schriftelijk getuigenis van de toen 21-jarige Maurits LAROY.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *'Den Grooten Oorlog' in Aalter en omgeving. Het platteland in de greep*
van oorlog en bezetting. Deel 1. De eerste maanden van de oorlog en het begin van de
bezetting. – in Land van de Woestijne, jg. 37 (2014), nr. 1, 147p., rijk geïll. met foto's, documenten en kaarten.
 Dit eerste deel heeft vooral oog voor de diepere oorzaken van de oorlog en de gebeurtenissen die de aanleiding ervoor vormden. Daarnaast gaat heel wat aandacht naar de oorlogsgebeurtenissen in onze provincie, uiteraard ook over Aalter en omgeving, met fragmenten uit oorlogsdagboeken van Arthur VERHOUSTRAETE en Romain DE WULF, uit militaire documenten enz. Ook de gebeurtenissen in Lotenhulle komen aan bod.
- [a] **DE BAETS** Henri, *Eerste Wereldoorlog 1914-1918: een hulpvliegveld te Sint-Maria-Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 19 (1996), nr. 1-2, p. 26-28, 2 foto's.
- [a] **DE BAETS** Rik, *Amerikaanse vliegeniers sneuvelen te Aalter – 1918*. – in Land van de
 [b] Woestijne, jg. 34 (2011), nr. 3, p. 53-56, 3 foto's, 1 plan en 1 afbeelding.
 Op 22 oktober sneuvelen twee Amerikanen van het USMC met een Henriot-Dupont 4 in de buurt van de brug over het kanaal.
- [a] **DE KÉ** André, *Achteruitkijkspiegel. In 't zwart*. – in Land van de Woestijne, jg. 32 (2009), nr. 1,
 [b] p. 16.
 Persoonlijke belevenissen van de auteur i.v.m. smokkel en zwarte producten tijdens de Tweede Wereldoorlog.
- [a] **DE KÉ** André, *De achteruitkijkspiegel. De laatste dagen voor 11 november 1918!* – in Land van
 [b] de Woestijne, jg. 37 (2014), nr. 3, p. 43-44.
 De familie BAELE van Pauwelsbos in Bellem trok met hebben en houden net voor de Wapenstilstand naar een broer in Oostmolen, Aalter, gezien de nabijheid van het front aan het Schipdonkkanaal.

- [a] **LAROY** Peter, *Debet Zijne Majesteit de Keizer van Duitsland. De komst van de Duitse troepen*
[b] *te Aalter in oktober 1914.* – in Appeltjes van het Meetjesland, jg. 53 (2002), p. 243-256, met namenlijst.
Geen feitengeschiedenis op zich, maar aandacht voor mythevorming – de barbaarse Duitser -, propaganda enz., psychologie, communicatietheorie e.d. In deze casestudie over Aalter peilt de auteur naar de plundering en de diefstallen door Duitse soldaten, maar de nota's leren meer dan de waarde van de gestolen goederen. Tussen de regels van die kleine documenten weerklinkt de gekwetste trots van de Aalteraren, de ingehouden woede omwille van het arrogant Duits gedrag en ook onzekerheid.
- [a] **LAROY** Peter, *Zonder bon noch geld.* – in Land van de Woestijne, jg. 27 (2004), nr. 3, p. 3-16,
[b] 2 ill.
Herwerkte versie (iets andere vraagstelling en aangevuld met nieuwe literatuur en inzichten daarop gebaseerd) van *Debet zijne Majesteit ...*
- [a] **LAROY** Peter, *Nog wat kleine verhalen over de 'Grote oorlog' in Aalter.* – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 1, p. 51-62, 2 foto's en 1 krantenartikel.
Het ongemak van de eerst bezettingsdagen, het vaderlands gevoel, opeisingen en represailles en de zuivering na de Eerste Wereldoorlog, zoals ervaren door gemeentesecretaris Joseph FAUT en schepen/waarnemende burgemeester August GOEMINNE.
- [a] **LAROY** Peter, *'Weihnachten' in Lotenhulle (1915).* – in Land van de Woestijne, jg. 36 (2013),
[b] nr. 4, p. 46-48, 2 foto's.
Foto van een kerstfeest, vermoedelijk van Duitse soldaten en Lootse burgers samen. Over het gebruik en de opkomst van zowel Sinterklaas als de Kerstman in onze streek.
- [a] **LAROY** Peter, *Flugplatz St-Maria-Aalter vanuit de lucht.* – in Land van de Woestijne, jg. 37
[b] (2014), nr. 2, p. 28-31, 2 foto's en 5 details.
Luchtfotografie kreeg in de loop van de Eerste Wereldoorlog een grotere betekenis. De foto van het vliegveld is ook vergeleken met een beeld uit 2007. Op de foto zijn vliegtuigen, tenten en hangars te zien.
- [a] **LAROY** Peter, *Sonst geht es mir ganz gut... Duitse briefwisseling uit de Eerste Wereldoorlog.* –
[b] in Land van de Woestijne, jg. 37 (2014), nr. 2, p. 50-59, 5 documenten.
Aalterse postkaarten door Duitse soldaten naar het thuisfront gestuurd, alsook brieven van het thuisfront, waaruit ook de gewone dagdagelijkse bekommernissen blijken, beperkt frontnieuws en wat Aalterse wetenswaardigheden.
- [a] **LAROY** Peter, *Nog wat kleine verhalen over de 'Grote Oorlog' in Aalter.* – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 1, p. 6-12, 2 foto's.
Op basis van krantenberichten, door digitalisering nu gemakkelijk consulteerbaar. De informatie slaat op hulp aan krijgsgevangenen, een *spionageverhaal* uit Poeke en de eerste Duitse soldaten, Uhlanen, in Aalter.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *70 jaar geleden.* – in De Belle, jg. 2 (1989), nr. 1, p. 6-9; nr. 2-3, p.11-15; nr.
4, p. 20-24, met meerdere foto's. (vanaf de tweede aflevering onder de titel *Onze gesneuvelden van Wereldoorlog I*).
Een korte biografische schets van zeven Bellemse slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog. In het eerste deel een greep fragmenten uit brieven van oorlogsvrijwilliger Aimé DE MEYER aan zijn oorlogsmeter, 1916-1918. De andere slachtoffers waren Raymond DE Vliegheer, René DE ROO, Baziel STANDAERT, Jozef DHOOGHE, Baziel MAES en Irené HERTELEER.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Brief van Henri DE MIL ("Stroomken" in de volksmond), verschenen in de*
[b] *"Gazette van Moline" (het eerste Vlaamse dagblad in Amerika) op 16 april 1915.* – in De Belle, jg. 2 (1989), nr. 4, p. 12-14, 1 foto.
Zijn relaas van zijn verwonding aan het IJzerfront en verzorging in Engeland.

- [a] **STROBBE** Arnold, *Lotenhulle in den oorlog 1914-'18*. – in *Dorp in de spiegel*. Schetsen uit het dorpsleven van Lotenhulle en Poeke, Aalter (Davidsfonds Lotenhulle-Poeke), 1987, p. 118-144, 11 foto's en 2 doc.
Vrij uitgebreid oorlogsrelaas vanaf de aankomst van de Duitsers in Lotenhulle en het drama op zaterdagavond 17 oktober, waarvan maar liefst vier versies bestaan en waarbij drie burgers omkwamen: Edouard SCHELSTRAETE, Ivo CLAEYS en Adolf VAN DE KERCKHOVE. Andere thema's zijn de voortdurende dreiging, de opeisingen, de *markepakkers*, ontspanning, honger en miserie, rantsoenering en voedselkomiteit, de Duitse aftocht en de bevrijding, het bezoek van koning Albert, de vrijheidsboom, collaboratie, Vlaamse reflex en oudstrijders ...
- [a] **STROBBE** Arnold, *Het verhaal over de Lootse Oud-Strijder 1914-'18*, Jules VAN PARIJS (1891-1981), *verteld door zijn broer Cyriel*. – in *Dorp in de spiegel*. Schetsen uit het dorpsleven van Lotenhulle en Poeke, Aalter (Davidsfonds Lotenhulle-Poeke), 1987, p. 144-147, 2 foto's.
Hij overleefde zestien veldslagen, maar werd bij het begin van de oorlog gewond dicht bij Leuven.
- [a] **STROBBE** Arnold, *De oorlog 1914-'18 in Poeke: twee getuigenissen*. – in *Dorp in de spiegel*. Schetsen uit het dorpsleven van Lotenhulle en Poeke, Aalter (Davidsfonds Lotenhulle-Poeke), 1987, p. 148-157, 4 foto's, 1 plan en 1 doc.
Getuigenis van Marcel BLANCKE (°1910) en Emma VERSTRAETE (°1898): onder meer over het oefenterrein nabij het kasteeldomein, school, vluchten naar Frankrijk, briefwisseling met soldaten, de fronters Verstraete ...
- [b] **THYS** Maurice, *Het einde van een Duitse zeppelin te Aalter*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 4 (1981), nr. 1, p. 30-33.
De noodlanding van de LZ 35 in de Stratemse bossen op 14 april 1915 na een raid op Kassel, Hazebroek en Poperinge. Het toestel werd volledig ontmanteld en vanuit het station van Aalter weggevoerd. In de volksmond werd er alras een liedje over gezongen.
- [a] **THYS** Maurice, *Enkele gebeurtenissen gedurende de Eerste Wereldoorlog 1914-1918 in de gemeente Aalter*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 14 (1991), nr. 1-2, p. 9-50, rijk geïllustreerd.
Gebaseerd op o.a. een verslag en enkele fragmenten uit dagboeken. Met lijst burgerlijke slachtoffers en gesneuvelde militairen.
- [a] **THYS** Maurice, *Belgische soldaten gesneuveld te Aalter*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 14 (1991), nr. 3-4, p. 57-60, 2 foto's en 2 bidprentjes.
Henri LOMMEL (Eerste Wereldoorlog) en Michel BUYCK (Tweede Wereldoorlog).
- [a] **VAN DAMME** Paul, *Aalterse oudstrijders van de oorlog 1914-1918*. *Alfons-Joseph VAN DAMME*.
[b] – in *Land van de Woestijne*, jg. 19 (1993), nr. 1-2, p. 12-20, 6 foto's.
Biografie met voornamelijk aandacht voor zijn belevenissen tijdens de Eerste Wereldoorlog.
- [a] **VAN DAMME** Paul, *Aalterse oud-strijder van 1914-1918 Achiel BAELE*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 17 (1994), nr. 1-2, p. 19-26, rijk geïll.
[b] In hoofdzaak zijn frontperiode.
- [a] **VAN EEGHEM** Etienne, *Merkwaardige brief te Bellem*. – in *De Belle*, jg. 14 (2001), nr. 1, p. 29-32, 2 documenten.
De gevangenschap van Hector Six tijdens de Eerste Wereldoorlog.
- [a] **VERVALLE** Walter, *Dagboek Florimond Pynaert*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 37 (2014), nr. 2, p. 32-49, 6 foto's + aanvulling nr. 3, p. 38.
[b] Florimond PYNART was een 18-jarige oorlogsvrijwilliger uit Landegem, die in september 1914 ten strijde optrok. Hij maakte aan het loopgravenfront meerdere slagen mee, verbleef in de Dodengang, en was de eerste bevrijder van zijn dorp. Hij bevrijdde mee Aalter en Bellem, waar hij een tijd werd aangehouden als verdacht van desertie. Voor hem stopte de oorlog in realiteit in zijn eigen dorp.

I.5 Tweede Wereldoorlog

(zie ook Eerste Wereldoorlog)

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Oorlogsherinneringen 1940-1945*. – in Land van de Woestijne, jg. 21
[b] (1998), nr. 3-4, p. 25-33, 4 foto's.
Herinneringen van de auteur wiens ouders op de Aalterse Sterrewijk een herberg uitbaatten. Over het schijnvliegveld, smokkel, gokken, de aftocht van de Duitsers, de gevechten in Ruiselede, Canadese soldaten en muziek en dans van over de plas, repressie ...
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Een merkwaardig document uit de Tweede Wereldoorlog*. – in Land van de Woestijne, jg. 26 (2003), nr. 4, p. 12-18, rijk geïll.
[b] Met het oog op de bevrijding verspreidde het geallieerde opperbevel een klein handboekje met richtlijnen. Een exemplaar gevonden op de akker van een landbouwer.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Lezers schrijven ons*. – in Land van de Woestijne, jg. 27 (2004), nr. 2,
[b] p. 71-74, 1 foto en 2 plannen.
Over de crash van een Amerikaans vliegtuig op 15 augustus 1944 in Poeke.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *De familie de Hemricourt de Grunne*. – in Land van de Woestijne, jg. 31 (2008), nr. 2, p. 3-19, rijk geïllustreerd.
[b] Over de afstammelingen van de Aalterse burgemeester Charles DE HEMRICOURT DE GRUNNE, voornamelijk in het licht van de Tweede Wereldoorlog.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Bijdrage tot de geschiedenis van Aalter in verband met de Tweede Wereldoorlog*. – in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 3, p. 3-29, zeer rijk geïllustreerd met documenten en foto's. Namenlijst gedeporteerden en geïnterneerden in oktober 1944.
[b] Over het sluikblad *Klaroen*, de verzetsman Adhémar DE POORTER (met brief uit zijn gevangenschap), de collaboratie, een verzetsgroep onder gedeporteerden, gegevens over Gerard DE RYCKE, enz.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Lily en het Geheim Leger te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 4, p. 6-15, foto's, documenten enz.
[b] Lily VAN OOST uit Huise werd ingezet als verbindingsagente en vond een onderkomen in een huis van de familie DE HEMRICOURT DE GRUNNE in het Loveld. Ook informatie over andere verzetsstrijders.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Nieuws over de gedeporteerden van Aalter van eind maart tot midden september 1943*. – in Land van de Woestijne, jg. 35 (2012), nr. 2, p. 3-43, rijk geïll. met foto's, documenten (o.a. brieven) en een kaart.
[b] Op basis van brieven. Het gaat om de broers Robert en August VAN LANDEGHEM, Antoine CLAEYS, de broers Henri en Michel VAN DURME, Marcel NEIRYNCK en Charles REMY. Ook met informatie over andere weggevoerden, de toestand in Aalter en hun situatie in gevangenschap.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Officiële herdenking van de 60ste verjaardag van de bevrijding van Aalter door de Eerste Poolse Pantserdivisie*. – Aalter, 2004, 39 p., rijk geïllustreerd.
[b] Fotobrochure met uitgebreide commentaar van de bevrijdingsdagen, de bevrijdingsstoeten en de herdenkingen vanaf 1969.
- [a] **BOLLAERT** André, *50 jaar geleden: Drie gebroeders DE SMUL in Duitse gevangenschap*. – in Het Land van Nevele, jg. 24 (1993), nr. 4, p. 318-334, meerdere foto's en documenten.
[b] De oorlogsbelevissen van drie broers uit Lotenhulle, Poesele en Nevele.
- [a] **DE BAETS** Henri, *De verplicht tewerkgestelden uit Maria-Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 17 (1994), nr. 1-2, p. 10-18, geïll. met foto's en documenten.
[b] Van opeising tot terugkeer
- [a] **DE BAETS** Henri, *De drie Meetjeslanders. De vliegvelden van Aalter, Maldegem en Ussel tijdens de oorlogsjaren 1940-1945*. – in Land van de Woestijne, jg. 18 (1995), nr. 3-4, p. 27-40,
[b]

12 foto's.

- [a] **DE BAETS** Rik, *Herinneringen aan de oorlogsjaren 1940-1944. Een Duitse stationschef te Maria-Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 2, p. 63-64.
[b]
- [a] **DEFUYT** Roger, *Een bewogen nieuwjaarsmorgen. 1 januari 1945*. – in Land van de Woestijne, jg. 5 (1982), nr. 2, p. 26-30.
Operatie *Bodenplatte*, waarbij Duitse jachtbommenwerpers een laatste massale luchtaanval uitvoerden, zelfs tot in het Meetjesland en Aalter. Deels persoonlijk relaas.
- [a] **DE KÉ** André, *Rantsoenering*. – in Land van de Woestijne, jg. 5 (1982), nr. 1, p. 35-36.
Betekenis van elk zegelnummer in december 1941 en de zwarte markt.
- [a] **DE KÉ** André, *De achteruitkijkspiegel. Passief verzet*. – in Land van de Woestijne, jg. 34
[b] (2011), nr. 4, p. 52-53.
Tweede Wereldoorlog, Aalter, persoonlijke ervaringen
- [a] **DE KÉ** André, *De achteruitkijkspiegel. Wat eten we morgen?* – in Land van de Woestijne, jg. 35
[b] (2012), nr. 2, p. 54-5
Voedsel tijdens de Tweede Wereldoorlog (persoonlijke herinneringen)
- [a] **DE KÉ** André, *De achteruitkijkspiegel. In het donker!* – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015),
[b] nr. 1, p. 49-50.
Ook in het centrum van Aalter beschikte men niet over elektriciteit, maar ook de gastoevoer werd drastisch beperkt. Er werd teruggegrepen naar olie- en carbidlampen, maar er mocht geen licht te zien zijn vanop straat ... Maar met kerstavond 1941 organiseerden Duitse soldaten wel een flink feest.
- [a] **DE KÉ** André, *De achteruitkijkspiegel. Naar school tijdens de bezetting*. – in Land van de Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 1, p. 61-62.
[b] Persoonlijke herinneringen: brood, vitamines, soep, papier, schoeisel, verwarming enz.
- [a] **DE MUYNCK** Frans, *Historische steen in onze kerktoeren*. – in Land van de Woestijne, jg. 36
[b] (2013), nr. 4, p. 13-45, 2 foto's en 2 doc.
Een herdenkingssteen over de vernieling van de kerktoeren tijdens de Eerste Wereldoorlog werd verwijderd bij het uitbreken van de tweede. Hij werd nooit meer teruggevonden.
- [a] **DE WULF** Pierre, *Herinneringen aan de meidagen van 1940*. – in Land van de Woestijne, jg. 28 (2005), nr. 2, p. 8-16 (met woord vooraf door Jan Camerlinkx).
[b] De auteur, een Aalternaar, beschrijft, tijdens zijn laatste jaar priesteropleiding, zijn wedervaren tijdens de mobilisatie en de 18-daagse veldtocht.
- [b] **LAROY** Maurice, *De waarnemingspost van de Luchtwachtdienst te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 1 (1978), nr. 2, p. 30-31, 1 foto.
De dienst werd opgericht in 1932 en werd zowel in 1938 als 1939 kortstondig gemobiliseerd. In 1940 bevond hij zich in de kerktoeren en nadien in de Brouwerijstraat.
- [a] **LAROY** Peter, *De Passieve Luchtbescherming in Aalter (voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog)*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 4, p. 3-20, 1 foto en 4 doc.
[b] De situatie aan het westelijke front begon midden 1941 te wijzigen, waardoor luchtbescherming meer noodzakelijk leek. Die werd georganiseerd door vooral de lokaal collaboratiegezinden met aan het hoofd René LAMBRECHT (met – onvolledige? – reconstructie van de ledenlijst). Ook de vooroorlogse luchtbescherming komt aan bod, met o.a. Adhemar DE POORTER en de oefeningen. Heel wat informatie, of (schamper) commentaar, is geput uit 't *Getrouwe Maldeghem*. De activiteiten waren vooral gericht op controles en de beschikbaarheid van praktische materialen. Met de bevrijding werd de PLB ontbonden.

- [a] **LAROY** Peter, *Het 'Hulp- en Steuncomité voor de wederopgeroepen en hun families'*
 [b] (1939). – in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 2, p. 30-37, 1 foto en als bijlage een namenlijst van wie geld ophaalde.
 Het Aalterse gemeentebestuur nam, met een uitgebreid pamflet, het initiatief om een steuncomité op te richten voor de opgeroepen reservestrijdkrachten. Dit was geen alleenstaand initiatief en genoot veel bijval. Het comité was dan ook uitgebreid. Er kwam ook kritiek, bij monde van René LAMBRECHT, de lokale verslaggever voor 't *Getrouwe Maldeghe*m.
- [a] **LAROY** Peter, *Hoog de harten. Uit een notaboekje van secretaris Jos FAUT.* – in Land van de
 [b] Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 2, p. 40-45.
 Tekst van een toespraak door de Aalterse gemeentesecretaris, vermoedelijk omstreeks het einde van de Tweede Wereldoorlog.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Bellem tijdens de Tweede Wereldoorlog.* – in De Belle, jg. 7 (1994), nr. 2, p. 22-24; nr. 3, p. 5-13; jg. 8 (1995), nr. 1, p. 16-19 en nr. 2-3, p. 29-34; nr. 4, p. 12-19; jg. 9 (1996), nr. 1-2, p. 20-21 en 26-36, rijk geïll.
 Beschrijving van de dramatische zondag 26 mei 1940 bij de familie GOETHALS; de gevechten aan het Schipdonkkanaal en omgeving op 25-27 mei, waarbij ook in Bellem Belgische soldaten sneuvelden; de schermutselingen e.d. bij de aftocht van de Duitsers in september 1944, waarbij Duitse soldaten het leven lieten; alsook een chronologisch overzicht van diverse feiten, de bezettingsjaren met rantsoenering, verplichte tewerkstelling, een college uit Loppem in ballingschap in Bellem en de bevrijding (o.a. aankomst bevrijders en stoeten).
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Brieven aan het thuisfront 40-45.* – in De Belle, jg. 13 (2000), nr. 4, p. 16-31, 3 foto's.
 Uittreksels uit brieven van verplicht tewerkgestelden in Duitsland, zonder naamsvermelding.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *59 jaar geleden – 59 jaar later.* – in De Belle, jg. 16 (2003), nr. 2, p. 4-14, 15 foto's.
 Op 19 september 1944 maakte een zweefvliegtuig van de luchtlandingstroepen een noodlanding in Bellem. In 2003 kwam de Engelse piloot opnieuw op bezoek.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *60 jaar geleden.* – in De Belle, jg. 17 (2004), enig nummer, p. 4-14, rijk geïll.
 Over de noodlanding van een Amerikaans zweefvliegtuig Waco op Markette op 19 september 1944 en een chronologisch overzicht van de oorlogsgebeurtenissen in Bellem.
- [a] **MOELAERT** Roger, *De groepering Morel de Westgaver in legerreserve te Maria-Aalter (1940).*
 – in Land van de Woestijne, jg. 9 (1986), nr. 3-4, p. 4-17, 2 foto's en 1 plan.
 Gedetailleerde beschrijving van de activiteit en de samenstelling
- [a] **PIERS** August, *Het dagboek van een krijgsgevangene.* – in De Belle, jg. 19 (2006), p. 16-30, 1 foto, 1 bidprentje en 1 tekstfragment in handschrift.
 De Bellemnaar Maurice VERGOTTE was krijgsgevangen van 12 mei tot 24 augustus 1940, maar overleed kort erna aan tbc.
- [b] **THYS** Maurice, *Aalter in september 1944.* – in Land van de Woestijne, jg. 2 (1979), nr. 2, p. 5-59, foto's, kaarten en doc.
 Uitgebreid relaas van de bevrijding van Aalter met korte aandacht voor de latere herdenkingen aan de Poolse bevrijders.
- THYS** Maurice, *Herinneringen aan de meidagen van 1940.* – in Land van de Woestijne, jg. 3 (1980), nr. 2, p. 14-27, 5 foto's en 1 doc.; errata jg. 4 (1981), nr. 1, p. 33.
 De oorlogsgebeurtenissen in Aalter, zoals ervaren door de auteur. Met heel wat informatie over de slachtoffers, militairen en burgers (waaronder vluchtelingen), van de bombardementen. Ook Aalterse soldaten die tijdens de achttiendaagse veldtocht sneuvelden zijn vermeld.
- [a] **THYS** Maurice, *40 jaar geleden werd Aalter door de Polen bevrijd.* – in Land van de Woestijne, jg. 7 (1984), nr. 1, p. 36-40, 5 foto's.

Voornamelijk over de zoektocht naar het graf van de gesneuvelde T. SWIDERSKI, schuilnaam BORYNA. In een poging hem te ontgraven sneuvelde er nog een soldaat.

- [a] **THYS** Maurice, *Slachtoffers van de luchtaanval in de Kestelstraat te Aalter op maandag 27 mei*
[b] *1940*. – in Land van de Woestijne, jg. 14 (1991), nr. 1-2, p. 3-4, 1 bidprentje.
Triphon VAN HUFFEL uit Poesele.
- [a] **THYS** Maurices, *Reeds 50 jaar geleden, maar niet vergeten*. – in Land van de Woestijne, jg. 16
[b] (1993), nr. 3-4, p. 20-24, meerdere illustraties.
Hoofdzakelijk over de verplicht tewerkgestelde Gerard DE MEYER, een Aalterse oorlogsslachtoffer uit de Tweede Wereldoorlog.
- [a] **THYS** Maurice, *Herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog*. – in Land van de Woestijne, jg.
[b] 21 (1998), nr. 1-2, p. 53-78, rijk geïll.
Voornamelijk aanvullende en verbeterde Aalterse gegevens bij een gelijkaardig artikel uit 1980.
- [a] **THYS** Maurice, *Herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog*. – in Land van de Woestijne, jg.
[b] 23 (2000), nr. 1, p. 34-44, 6 foto's.
Op basis van het dagboek van de Aalterse soldaat August VROMAN: 29 februari – 25 augustus 1940, met veel aandacht voor het verblijf in Frankrijk.
- [a] **VAN DAMME** Kamiel, *Herinneringen 1939-1945*. – in Land van de Woestijne, jg. 12 (1989), nr.
1, p. 29-79, talrijke foto's en documenten.
Persoonlijke ervaring van de Tweede Wereldoorlog. De auteur was 11 jaar bij de Duitse inval in Polen in 1939. De gebeurtenissen zijn vooral in Aalter-Brug en de omgeving van de Brugstraat (vliegveld) te situeren. Hij verhaalt ook uitstappen naar gemeenten in de omgeving en de situatie aldaar. Hij merkt terloops op dat ze gedurende heel de oorlog vrij goed en vlug op de hoogte waren van het nieuws. Naast de militaire operaties (vooral i.v.m. het vliegveld) ook aandacht voor de rantsoenering, stadskinderen, voeding, schaarste aan allerlei producten, strooibriefjes en radioberichten, criminaliteit, volkszangers, bedelarij, patriottisme, Gestapo, de Poolse bevrijders, repressie en wraak ...
- [a] **VAN EEGHEM** Etienne, *Enkele verhalen die zich afspeelden in de omgeving van de Markt te*
[b] *Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 25 (2002), nr. 4, p. 44-50, 5 foto's.
Tweede Wereldoorlog, familie DE MUYNCK
- [a] **VAN EEGHEM** Etienne, *Market Garden te Bellem en Aalter. Een herinnering aan de bevrijding*
[b] *60 jaar geleden*. – in Land van de Woestijne, jg. 27 (2004), nr. 3, p. 23-41, rijk geïll.
Noodlanding van een Hamilcar-zweefvliegtuig op 19 september 1944 in Bellem: vliegroute, ooggetuigenissen (Leo BRAL, Gerard DE NEVE, toezicht Witte Brigade, afbraak door de buurt en het bezoek in 2003 van de 'piloot' Kapitein Bernard HALSALL.
- [a] **VAN GELE** Jacques, *Lotenhulle 24 mei 1940. Beschieting in de Aalterstraat*. – in Het Land van
Nevele (MvT), jg. 35 (2004), nr. 4, p. 427-438, 2 foto's.
Persoonlijk relaas (zoon van de onderwijzer) van de eerste dagen van de Duitse inval. Geen extra biografische gegevens.
- [b] **VERGOTTE** Omer, *KSA-humor en oorlog*. – in Land van de Woestijne, jg. 4 (1981), nr. 1, p.
16-29, 5 foto's.
Anekdoten van de auteur; de koorddansende onderpastoor De Jaeger; oorlogspannenkoeken; het Geerolfsheem (villa Kraenepoel); een kerstverhaal in een "brakske" (woonwagen); bevrijdingsfeesten 1945-46.
- [a] **VERGOTTE** Omer, *Ook Leo DE JAEGER werd door de Duitsers gedagvaard*. – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 17 (1994), nr. 3-4, p. 10-16.
De Aalterse onderpastoor werd ondervraagd in het kader van de uitgave van het sluikblad *Klaroen*, tijdens de Tweede Wereldoorlog.

- [a] **WILLE** Erik, *Verplicht tewerkgestelde in Duitsland tijdens de Tweede Wereldoorlog van 1942 tot 1945. Het levensverhaal van Julia HOOFT* (°Aalter, 10.01.1920; †Evergem, 03.08.2016). – in Land van de Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 3, p. 3-17, met foto's, 1 kaart en 1 document.
[b] Verscheen met een licht afwijkende titel, zonder noten en iets minder illustratie in 2016 ook als afzonderlijke publicatie (in kleur; zonder paginering) door het Woonzorgcentrum Ter Caele in Evergem.
Kort levensverhaal met vooral aandacht voor haar tijd in Duitsland en haar moeilijke terugkeer. Haar zuster Margriet overleefde de opoising en tewerkstelling niet.

J. KUNST, CULTUUR & WETENSCHAPPEN

J.1 onderwijs

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Mini schoolstrijd te Aalter rond 1950...* – in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 4, p. 27-30, 1 doc.
[b] Een verslag van het *schoolfeest* van de katholieke middelbare school als bijvoegsel bij het parochieblad en als reactie op het rijksonderwijs.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Onderwijs en geletterdheid te Bellem (ca. 1800-1842)*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 42 (1991), p. 89-111, 2 documenten.
[b] Het onderwijs was voornamelijk in handen van de families DE LANGHE en VAN NECKE, naast een zekere DE KEYSER. De geletterdheid werd gecontroleerd aan de hand van huwelijksakten: benadering volgens schoolperiode, leeftijd en sociale groepen.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Een schoolreglement van 1882*. – in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 4, p. 40-47.
[b] Integrale publicatie van een reglement van Sint-Maria-Aalter van tijdens de schoolstrijd, dat van kracht bleef tot omstreeks 1950...
- [a] **DE CLERCQ** Albert, *Schoolherinneringen*. – in Oud Ruysselede, jg. 11 (1994), nr. 4, p. 157-163, 4 ill.
De Lotenhullenaar A. DE CLERCQ liep lagere school in Ruiselede, ca. 1930.
- [a] **DE DONCKER** Jos, *Prijsdeeling anno 1913*. – in Land van de Woestijne, jg. 19 (1996), nr. 3-4, p. 3-9, geïll. met o.a. liedteksten.
[b] Prijsuitreikingen van de Aalterse katholieke scholen.
- [a] **DE DONCKER** Jos, *Honderd jaar onderwijs. De familie ALYN te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 20 (1997), nr. 1-2, p. 59-79, nr. 3-4, p. 63-99, rijk geïll.
[b] Familiehistoriek in functie van het onderwijs, vanaf 1858. Niet steeds louter tot Aalter beperkt.
- [b] **DE DONCKER** Jos, *Van Alyntjesschool tot klein Sint-Gerolf*. – Aalter, 1998, overvloedig geïll. Bespr.: P.L., in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 49 (1998), p. 298-299 en Peter Laroy, in Land van de Woestijne, jg. 22 (1999), nr. 1, p. 55-56.
Een monografie over het ontstaan, de groei en het leven van een vrije dorpsschool in Aalter van 1879 (eerste schoolstrijd) tot 1997 (fusie tot één grote scholengemeenschap).
De eerste naam ontstond door het belang van de familie ALYN. Vanaf 1949 kwam de school onder de leiding van de Broeders van Liefde.
- [a] **DEFUYT** Roger, *De vijftigers in 1981. De eerste-klassertjes van "Alyntjes school" in de Stationsstraat schooljaar 1937-1938*. – in Land van de Woestijne, jg. 4 (1981), nr. 1, p. 52-54, 1 foto.
[b] Uitvoerige tekst bij een foto, met informatie over het *blindenbloempje*, de vernieuwing van het schoolgebouw, de onderwijzers, de school tijdens de oorlog, het vangen van meikevers, vitamines en eten op school en de dood van Omer COLPAERT.

HOSTE Ivan, *De schoolstrijd van 1879-1884 te Bellem.* – in Land van de Woestijne, jg. 3 (1980), nr. 1, p. 42-54, 3 foto's en 1 doc.

Pastoor J.B. DE SMEDT was zeer strijdlustig. De aangenomen meisjesschool werd opgedoekt en de gemeentelijke jongensschool werd gemengd. Er ontstonden twee vrije scholen (met o.a. Charles CRAM als onderwijzer voor de jongens), terwijl de gemeentelijke aanvankelijk in oktober 1879 leeg bleef (hoofdonderwijzer DE VREESE). De familie DE KERCHOVE-DE NAEYER steunde op meerdere manieren het vrij onderwijs. Enkel de lokale fabrikanten zouden hun kinderen naar het officieel onderwijs sturen. Ook een officiële avondschool mislukte volkomen door de houding van de pastoor, de gemeenteraad en invloedrijke personen. Na 1884 viel de hele structuur vlug in de oude plooiën, vooral vanuit financiële overwegingen.

- [a] **LAROY** Peter, *Een officiële middelbare school te Aalter (1949-1950).* – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 22 (1999), nr. 1, p. 46-54, 2 foto's.

Het ontstaan van middelbaar onderwijs en de concurrentieslag tussen *liberalen* en *katholieken*.

- [a] **SCHERPEREEL** Johanna & **VANDEPUTTE** Veerle, *Het onderwijs te Aalter in de 18de eeuw.* –
in Land van de Woestijne, jg. 7 (1984), nr. 2, p. 3-11.

Onderwijs was toen, zeker in Aalter, een quasi uitsluitend kerkelijke aangelegenheid, met vooral aandacht voor godsdienstonderricht, gegeven door de (onder)pastoor. Deze laatste nam vaak ook een onderwijzer in dienst, die zijn leeropdracht veelal combineerde met het kosterschap. Bekende namen hierbij zijn Laurentius DE ZUTTER, Petrus BRAET, Judocus ROGGE en de familie VERSELE. Er was wel ook sprake van armenonderricht (met cijfers). Over (de aard van) het onderwijs zelf is weinig bekend. De graad van alfabetisering komt ook aan bod.

- [a] **THYS** Maurice, *Herinneringen aan de gemeentelijke jongensschool van Sint-Maria-Aalter*
[b] *tussen 1930 en 1940.* – in Land van de Woestijne, jg. 15 (1992), nr. 1-2, p. 3-21, enkele (klas-
foto's).

Nauwgezette herinneringen, zowel qua lokalen, de leerstof, onderwijzers, Eerste en Plechtige Communie als goed bijgebleven gebeurtenissen.

- [a] **THYS** Maurice, *35 jaar ten dienste van het klooster en de meisjesscholen te Aalter.* – in Land
[b] van de Woestijne, jg. 21 (1998), nr. 3-4, p. 39-47, 2 foto's en 2 ill.

Over Camilla VAN CEULEBROECK (1861-1924), directrice van de school van de Zusters van de H. Vincentius à Paulo van 1893 tot 1921.

- [a] **VERHELST** Robert, *Gemeentelijk onderwijs te Sint-Maria-Aalter omstreeks de Eerste*
[b] *Wereldoorlog.* – in Land van de Woestijne, jg. 24 (2001), nr. 1, p. 78-90, foto's, documenten ...

Onderwijsproblemen en persoonlijke problemen tussen de hoofdonderwijzer VAN LAERE en de hulponderwijzeres ROTS.

- [a] **VERSCHAEVE** Johan, *33 jaar Technische Instituut St.-Jozef te Aalter.* – in Land van de
Woestijne, jg. 37 (2014), nr. 1, p. 3-12, rijk geïll.

Het technisch onderwijs kwam in Aalter als een uitvloeisel van de industrialisering van de gemeente. De school begon met slechts 1 eigen leerkracht, naast *geleende*, in 1964 in de Boomgaardstraat. Door de vlugge groei werd al in 1967 gestart met de bouw van een complex op de kruising Brouwerijstraat-Knokkeweg. De school bleef zelfstandig tot 1 september 1977.

J.2 kunst

Zie ook kerken, kapellen en kruisen

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Adhemar DE POORTER: beroepskunstschilder te Aalter.* – in Land van
[b] de Woestijne, jg. 24 (2001), nr. 1, p. 74-77, 6 foto's.

N.a.v. de ontdekking van een muurschilderij (1905-1943), ook verzetsstrijder.

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *De familie VAN LANDEGHEM. Schilder Constant DE SURGELOOSE.* – in
[b] Land van de Woestijne, jg. 32 (2009), nr. 1, p. 23-32, rijk geïll.

Portretschilderijen uit het midden van de 19de eeuw van enkele leden van een Aalterse familie door een Gentse kunstenaar.

- [a] **CAMERLINCKX** Jan, Glasramen van César VANHEVELE in de kapel van het Sint-
[b] Stanislasnoviciaat te Maria-Aalter. – in Land van de Woestijne, jg. 27 (2004), nr. 3, p. 17-22, 5 foto's.
Gentse glazenier (°1898-1956) die in 1950 de werken maakte voor het koor (het hemels manna, de vis, het paaslam en de pelikaan) en het schip (de kerkelijke feesten).
- [a] **LAROY** Peter, *De adem van Aalter waait uit zijn werk. Een tentoonstelling van kunstschilder*
[b] *Adhemar DE POORTER (1905-1943).* – in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 4, p. 3-5.
Een recensie over een tentoonstelling in Dendermonde in 1942.
- [a] **LAROY** Peter, *Hommage aan drie Aalterse kunstschilders. Adhemar DE POORTER, Amedé*
[b] *LAROY, Antoon DE CLERCK.* – in Land van de Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 2, p. 52-62, 2 foto's en 1 afb.
Korte biografische nota's van deze 20ste-eeuwse kunstenaars, die op verschillende tijdstippen, in een eigen stijl, volgens de eigen tijd, in Aalter actief waren: elk met een eigen identiteit. De kunsthistorisch en artistieke passages komen uit diverse publicaties. Er wordt ook aandacht besteed aan het *ander* leven van twee van de drie schilders: de verzetsman (met naschrift over zijn testament), de onderwijzer.
- [a] **VAN DER HAEGHEN** Guy, *Kunstenaar en historicus Armand Heins (1856-1938) tekende ook*
[b] *te Poeke.* – in Land van de Woestijne, jg. 10 (1987), nr. 4, p. 22-23, 1 tek.
Biografische nota. Het gaat om slechts 1 tekening van een verdwenen huisje in de Poekedorpstraat.

J.3 cultuur

- [a] **BASTIAEN** Filip, *August BULTYNCK en het culturele leven in het Aalterse ca. 1870.* – in Land
[b] van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 1, p. 7-21, 2 foto's.
De Knesselaare dichter was een kind van zijn tijd en had hierbij vooral oog voor volksverheffing (zedige *boereleute*) en volkstaal. Hij was ook journalist en had vanuit die twee bekommernissen kritiek op het culturele leven in het Aalterse. Er wordt hierbij ingegaan op voorvallen in Zomergem en vooral Bellem.

J.4 pers

- [a] **LAROY** Peter, *Pers en persvrijheid in het Meetjesland, casus Het Laatste Nieuws (1891-1892).*
[b] – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 44 (1993), p. 91-114, 2 ill.
Het artikel schetst de moeilijkheden die deze krant vnl. in Aalter en Eeklo ondervond. Ze leidden tot een reeks processen, een aantal interpellaties in de Kamer van Volksvertegenwoordigers en een polemiek in de nationale kranten. De Eeklose hoofdrolspelers waren burgemeester P. DE WACHTER en advocaat J. DE SCHRIJVER.
- [a] **LAROY** Peter, *Investigative journalism met een rode kleur. De krant Vooruit en een moordzaak*
[b] *te Aalter.* – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 45 (1994), p. 5-16, 3 foto's.
Stroppersdrama in 1934. De krant *Vooruit* greep dit feit aan in een poging in Aalter voet aan de grond te krijgen. Objectiviteit was daarbij niet het belangrijkste oogmerk. Een brok onthullingsjournalistiek.
- [a] **LAROY** Peter, *'De Vrijheid' te Aalter. Geïllustreerd katholiek weekblad voor Vlaanderen.* – in
[b] Land van de Woestijne, jg. 26 (2003), nr. 3, p. 21-35, 4 afbeeldingen.
Vaderlandslievend blad in de nasleep van de Tweede Wereldoorlog, met o.a. berichtgeving over de Aalterse gefusilleerden, nadien kleine nieuwsberichten en zelfs wat heemkunde.

- [a] **LAROY** Peter, *Sterke sigaren en fijne vleeswaren. Beschouwingen bij enkele Aalterse advertenties (1954)*. – in Land van de Woestijne, jg. 27 (2004), nr. 3, p. 43-49, met documenten.
 [b] Reclame uit het katholieke weekblad *De Aalternaar*: formaat, vormgeving, lettertypes, de adverteerders en hun waar – beeld van de tijdsgeest.
- [b] **LAROY** Peter, *Aalter in oude kranten. 't Getrouwe Maldegheem 1919-1944*. – Aalter, 2009, X-244 p., met talrijke oude krantenfoto's.
 Bespr.: FDC, in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 60 (2009), p. 337-338.
 Gebaseerd op veel krantenartikels over Aalter die tijdens het interbellum en de oorlogsjaren in het weekblad *'t Getrouwe Maldegheem* verschenen. Een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen op politiek (o.a. het Vlaams-nationalisme, de burgemeesters), economisch (de markt, het kanaal...), religieus (kerken, missionarissen en geloofsleven) en cultureel gebied, alsook de Tweede Wereldoorlog (aanloop, mobilisatie, dagelijks leven en collaboratie).
- [a] **LAROY** Peter, *Satire rond het proces HULIN DE LOO (1931)*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 68 (2017), p. 177-193, 1 foto en 1 ill.
 [b] Een rechtszaak die als een achterhoedegevecht, in de vernederlandsing van de Gentse universiteit, valt te beschouwen en in de pers algemeen weinig belangstelling kreeg. Het lot van de studenten die de franskiljonse professor, ook burgemeester van Lotenhulle, aanvielen, leek op voorhand bezegeld. Het satirische *Koekoek*, een bijblad van de socialistische krant *Vooruit*, besteedde er tweemaal een volledige bladzijde aan. In de teksten schuilen meerdere verwijzingen naar andere, grote, rechtszaken uit het nabije of iets verder verleden. De ironie is duidelijk.

J.5 wetenschappen

VAN DE CASTEELE Jozef, *Les intellectuels de Lotenhulle*. – in Wetenschappelijke Tijdingen, jg. 50 (1991), nr. 2, p. 117-126.
 Een francofone schaar van Gentse intellectuelen, waaronder Georges HULIN DE LOO, woonachtig in Lotenhulle, negeerde de Nederlandstalige wetenschappers. Dit kwam o.m. tot uiting bij de weigering van een prijs voor een Nederlandstalige studie aan de student Martens tijdens de vergadering van 2 juli 1912.

K. TAAL- EN LETTERKUNDE

K.1 literatuur

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Poekenaar Aloys WALGRAVE (1844-1908) en zijn "Jantje van Pouke"*. – in Bieckorf, jg. 117 (2017), nr. 2, p.215-235, 1 foto, 1 document en gezinsfiche.
 Zoektocht naar de auteur van een uitvoerige versie van deze legende en op welke historische figuur het verhaal is gebaseerd. Het blijkt in feite om een heer van Oombergen te gaan. De auteur publiceerde zijn verhaal minstens drie keer, waarvan tweemaal in de regionale pers (*De Eecloonaer* en *Gazette van Eecloo en het District*), als een feuilleton. De auteur was bevriend met de uitgever/hoofdopsteller August VAN ACKER en ook met Guido GEZELLE. Hij schreef meerdere verhalen, liederen en gedichten en werkte ook mee aan Gezelles *Rond den Heerd*.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Een warme zomerdag voor Gust en Deesken*. – in De Belle, jg. 2 (1989), nr. 2-3, p. 7-10.
 Fragmenten uit het letterkundig werkje van de in Bellem verblijvende schrijfster Maria BULTINCK-D'HANIS met vooral opvoedkundige lessen voor kinderen. Een spilfiguur is *boer Velde* (Van de Velde) die in deze aflevering als de echt verstandige landbouwer wordt geportretteerd, door een rondgang langs zijn veestapel. Ook volkskundig interessant, alsook voor het dialect. De verschillende artikeltjes zijn thematisch benaderd (zoek via *Deesken*).

- [a] **LAROY** Peter, *Huldedicht (1836) en Nieuwjaarsgroet (1840) voor pastoor DE LANGHE.* – in
]b[Land van de Woestijne, jg. 32 (2009), nr. 2, p. 32-39.
 De West-Vlaamse letterkundige Pieter Jan RENIER schreef de stukken voor de Aalterse pastoor.
- [a] **LAROY** Peter, *Met u moet eenmael Lootenhulle een aerdsche hemel zyn!* – in Land van de
]b[Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 3, p. 56-59, 1 ill.
 Gedicht van Karel Lodewijk LEDEGANCK uit 1837, opgedragen aan de Lootse pastoor Francies LAMBRECHT.
- [a] **LAROY** Peter, *Doctor Stroobant, alias doctor Lepaille, alias doctor Hazebroeck, alias ...?* – in
]b[Land van de Woestijne, jg. 34 (2011), nr. 2, p. 34-40, 1 document.
 Een avonturenroman (over een moordenaarsbende) van de Aalterse politiecommissaris Hendrik VAN DE GENACHTEN bleek voordien, onder een totaal andere titel, als feuilleton in 't *Getrouwe Maldeghem* verschenen. De bendeleider ondergaat in beide werken een naamswijziging, maar niet dezelfde ...
- [a] **STEVENS** Willy, *Een Aalters gedicht anno 1615.* – in Land van de Woestijne, jg. 31 (2008), nr.
]b[4, p. 44.
 Over Sint-Cornelius
- [a] **STROBBE** Arnold, *Herinnering, een verhaal van C. Buysse.* – in Het Land van Nevele, jg. 30
 (1999), nr. 3, p. 174-181, met het verhaal als bijlage.
 Dit artikel verscheen eerder in *De St.-Sebastiaangilde in Poeke en Lotenhulle*, Nevele, 1980.
 Verscheidene elementen wijzen erop dat de auteur BUYSSE voor dit verhaal een beroep deed op herinneringen aan zijn schutterstijd bij de Sint-Sebastiaangilde in Poeke en Lotenhulle.
- [a] **STROBBE** Arnold, *Lotenhulle in het werk van Cyriel BUYSSE.* – in Het Land van Nevele, jg. 30
 (1999), nr. 3, p. 182-197, 5 foto's.
 Gewijzigde versie van een artikel verschenen in DF-Spiegel (lokaal ledenblad Davidsfonds), 1997.
 Bekende elementen zijn *De Graeve van Halfvasten*, *Veronica's Kruis*, de *Malsem*, de *Sperre* enz.
- [a] **STROBBE** Arnold, *Het gezin Van Paemel: een verhaal uit de Kontenhoek?* – in Mededelingen
]b[van het Cyriel Buyssegenootschap, jg. 16 (2000), p. 227-244, met foto's. verscheen ook in Appeltjes van het Meetjesland, jg. 52 (2000), p. 141-156 en in Het Land van Nevele, jg. 33 (2002), nr. 2, p. 141-162, 8 foto's en 1 doc.
 Cyriel BUYSSE schreef veelal gebaseerd op een mengeling van werkelijkheid en fictie. De auteur veronderstelt dat de Jean-Baptiste VAN PAEMEL (VAN PAMEL) uit het toneelstuk in werkelijkheid afkomstig was uit Lotenhulle. Hij huwde met een meisje uit Ruiselede en ging aldaar wonen, net over de Poekebeek. Het artikel is een interview met de Lootse Margriet VAN OVERBEKE, een kleinkind van Romanie Van Paemel, in verwachting van de (Poekse) baron uit het verhaal.
- STROBBE** Arnold, *Hendrik Van Doorne, een leven in en uit de schaduw van Gezelle.* – Z.p. (Guido Gezellekring), 2017, 205 p., foto's en documenten.
 De priester-dichter GEZELLE speelde op sommige momenten een bepalende rol in het leven van de eveneens priester-dichter VAN DOORNE (1841-1914) uit Poeke. Als schrijver bleef hij in diens schaduw, maar als priester, meer bepaald als missionaris in Engeland, trad hij er uit. Voor beiden lag hun literaire talent in het verlengde van hun priesterschap. Van Doorne was een verteller, met zijn privéleven als bron bij uitstek voor zijn roman, zijn gedichten en verhalen. Zijn leven en zijn werk werden door zijn leraar-opvoeder en vriend Gezelle beïnvloed. De vriendschap was niet alleen persoonlijk, maar ook naar de familie toe en kende hoogtes en laagtes. De verschillende leefomstandigheden leidden ertoe dat elk zijn eigen weg ging. Met heel wat fragmenten uit het werk van Van Doorne, maar ook van Gezelle met betrekking tot zijn leerling.

- [a] **VEECKMANS** Bart, *Cyriel Buysse, de Tantes en de familie Blomme*. – in Het Land van Nevele, jg. 47 (2016), nr. 2, p. 3-87, foto's en documenten.
- [b] Zoektocht naar werkelijke elementen in het werk van de Nevelse schrijver Cyriel BUYSSE, concreet de tantes uit de gelijknamige roman uit 1924. Het gaat over de familie(s) BLOMME uit Nevele en Lotenhulle, waarbij in twee opeenvolgende generaties telkens drie samenwonende zusters ongehuwd bleven. Het tweede luik van deze bijdrage omvat een genealogie met uitgebreide biografische en erfrechtelijke aantekeningen, ca. midden 18de tot ca. midden 20ste eeuw.

K.2 toponymie

- [a] **DE BAETS** Henri, *Een verdwenen toponiem. De "rootputten" van Maria-Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 3, p. 10-11, 1 kaart.
- [b] Rond het midden van de 20ste eeuw in het landschap verdwenen element van de vlasnijverheid. De putten situeerden zich in Bokhouten.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *De Korte Kave, een gehucht te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 13 (1990), nrs. 1-2, p. 51-54, 1 foto en 1 kaart.
- [b] Naambetekenis en geografische omschrijving van de *wijk*.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Bellemse plaatsnamen: het Orgelveld*. – in De Belle, jg. 2 (1989), nr. 2-3, p. 24.
- [a] **DE VOS** Achiel, **DEVOS** Magda & **STOCKMAN** Luc, *Meetjeslandse plaatsnamen van vóór 1600. Deel II Het Houtland. Band I Aalter*. – Maldegem, 1991, 158p., met kaart.
- Verklaring van de voornaamste toponiemen; index.
- [a] **DE VOS** Achiel, **DEVOS** Magda & **STOCKMAN** Luc, *Meetjeslandse toponiemen tot 1600. Deel II. Het Houtland. Band 2. Bellem*. – [Nevele], 1992, 100p. + kaart.
- Een glossarium met alle toponiemen tot ca. 1600-1625, alfabetisch en met een chronologische opsomming van de attestaties. Voorafgegaan door een historische en een taalkundige inleiding.
- [b] **STOCKMAN** Luc, *Aalterse plaatsnamen*. – in Land van de Woestijne, jg. 1 (1977), nr. 1, p. 17-19.
- Aalter en (Hoge) Kouter
- STOCKMAN** Luc, *Een oorkonde van 1289 betreffende de leenmannen van de Vrouwe van de Woestijne*. – in Land van de Woestijne, jg. 3 (1980), nr. 2, p. 36-38.
- Een rente in leen gehouden door de Vrouw van de Woestijne vermeldt heel wat namen van leenmannen. In hun namen herkennen we heel wat Aalterse wijknamen.
- [b] **STOCKMAN** Luc, *De verdwenen wijknaam Lovenzele te Bellem*. – in Land van de Woestijne, jg. 4 (1981), nr. 1, p. 14-15.
- In tegenstelling tot vroeger blijkt dit niet om Ter Loven in Aalter te gaan, maar om een gebied langs de Durme, de Brugse vaart, in Bellem, en palend aan Hansbeke.

K.3 dialectologie

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Bellemnaar Jules VAN LANTSCHOOT (1871-1941), zijn taalparticularisme en de Meetjeslandse dialectstudie in de 19de eeuw*, in DE PAUW Tineke & WILLE Erik, *Dialectwoordenboek Zuidwest-Meetjesland*, Aalter, 2013, p. 50-57, 2 foto's en 1 illustratie.
- [b] Hij was de initiatiefnemer van een Meetjeslands dialectwoordenboek en mengde zich in het taaldebat aan het einde van de 19de eeuw. Hij wou een steentje bijdragen tot het Algemeen Nederlands.

BRAEKMAN Willy, *Rare namen voor o.m. kousen en snuitdoeken te Aalter (ca. 1723)*. – in *Volkskunde*, jg. 102 (2001), nr. 2, p. 161-162.
Uit een getuigenverhoor

- [a] **DE KÉ** André, *Veertig jaar geleden. “o” en “e” vuil twee!* – in *Land van de Woestijne*, jg. 10 (1987), nr. 4, p. 24.
Vóór de spellingshervorming van 1947 gebruikte men in Aalter een dialecttrucje om de spelling met dubbele oo of ee te achterhalen.
- [a] **DE PAUW** Tineke & **WILLE** Erik, *Dialectwoordenboek Zuidwest-Meetjesland*, Aalter, 2013, 767p., rijk geïllustreerd met foto's, kaarten en tekeningen.
[b] Besprek.: PL, in *Appeltjes van het Meetjesland*, jb. 64 (2013), p. 371.
Een alfabetisch woordenboek met ca. 8500 vernederlandste lemma's en zo'n 12 000 betekenissen, naast een kijk- en leesboek met levendige verhalen doorspekt met dialectwoorden om de betekenis nog duidelijker te maken. Ook de illustraties zijn overwegend met die verduidelijkende bedoeling gekozen.
- [a] **LAROY** Peter, *Aalterse krantentaal (1919-1940). Een bloemlezing*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 32 (2009), nr. 4, p. 50-59, 1 postkaart.
[b] Uit het weekblad *'t Getrouwe Maldeghem* door Aalterse verslaggevers gebruikte woorden en uitdrukkingen, die vaak bij het dialect aanleunen.
- [a] **LUYSSAERT** Jan, *Verklarende woordenlijst bij 'Zijt ge van Lue dan? Volkswijsheid uit Lotenhulle'*. – in *Het Land van Nevele*, jg. 38 (2007), p. 134-140.
- [a] **N.N.**, *Op zijn Bellems*. – in *De Belle*, jg. 1 (1988), nr. 1, p. 14; nr. 2, p. 18; nr. 3, p. 18; nr. 4, p. 21; jg. 2 (1989), nr. 1, p. 22, nr. 2-3, p. 30, nr. 4, p. 26; jg. 3 (1990), nr. 1, p. 22; nr. 2, p. 27; nr. 3, p. 23-24; nr. 4, p. 31.
Dialectwoorden voorgesteld via een prijsvraag met drie (of meer) mogelijkheden.
- [a] **STROBBE** Arnold, *De dialekten van Lotenhulle en Poeke*. – in *Dorp in de spiegel. Schetsen uit het dorpsleven van Lotenhulle en Poeke*, Aalter (Davidsfonds Lotenhulle-Poeke), 1987, p.14-18, 1 kaart.
Vrij uitgebreide algemene inleiding over taal en dialectonderzoek, met enkele lokale gegevens van omstreeks 1930.
- [a] **STROBBE** Arnold, *Spreekwoorden en uitdrukkingen*. – in *Dorp in de spiegel. Schetsen uit het dorpsleven van Lotenhulle en Poeke*, Aalter (Davidsfonds Lotenhulle-Poeke), 1987, p. 19-21.
40 uitdrukkingen met *lokale* volkswijsheid, met de betekenis
- [a] **STROBBE** Arnold, *Zijt ge van Lue dan? Volkswijsheid uit Lotenhulle*. – in *Het Land van Nevele*, jg. 38 (2007), nr. 2, p. 95-133, 16 foto's.
453 woorden en uitdrukkingen, met verklaring
- [a] **TAEDEMAN** Johan, *Situering van de Zuidwest-Meetjeslandse dialecten*, in **DE PAUW** Tineke & **WILLE** Erik, *Dialectwoordenboek Zuidwest-Meetjesland*, Aalter, 2013, p. 27-37, met 10 kaarten.
[b]
- [a] **VAN EEGHEM** Etienne, *Op zijn Bellems. De veugls*. – in *De Belle*, jg. 16 (2003), nr. 1, p. 34-35.
Dialectwoorden in (groot-)Aalter en Knesselare

L.1 familiegeschiedenissen

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *De familie BAEKELANT. Afstammelingen van Mathias (1653-1726) en GOVAERTS Elisabeth (1652-1728)*. – Aalter, 1996, VI + 459p., rijk geïll. en met alfabetische namenlijst.
Bespr.: F.B. in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 47 (1996), p. 282-283.
Behandelt o.a. de schrijfwijze en het ontstaan van de naam, een korte schets van de volledige familie en een uitgebreide behandeling van drie stammen uit Bellem en Aalter.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *BA(EG)KELAND(T): een bijna verdwenen familienaam te Bellem*. – in De Belle, jg. 11 (1998), nr. 1-2, p. 2-18; nr. 3, p. 2-19, rijk geïll.
Graatgenealogie toegespitst op 1 gemeente
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *De familie BLONDIA – BLONTIA. Afstammelingen van Pieter (1647-1721) en De Wilde Joanna (1667-1739)*. – Aalter, 1999, 421p., rijk geïll. met foto's en documenten, met namenindex.
Graatgenealogie met korte biografische nota's en aanvullende gegevens, oorspronkelijk in Ursel, maar met een grote tak in Aalter, waar ook de variant Blontia ontstond. Met naamsverklaring en andere varianten.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *De familie DELARUE – DE LA RUE. Afstammelingen van Albert Delarue (1738-1793) en HUYS Caroline (1749-1822)*. – Aalter, 2001, 262p. + een aantal stamreeksen, rijk geïll. met foto's en documenten, met namenindex.
Graatgenealogie met korte biografische nota's en aanvullende gegevens, oorspronkelijk voornamelijk in Lotenhulle en Poeke. Met naamsverklaring.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *De familie LOOTENS te Bellem – Aalter en omgeving*. – in De Levensboom, jg. 17 (2004), nr. 4, p. 104-137.
Graatgenealogie, 18de – 20ste eeuw
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *De stamouders van de familie LOOTENS Petrus Edward – BOUTE Irma Ursula, hun nakomelingen en de mogelijke verwantschap met de andere families Lootens te Bellem*. – in De Belle, jg. 19 (2006), p. 45-63, 14 bidprentjes en 1 document.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *De familie VAN DE VIVERE met adellijke roots te Gent*. – in Land van de Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 3, p. 18-46, rijk geïll. met foto's, doc., wapenschilden enz.
]b[Graatgenealogie van een Gentse vanaf de 17de eeuw en losse, oudere vermeldingen, met mogelijks een Spaanse herkomst. In de 17de eeuw is er een zekere connectie met Aalter. Na de Tweede Wereldoorlog duiken er afstammelingen van één tak in Aalter op. Daarnaast bestaat er ook een Nederlandse en een Duitse tak.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *De familie COOREMAN uit Aalter met afstammeligen in Canada*. – in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 1, p. 32-47, rijk geïllustreerd met foto's en documenten.
]b[Met gegevens over de voorouders en afstammelingen van Henri (°1858), die samen met een broer eerst uitweek naar Frankrijk, maar vermoedelijk door een stropersdelict uitweek naar Canada.
- [a] **BRAET** André, *De BRAETroute*. – Aalst, 1996, 192p., met afzonderlijke kaart, stamtafels, geïll. met foto's, kaarten, documenten ...
Bespr.: L.S. in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 47 (1996), p. 281-282.
Een stuk familiegeschiedenis (de oudste voorvaders) en beschrijving van een 54 km lange route met plaatsen die voor de familie van belang zijn (o.a. familiaal erfgoed) in Nevele, Aalter, Hansbeke, Lotenhulle, Poeke, Ruiselede, Meigem, Kanegem en Bellem, alsook over de familienaam en het familiewapen.

- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Mijmering bij een grafsteen. Grafsteen van de familie JULLIEN-VAN CUTSEM te Maria-Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 2 (1979), nr. 1, p. 35-37, 2 foto's en 1 doc.
Van Brugge afkomstige familie, verwant met de Aalterse familie Roelandts, waardoor ze eigendommen in St.-Maria-Aalter erfde. Ze droeg bij tot de bouw van een kerk, pastorie en school aldaar.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Een bewogen reis naar Malta in 1781*. – in Land van de Woestijne, 30 (2007), nr. 3, p. 37-40, 1 foto en 1 kaart.
Charles François DE PREUD'HOMME D'HAILLY, zoon van de heer van Poeke, werd van jongsaf ingeschreven in de orde van Malta. Er is een brief van een reis naar Malta bewaard.
- [a] **DEBBAUT** Ronny, *Het geslacht VAN(DEN) HECKE uit Lotenhulle en Ruiselede (15de – 17de eeuw)*. – in De Levensboom, jg. 15 (2002), nr. 1, p. 12-18.
Publicatie van een genealogie van ca. 300 jaar geleden, opgemaakt door Jan VAN MALDEGHEM uit Ruiselede.
- [a] **DEBBAUT** Ronny, *Een zeer mobiele familie Maenhout (ca. 1700-1850)*. – in De Levensboom, jg. 29 (2016), nr. 3, p. 108-120, 1 doc.
In de tijdsspanne van amper twee generaties zwermden de familie vanuit het zuiden van het Meetjesland (Zomergem, Lovendegem, Lotenhulle, Poeke) uit naar de omgeving van Deinze, Tielt, Roeselare en Brugge. Aanvullend een document over de relatie tussen Boudewijn MAENHOUT en zijn schoonvader Maurits ROEYGENS.
- [a] **DE CUYPER** Marie-Louise, *De familie "VAN DE VOORDE"*. – in Vlaamse Stam, jg. 37 (2001), nr. 2, p. 77-91.
Graatgenealogie van een familie met als bakermat Ruiselede, maar met heel wat afstammelingen in Lotenhulle.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Mijmeringen bij een grafsteen. De familie MAENAUT te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 16 (1993), nr. 3-4, p. 35-61, rijk geïll.
[b] Beknopte familiegeschiedenis (17de – 20ste eeuw) van een Aalterse, welstellende familie, waarvan enkele generaties het beroep van smid uitoefenden.
- [a] **DE VLEESCHOUWER** Daniël, *Over de molenaarsfamilie Van de Voorde*. – in Het Land van Nevele, jg. 40 (2009), nr. 4, p. 87-103, 2 foto's en 1 document.
O.a. in Lotenhulle, Poeke en Poesele; molens in Lotenhulle, de familienaam en een stukje genealogie
- [a] **JOOS** Willy, *Een unicum in het begin van de achttiende eeuw te Bellem*. – in De Belle, jg. 6 (1993), nr. 1, p. 17-19.
Diamanten huwelijk ROOTSAERT-BLOMME: een demografisch opmerkelijk gebeuren. Met aanvullende genealogische informatie.
- [a] **JOOS** Willy, *Geschiedenis en genealogie van de familie Blomme. Van Vinkt naar Lotenhulle*. – in Het Land van Nevele, jg. 43 (2012), nr. 1, p. 99-107, 3 foto's en 4 documenten.
Het goed boerende gezin August BLOMME-DE POURCQ (eind 19de eeuw tot begin Tweede Wereldoorlog), met anekdotes over een familiefoto, de eerste fiets ...
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *De familie de Seille te Bellem en te Sleidinge*. – in Land van de Woestijne, jg. 7 (1984), nr. 2, p. 36-40, 3 foto's en 1 tek.
19de eeuw; enige gegevens over de oprichting van het psychiatrisch centrum (Kneipp-instituut) en *father* Louis DE SEILLE, een vroege missionaris in Amerika, die aanleiding gaf tot emigratie van mensen uit Bellem, Hansbeke en Sleidinge omstreeks 1840. Diverse kleine aantekeningen over familieleden DE LANGHE en de Seille.
- [a] **MARTENS** Albert, *De familie Saey. Een fragment van de Aalterse tak*. – in De Levensboom, jg. 12 (1999), nr. 1, p. 6-23.

Graatgenealogie SAEY, 17de-20ste eeuw, en in Aalter aanwezig in de 18de-19de eeuw

MICHIELS Maurice, *Familiekroniek BOCKAERT, ca. 1640-1964*. – Aalter, 1989, 85p., talrijke illustraties.

Bespr.: L.S. in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 40 (1989), p. 236-237.

De opgang van de huidige handelaarsfamilie van “*knecht tot meester*”, alsook aandacht voor Aalter-Brug als centrum van handel en nijverheid.

- [a] **STEVENS** Willy, *Van Moerbeke (Geraardsbergen) naar Aalter. Een korte geschiedkundige schets van de familie De Laeter*. – in Vlaamse Stam, jg. 29 (1993), nr. 3-4, p. 205-214. Ook in Land van de Woestijne, jg. 7 (1984), nr. 1, p. 6-16
- Voornamelijk over de Aalterse baljuw Corneel DE LAETER. Tevens aandacht voor zijn voorouders en nakomelingen en een naamverklaring.

- [a] **STROBBE** Arnold, *What's in a name? Bedenkingen bij enkele Amerikaans-Vlaamse bidprentjes*. – in Vriendenboek Luc Stockman, Aalter, 1998, p. 265-274, 3 foto's en 4 bidprentjes.

Migratie van Lotenhullenaren naar Amerika, voornamelijk over de familie VAN DE SOMPEL, 20ste eeuw. Er wordt heel wat aandacht geschonken aan hun bidprentjes en de *verandering* van hun naam.

VAN INNIS Gonzague, *Les PREUDHOMME. Famille Lilloise, barons de Poeke, vicomtes de Nieupoort. 1ère partie – dus XIIIe au XVIIe siècle*. – Brussel, 1994, 192p., geïll., met index wapenschilden en namen.

Bespreking: L.S., in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 48 (1997), p. 293.

- [a] **VERSTRAETE** Daniël, *De familie D'HENDECOURT op Bellem*. – in Land van de Woestijne, jg. 5 (1982), nr. 1, p. 22-25, 2 foto's.
- 19de – begin 20ste eeuw; eigenaars van het kasteel Stuivenberg en de neogotische grafkapel op het Bellemse kerkhof; heel wat familierelaties komen aan bod; Charles CRAM was hun zaakwaarnemer.

- [a] **VERVALLE** Walter, *De familie DE Vlieghe te Bellem*. – in De Belle, jg. 16 (2003), nr. 2, p. 17-20.
- Graatgenealogie, 18de-19de eeuw

- [a] **VERVALLE** Walter, *Brouwerij DE Vlieghe te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 26 (2003), nr. 1, p. 22-31, met documenten en 3 foto's.
- Stukje familiegeschiedenis, met basis in Zomergem

- [a] **VERVALLE** Walter, *De familie D'UDEKEM D'ACOEZ te Bellem*. – in De Belle, jg. 20 (2007), p. 30-35, 1 foto.
- Band van de familie in de 19de eeuw met de Bellemse kasteelheren.

- [a] **VERVALLE** Walter, *Familie Cram. Hoveniers in onze streek*. – in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 1, p. 34-48, rijk geïll. met foto's en documenten.
- Hoveniersfamilie afkomstig uit Duitsland, die via Amsterdam omstreeks 1790 in Brugge terecht kwam. Karel CRAM werd in 1848 hovenier op het kasteeldomein van Poeke. Zijn zoon Hendrik zou hem opvolgen, maar werd na verkoop van het domein actief op het kasteeldomein van Stuivenberg in Bellem. Andere afstammelingen beproefden het geluk elders als hovenier.

- [a] **VERVALLE** Walter, *Familie DE LANGHE uit Bellem*. – in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 3, p. 42-55, 6 foto's en 1 doc.
- Graatgenealogie met aanvullende gegevens van deze kosters- en onderwijzersfamilie (en andere functies) tussen 1700 en 1900 in Bellem en Aalter; ook de verwanten DE SEILLE.

- [a] **VERVALLE** Walter, *Het gezin DHOOGHE-NUTTYNCK, Bellem*. – in Land van de Woestijne, jg. 34 (2011), nr. 1, p. 60-62, 2 foto's en 2 documenten.

Beperkte genealogische gegevens van dit gezin van eind 19de eeuw met negen kinderen, waarvan twee dochters intraden bij de zusters van Gijzegem.

- [a] **VERVALLE** Walter, *Justin-Laurent Van Maldegheem, vader van een beroemd kunstenaarsgezin*. – in Land van de Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 2, p. 24-33.
[b] Deze Lotenhullenaar vestigde zich bij het begin van de Franse tijd in Dentergem. Hij was onder meer onderwijzer, politiek actief... Vier kinderen waren artistiek zeer onderlegd: als schilder, componist, musicus, dichter. Ze zouden afstammen van de adellijke familie VAN MALDEGHEM.
- [a] **VERVALLE** Walter, *De familie CHABRAND in Lotenhulle en Bellem*. – in Land van de Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 4, p. 29-42, rijk geïll.
[b] De stamvader is als colporteur afkomstig uit de Haute-Provence en vestigde zich aan het einde van de 18de eeuw in het Nevelse. Hij huwde er met Marie Anne DEMAEGHT en verhuisde naar Lotenhulle. Hij werd er in 1808 veldwachter en werd in die functie opgevolgd door zijn zoon Charles Louis. Diens zoon Camiel was een bekende figuur aan Bellebrug als klompenmaker-herbergier en betrokken bij de waterfeesten en andere evenementen.
- [a] **VERVALLE** Walter, *Het gezin Eduard VAN LANTSCHOOT te Bellem*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 3, p. 33-46, 4 foto's en bidprentjes.
[b] Vooraanstaand groot Vlaams-katholiek gezin in de 19de eeuw en 1ste helft 20ste eeuw; actief op lokaal politiek vlak (ook christendemocratie); 5 kinderen beantwoordden aan een religieuze roeping, andere werden onderwijzer en/of drukker-uitgever.
- [a] **VERVALLE** Walter, *De familie VAN HECKE. Vier generaties bakkers aan Bellebrug*. – in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 2, p. 19-29, rijk geïll. met foto's en documenten.
[b] Het verhaal start omstreeks 1881 met Richard, afkomstig uit Poeke. Het honderdjarig bestaan van de familiezaak werd in 1992 herdacht. Richard had toen een zaak in de Kerkstraat, nu Museumstraat, geopend. Ook meerdere wetenswaardigheden over het Bellemse herbergwezen.

L.2 biografieën

Indien de bijdrage slechts een gedeeltelijke levensloop bevat, vooral in het kader van een bepaalde activiteit of gebeurtenis, zal deze onder het desbetreffende thema zijn terug te vinden (bv. oorlogsbelevissen, sportlui enz.)

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Ridder Marc SLEEN, een bekend Vlaming met voorouders te Bellem*. –
[b] in Land van de Woestijne, jg. 26 (2003), nr. 3, p. 3-10, 4 foto's en 2 doc.
Een verre voorouder BAEKELAND was geboren in Bellem.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Fidoeme of sjampetter Camiel De Meyer*. – in Land van de Woestijne, jg. 9 (1986), nr. 3-4, p. 20-46, 2 foto's en 3 doc. Aanvulling en verbetering, jg. 10 (1987), nr. 1, p. 32.
[b] Uitvoerige levensbeschrijving van de Bellemse veldwachter Camiel DE MEYER (1859-1942) met aandacht voor de sociale status van hem en zijn gezin (wedde, bijberoepen ...), de politiedienst en verwante zaken (bekendmaker, roepen van vendities ...), de kleine criminaliteit, enz.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Pieter Bastiaen (1796-1852), kamslager-gemeenteraadslid in Poeke*. – in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 2, p. 47-57, met gezinsfiches.
[b] Kort verblijf van de Aalterse tak van deze familie in Poeke. Pieter BASTIAEN was een onopvallende ambachtsman die zich wist op te werken.
- [a] **BILLIET** Marc, *Joannes Franciscus BILLIET en Maria Francisca NEIRINCK, herbergiers van Het Gildehof van Sint-Sebastiaen*. – in De Eeklose Dobbegelbakkene, jg. 26 (2017), nr. 4, p. 200-209, 5 doc., 1 kaart, 4 foto's.
[b] Eeklo, tweede helft 18de eeuw. Dit leek een vrij welstellend koppel en dat na de verhuis naar de herberg ook een degelijk inkomen had. De man overleed op jonge leeftijd. Uit zijn staat van goed blijkt echter dat het gezin flink boven zijn stand leefde en meer schulden dan bezit had. De vrouw hertrouwde met Petrus VAN DE CASTEELE, die burgemeester van Poeke werd. De

jongste zoon uit het eerste huwelijk, Carolus, volgde diens politiek spoor, maar werd nadien deurwaarder. Hij woonde in Lotenhulle en verwierf veel bezit aldaar en in de omgeving.

-]b[**CAMERLINCKX** Jan, *In 1959 overleed burgemeester Raymond Van den Broecke. Of het verhaal van een Aalterse familie van het einde van de negentiende eeuw tot aan de vooravond van de 'golden sixties'*. – Aalter, 2012, 230p., rijk geïll. met foto's en kaarten.

Bespr.: FDC, in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 63 (2012), p. 357-359.

Als Raymond VAN DEN BROECKE op 29 mei 1959 vrij plots overleed, verdween met hem een markant figuur in Aalter. Als succesvol handelaar, lid en vaak ook bezieler van verschillende Aalterse verenigingen, eerst schepen en later ook burgemeester, is zijn naam nauw verbonden met de geschiedenis van Aalter.

DAUW Adhémar, *Een man vol talenten: Miel PERSYN*. – in Ons Doomkerke, jg. 19 (1974), nr. 1, p. 4-5.

- [a] **DEBBAUT** Ronny, *Mijmeringen bij een grafsteen in de noorderbuitenmuur van de kerk te Bellem*. – in Land van de Woestijne, jg. 16 (1993), 3-4, p. 31-34.

-]b[Biografische nota's bij de tekst van de grafstenen Michiel DEBBAUT – Marie BERTENS en Pieter DE CLERC – Petronella DEBBAUT.

DECAVELE Johan, *Katharina VAN BOETZELAER, een merkwaardige figuur van het Protestants verzet tijdens het 'wonderjaar' (1566)*. – in Vereniging voor de Geschiedenis van het Belgisch Protestantisme, reeks V, afl. 5, (1969), p. 151-171.

DE DONCKER Jozef, *Voor en na Achiël DE DONCKER*. – Aalter (eigen beheer), 1991, 70p., rijk geïll.

Bespr.: Luc Stockman, in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 42 (1991), p. 225.

Voornamelijk over Louis en Achiël De Doncker en de kinderen van deze laatste; ook weerslag Tweede Wereldoorlog op het gezin DE DONCKER-VALCKE.

DEFRUYT Roger, *Jakob-Lieven VAN CANEGHEM*. – in Land van de Woestijne, jg. 2 (1979), nr. 1, p. 20-31, 3 foto's, 1 kaart en 2 doc. Met afstammingstabel.

Tegen de kerkmuur van Bellem staat een monumentale grafsteen voor deze van Gent afkomstige katoennijveraar. Hij kocht heel wat zogenaamd *zwart goed* op, maar verwierf in het begin van de 19de eeuw het Bellemse kasteel op regelmatige wijze, net zoals de Kranepoel. Hij liet het kasteel herbouwen, de Kranepoel uitdiepen en vergroten, de heidegronden ontginnen enz. Hij was ook een filantroop en liet in Bellem een hospitaal (oud mannenhuis) oprichten. Ook informatie over zijn afstammelingen: DE NAEYER, DE KERCHOVE D'EXAERDE ENZ.

- [a] **DEFRUYT** Roger, *Bernardus HOSTE, soldaat van Napoleon*. – in Land van de Woestijne, jg. 10 (1987), nr. 1, p. 12-18, 1 doc. + 2 handtekeningen; met voorouderreeks.

Biografie van een Lotenhullenaar, van wie een brief (bij nazaten in Amerika) tijdens zijn dienst in 1811 bleef bewaard.

- [a] **DEFRUYT** Roger, *Graaf Rudolf DE GRUNNE uit Aalter in de Spaanse burgeroorlog*. – in Land van de Woestijne, jg. 10 (1987), nr. 1, p. 19-26, 1 document.

Zoon van een Aalterse oud-burgemeester, die als vrijwilliger streed aan de zijde van Franco. Hij kon er zijn pilotendroom verwezenlijken. Tijdens de Tweede Wereldoorlog streed hij na de Belgische capitulatie aan Engelse zijde. Hij sneuvelde bij een raid in mei 1941.

- [a] **DEFRUYT** Roger, *19e-eeuwse priesters van Aalter. De Eerw. Heren BILLIAERT en SERGEANT*. – in Land van de Woestijne, jg. 17 (1994), nr. 3-4, p. 17-20, geïll.

-]b[Handelt in hoofdzaak over de familieverwantschap.

- [a] **DE KE** André, *In gesprek met: oud mijnwerker Gilbert DE BRUYNE uit Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 12 (1989), nr. 1, p. 21-25.

Tussen 1950 en 1970; hij werkte achtereenvolgens in de koolmijnen van La Louvière en Marcinelle.

- [a] **D'HOOGE** Daniël, *Soldaat in dienst van verschillende naties*. – in Mensen van Toen, jg. 11 (2001), nr. 1, p. 13.
Constantyn TORNEL, Lotenhulle, 1ste helft 19de eeuw
- [a] **DOBBELAERE** Jozef, *Juul Van Landschoot – Drukker-uitgever uit Bellem*. – in De Levensboom, jg. 1 (1988), nr. 3, p. 12-14.
Korte biografische nota opgemaakt door zoon Godfried VAN LANTSCHOOT.
- [a] **HOSTE** Ivan, *Bellemse straatnamen: de A.L. Huxleystraat*. – in De Belle, jg. 1 (1988), nr. 2, p. 9.
De Engelse vermaarde auteur Aldous Leonard HUXLEY verbleef kortstondig in Bellem door zijn huwelijk in 1919 met Maria NYS, dochter van de fabrikant Norbert, eigenaar van de fabriek langs het kanaal. Zij leerde hem kennen tijdens de Eerste Wereldoorlog als vluchteling in Engeland.
- [a] **JOOS** Willy, *Adegems grootste pachthof 26 jaar lang in handen van een vergeten Bellemse pachter*. – in De Belle, jg. 9 (1996), nr. 3-4, p. 7-13, 2 foto's.
Het *Goed ter Heiden* werd in het begin van de 17de eeuw uitgebaat door Joannes ROOTSAERT. Hij was tevens, zoals zijn voorgangers en opvolgers, schepen van het Ambacht Maldegem.
- [a] **JOOS** Willy, *Hansbeekse meester horlogemaker verloor zijn hart tweemaal te Bellem*. – in De Belle, jg. 10 (1997), nr. 4, p. 13-22, 2 foto's en verwantschapstabel.
Genealogische gegevens over Martin LIEVENS, aangevuld met sociaaleconomische gegevens over de horlogemakerij uit de staat van goed.
- [a] **JOOS** Willy, *Henri BLOMME: 'een wedergeboren Icarus...?'*. – in Het Land van Nevele, jg. 42 (2011), nr. 3, p. 85-100, 4 foto's en 5 documenten.
Een Lotenhullenaar, 1904-1968, week als landarbeider uit naar Frankrijk, verwierf daar een mooie, grote hoeve, maar een nieuwe liefde deed hem weer eindigen als landarbeider.
- [a] **LAROY** Peter, *Ferdinand DE SMET (1822-1873). Beknopte levensbeschrijving van een molenaar-politicus uit Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 14 (1991), nr. 3-4, p. 3-29, 2 foto's en 5 doc., met stamboomfragment.
[b] Een dynamische molenaar die de vernieuwing niet schuwde (hij kocht een stoommachine) en aldus ook een zekere welstand wist op te bouwen, die op haar beurt toegang verleende tot de notabelen van de gemeente. Hij zetelde eerst in het Armbestuur, werd dan gemeenteraadslid en ook 12 jaar schepen. Hij werd een zeker leidend lokaal politicus, maar zag het burgemeesterschap aan zijn neus voorbijgaan. Zowel professioneel als politiek is sprake van een zekere familiale continuïteit.
- [a] **LAROY** Peter, *E.H. Maurits VAN CAENEGHEM. Petit vicair te Aalter*. – Aalter, 1993, 110p., enkele foto's en documenten.
Besprek.: FB, in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 44 (1993), p. 240-241.
Biografie van een onderpastoor die in Aalter heel wat teweeg bracht en realiseerde op parochiaal, sociaal en politiek vlak. Met aandacht voor zijn familie, zijn Vlaamsgezindheid en zijn betekenis voor de arbeidersbeweging tijdens het Interbellum.
- [a] **LAROY** Peter, *Onbemind maakt onbekend. Biografische aantekeningen bij Hendrik VAN DE GENACHTE, politiecommissaris in Aalter van 1890 tot 1920*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 60 (2009), p. 85-112.
[b] Er was over de man weinig bekend, mogelijks omdat hij een slecht daglicht werd gesteld. Hij had nog andere interesses dan het politiewerk, meer bepaald lokale geschiedenis. De auteur benadert hem op drie manieren, via drie vragen. De man was politiecommissaris en bleek daarin zeer principieel. Maar hij pikte her en der nog graantjes mee ... en zag graag geld. Hij was o.a. agent-landverhuizer, verzekeringsagent, sigarenverkoper enz. Daarnaast was hij ook correspondent voor 't Getrouwe Maldegem en auteur. Hij schreef namelijk enkele boeken, historische romans of fictie met een historische achtergrond. Er zijn vijf titels gepubliceerd en er is nog een ongepubliceerd werk. Het meest bekende werk *Rond Aalter in de Franschen tijd*

verscheen eerst als feuilleton. De auteur gaat o.a. in op het genre. Toch blijkt alvast dat de commissaris heel wat bronnenonderzoek deed, maar dit niet oversteeg. Hij verplaatst ook feiten in de tijd. Ook het gedrag van de politiecommissaris tijdens de Eerste Wereldoorlog komt aan bod. Het betekende, ook in combinatie met de vroegere voorvallen, het einde van zijn carrière.

- [a] **LAROY** Peter, *Un intellectuel de Lootenhulle. Over het antiflamingantisme van Georges HULIN*
 [b] *DE LOO*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 47 (1996), p. 55-76, geïll.
 Een aantal biografische gegevens over deze Gentse hoogleraar die toevallig ook burgemeester was van Lotenhulle. De kern van dit artikel zit in het hoogleraarschap en het antiflamingantisme. Zo'n serieuze zaak kan zelfs plezant zijn, getuige de talrijke spotgedichten die deze eminente professor schreef, zelfs in het Vlaams ...
- [a] **LAROY** Peter, *Hendrik VAN DOORNE (1841-1914) uit Poeke. 100 jaar geleden overleden*. – in
 [b] *Land van de Woestijne*, jg. 37 (2014), nr. 3, p. 17-22, 3 foto's en 2 documenten.
 Priester-letterkundige, bevriend met Guido GEZELLE, en lang als missionaris actief in Engeland
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Mevrouw BULTINCK-DHANIS, auteur van "Gust en Deesken"*. – in *De Belle*, jg. 3 (1990), nr. 4, p. 8-9, 1 foto.
 Ze was van Brugge afkomstig, van huize uit Franssprekend, maar toch goed vertrouwd met het Bellemse dialect. Ze overleed in 1939.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Bij de kaftfoto. Veldwachter Camiel DE MEYER met echtgenote*. – in *De Belle*, jg. 15 (2002), nr. 2, p. 2-6, 6 foto's.
 Biografische nota met heel wat volkskundige elementen, Bellem, eind 19de – begin 20ste eeuw.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Een geboren Bellemnaar: Broeder Marcel (Charles-Louis MARTENS)*. – in *De Belle*, jg. 15 (2002), nr. 3-4, p. 24-28, rijk geïll.
 Korte levensschets van een missionaris (1866-1933) in Kongo.
- [a] **MARTENS** Albert, *Carel-Frans MARTENS, prior van het Gents Augustijnenklooster. (Bellem 1731 – Gent 1790)*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 9 (1986), nr. 1, p. 21-34, 1 doc. en 1 afb.
 Afkomstig uit een welstellend landbouwersgezin had hij de mogelijkheid te studeren, waarna hij aan een geestelijke carrière kon bouwen.
- [a] **MARTENS** Albert, *Pieter MARTENS (1602-1653), stamvader te Bellem*. – in *De Belle*, jg. 3 (1990), nr. 3, p. 6-13, met overzicht tot eind 18de eeuw.
 Vrij goeude landbouwer; met gegevens over vijf kinderen.
- [a] **MARTENS** Albert, *Guillame MARTENS (1628-1708), burgemeester te Bellem*. – in *Land van de*
 [b] *Woestijne*, jg. 13 (1990), nrs. 3-4, p. 9-19, met gezinsfiche.
 De man baatte een grote hoeve uit op de noordzijde van het dorp en verwierf ook tal van eigendommen. Hij behoorde daardoor tot de notabelen en de *grootte ghelande*, wat automatisch leidde tot diverse bestuurlijke mandaten.
- [a] **MARTENS** Albert, *Jan MARTENS (1644-1709), boomkweker en waard in Haltebij te Bellem*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 19 (1996), nr. 1-2, p. 9-25, geïll.
- [a] **MARTENS** Albert, *Jan MARTENS (1656-1729), burgemeester te Bellem*. – in *Land van de*
 [b] *Woestijne*, jg. 20 (1997), nr. 1-2, p. 17-48, geïll, met gezinsfiche.
 Uitvoerige biografie met ruime aandacht voor beroepsactiviteiten, bezit en bestuurlijke functies.
- [a] **MARTENS** Albert, *Mijmeringen bij een grafsteen. Carel MARTENS (1704-1770), landbouwer te*
 [b] *Bellem*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 26 (2003), nr. 2, p. 42-50, 1 grafiek.
 Biografie, met een merkwaardig grafschrift.
- @ **METDEPENNINGEN** Jürgen & **GEVERS** Lieve, *Remi VAN DE WALLE. Theoloog, Dominicaan en Vlaming*. – *Trajecta*, 14 (2005), 1, 80-101, 3 foto's en 1 doc.; [online raadpleegbaar](#).

Aalter 1927 – Leuven 1993. Hij heeft een rol gespeeld op een drietal domeinen: als theoloog speelde hij dynamisch in op de inzichten van Edward SCHILLEBEECKX en van het tweede Vaticaans concilie; als dominicaan wist hij enerzijds zijn geloofsinzichten te vertolken naar een breder publiek en anderzijds zijn stempel te drukken op de orde als pedagoog en bestuurder in moeilijke tijden; en als flamingant kan hij symbool staan voor de problematische verhouding tussen Kerk en Vlaamse beweging.

- [a] **MICHIELS** Maurice, *Maria LAMBERT, de oudste inwonster van Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 6 (1983), nr. 2, p. 47-60, 7 foto's en 5 doc.
 °1886; enige gegevens over voorouders langs moederszijde (WERREBROUCK) en vaderszijde, alsook over broers en zusters, gevolgd door een levensbeschrijving, o.a. haar huwelijk met Arsène MICHIELS. Zij was lang actief met kantklossen, hij steeds met hout, o.a. als houthakker.
- [a] **MICHIELS** Maurice, *Emile BOCKAERT (1873-1911). Een Aalternaar in Nieuw-Zeeland*. – in Land van de Woestijne, jg. 34 (2011), nr. 4, p.3-24; jg. 36 (2013), nr. 4, p. 3-14, jg. 38 (2015), nr. 1, p.3-20, talrijke illustraties en enkele foto's.
 [b] Hij was in Aalter handelsreiziger, maar beproefde het geluk, tegen de algemene emigratietrend in, in Nieuw-Zeeland. Hij verkocht en importeerde aanvankelijk fietsen. Hij schakelde nadien over op auto's. hij liet een duidelijk spoor na in de lokale kranten.
 Met (chronologische) aanvullingen, gezien het digitaal beschikbaar worden van nog meer Nieuw-Zeelandse periodieken. Daaruit blijkt ook dat zijn echtgenote liefdadige acties opzette tijdens de Eerste Wereldoorlog.
- [a] **NOTTEBOOM** Hugo, *Charles Joseph De Grave en de zoektocht naar Atlantis*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 51 (2000), p. 99-125, 9 ill.
 [b] Vangt aan met een stuk familiegeschiedenis voor de 18de en 19de eeuw, waarin de familie DE GRAVE een belangrijke rol speelt als griffiers en baljuws in Aalter en Ursel.
 Charles was een heel bijzonder man als bekwaam jurist, vanwege zijn rol in de Brabantse omwenteling en vooral vanwege zijn interesse in heel wat wetenschappen. Door zijn taalfantasie zocht hij Atlantis in onze contreien.
- [a] **PENNEMAN T.**, *Een Van Doorne-toemaatje*. – in Het Land van Nevele, jg. 8 (1977), nr. 1, p. 35.
 Anekdoten: perceptie van de familie VAN DOORNE en haar Engelse vrienden
- [a] **STROBBE** Arnold, *Naar aanleiding van de honderdste verjaardag van zijn overlijden: de laatste jaren van Hendrik Van Doorne in Poeke*. – in Het Land van Nevele, jg. 46 (2015), nr. 2, p. 21-30, 4 foto's en 1 doc.
 Poeke, 1841-1914, Vlaamsgezind priester-missionaris in Engeland, leerling en vriend van Guido GEZELLE, die vanaf 1919 opnieuw permanent in zijn geboortedorp, in het ouderlijk huis, verbleef. Hij werd er bijgestaan door de Engelse gezelschapsdame Flora WELD, die lange tijd zijn gedachtenis in ere hield. Hij was kunst- en antiekkenner en –liefhebber, verwant met de familie Hulin, maar ook imker, geitenfokker enz. Ook over de lokale VAN DOORNE-herdenkingen.
- [a] **TIMPERMAN** Michel, *Leonard-Frans DAVID. Dichter-onderwijzer (Harelbeke 1818 – Aalter 1883)*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 19 (1968), p. 215-226, 1 foto en 1 doc.
 [b] Als uitvloeisel van de wet op het onderwijs van 1842 richtte de gemeente een gemeenteschool op en stelde David aan als onderwijzer. Overzicht van zijn onderwijsactiviteiten en dichtkunst, met een lijst van werken. Hij was gehuwd met Mathilde VAN PEENE, zelf ook dichteres en beter bekend.
- [a] **VAN BOUCHAUTE** Joost, *Biografie Constant BRUNEEL 1809-1860, burgemeester Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 8 (1985), nr. 1, p. 5-34, 4 foto's en beperkte afstammingstabel.
 [b] Deze man stamde uit de lagere gegoede klasse van Tielt. Hij verzeilde in Aalter door de overname van de brouwerij in het centrum, voordien uitgebaat door zijn schoonbroer Leonard DE BEIL. In 1848 deed hij zijn intrede in de Aalterse politiek en werd meteen ook eerste schepen. Vijf jaar later volgde zijn benoeming tot burgemeester. Door een kwijnende ziekte, tering, kon hij dit ambt slechts zeven jaar uitoefenen. Hij zette de politiek van zijn voorganger,

J.J. SNOECK, namelijk de uitbouw van de gemeente tot een marktcentrum, voort en dit door de bestrating van wegen en de bevordering van de marktfunctie. Een ander politiek feit is het conflict tussen de gemeenteraad en gemeentesecretaris J. VERBIEST.

- [a] **VAN BOUCHAUTE** Piet, *Beschouwingen over de Aalterse dichteres Mathilde L. DAVID-VAN*
[b] *PEENE (1829-1885)*. – in Land van de Woestijne, jg. 4 (1981), nr. 1, p. 40-46, 1 foto.
Zij was de echtgenote van gemeenteonderwijzer Leonard DAVID en afkomstig uit Zeeuws-Vlaanderen. Er zijn twee dichtbundels van haar bekend. Kwalitatief zou haar werk niet zo bijzonder zijn. Ze was ook actief in de redacties van diverse tijdschriften. Bespreking van enkele gedichten.
- [a] **VAN DE CASTEELE** Joseph, *Hendrik Van Doorne: de Poekese Gezelle-discipel*. – in Het Land van Nevele, jg. 5 (1974), nr. 3, p. 70-106, 1 foto en 3 documenten.
19de-eeuwse Poekse priester, geboren uit een goeode en Vlaamsgezinde familie, kreeg opleiding in het Klein Seminarie in Roeselare, waar hij o.m. kennis maakte met Guido GEZELLE. Hij zou een huisvriend van de familie worden, vandaar ook het gedicht over Poeke. Hij schreef er ook specifiek voor de familie (Guustje, bij diens overlijden). VAN DOORNE werd ook missionaris in Engeland, meer bepaald in Brixton. Hij schreef ook gedichten en een roman. Ook aandacht voor Van Doornes bos en zijn terugkeer naar Poeke.
- [a] **VAN DE WOESTIJNE** Paul, *Emiel BEEL in Eeklo gefusilleerd in 1917*. – in Heemkundige Bijdragen uit het Meetjesland, jg. 15 (2001), nr. 2, p. 57-72, foto's, documenten ...
Een Wingenaar en enkele vrienden slaan de inboedel van een door Duitse soldaten bezocht café in St.-Maria-Aalter kort en klein en hij schiet de Duitse stationschef een oog uit. Er blijkt een band te zijn met de moorden van Beernem.
- [a] **VAN DE WOESTIJNE** Paul, *Maria Nys, een Bellemse aan de zijde van Aldous Huxley*. – in Heemkundige Bijdragen uit het Meetjesland, jg. 16 (2002), nr. 4, p. 200-207, 2 foto's.
Op basis van het boek *Mijn heerlijke nieuwe wereld. Leven en liefde van Maria NYS HUXLEY* van Stan Lauryssens over de echtgenote van de Engelse schrijver en filosoof.
- [a] **VAN EEGHEM** Etiënne, *Na 1945, soldaat in eigen gemeente*. – in Land van de Woestijne, jg.
[b] 37 (2014), nr. 3, p. 23-37, rijk geïllustreerd.
De Aalternaar Camiel VAN DAMME (*1948) werd in 1953 toch opgeroepen als soldaat. Hij kwam terecht bij de *Territoriale wacht voor luchtafweer* (TWL) en volbracht zijn dienst vooral in Aalter zelf, behalve voor enkele manoeuvres.
- [a] **VERGOTTE** Omer, *August DE MEYER, Ernest MAENAUTS brouwersgast en familie*. – in Land
[b] van de Woestijne, jg. 18 (1995), nr. 3-4, p. 3-20, geïll. met foto's en bidprentjes.
- VERMUNT** Paul (vertaling uit het Frans), *Suzanne NICOLAS-NIJS. Herinneringen 1906-1968*. – Wouw, 2017.
Bespr.: P. Laroy, in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 2, p. 51-54.
Suzanne Nijs was een van de vier dochters uit het gezin NIJS-BALTUS. Haar zuster Maria huwde met Aldous HUXLEY, die uiteraard ook aanbod komen in deze herinneringen. Vader Nijs poogde vanaf 1906 de Bellemse textielfabriek in goede banen te leiden. Dit lukte niet zo best en de Eerste Wereldoorlog gooide nog meer roet in het eten. Moeder en dochters vluchtten naar Engeland, Frankrijk en Italië. Kort na de oorlog verkocht de familie de fabriek en trok de wereld in.
Het boek is interessant voor de Bellemse geschiedenis tot aan het begin van de Eerste Wereldoorlog en voor een kort moment nadien, alsook voor de Belle époque.
- [a] **VERVALLE** Walter, *In de nieuwe smidse*. – in De Belle, jg. 11 (1998), nr. 1-2, p. 32-39, 4 foto's.
Genealogische bijdrage over de Bellemse smid August DE CLERCQ (1869-1955).
- [a] **VERVALLE** Walter, *Edouardus Van Severen, burgemeester van Poeke*. – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 26 (2003), nr. 4, p. 3-11, foto's en documenten.
Biografische nota van deze eind 19de-eeuwse burgemeester en diens familie (grootvader van

- [a] **VERVALLE** Walter, *De familie Rym. Heren van Ekenbeke (Aalter) en Bellem-Schuurvelde*. – in
[b] Land van de Woestijne, jg. 35 (2012), nr. 1, p. 47-56, 1 foto.
Biografische nota's over Geerard RYM en diens zoon Karel, 16de eeuw
- [a] **WILLE** Erik, *Karel Waerie, ook een Aalterse figuur*. – in Land van de Woestijne, jg. 21 (1998),
[b] nr. 3-4, p. 5-24, talrijke ill.; ook in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 30 (2001), nr. 3, p. 126-139.
De Gentse volkszanger WAERIE bracht zijn jeugdijaren door in Aalter (1849-1860). Hij volgde er enkele jaren lager onderwijs bij Leonard DAVID.
- [a] **WYNANTS** Marcel, *De mastiff in het leven van Eerwaarde Heer VAN DOORNE*. – in Het Land
van Nevele, jg. 32 (2001), nr. 4, p. 307-311, 2 foto's.
Deze Poekse priester verbleef een hele tijd in Engeland (2de helft 19de eeuw) en toonde een grote belangstelling voor dit oud Engels waakhondenras.

M. VOLKSKUNDE

M.1 verenigingsleven

zie ook sportverenigingen verder in deze rubriek, godsdienstige verenigingen onder rubriek H en sociale- en beroepsorganisaties onder rubriek G

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Volksdansgroep Adelheid te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 37
[b] (2014), nr. 3, p. 3-16, zeer rijk geïllustreerd.
1956-1961, katholiek en Vlaams, opgericht onder impuls van Herman CODDENS en Monique VAN HOOREWEGHE; vooral fotoverslag
- DAUW** Adhémar, *V.T.B. Maria-Aalter*. – in Ons Doomkerke, jg. 9 (1964), nr. 2, p. 13-15.
- [a] **DE BAETS** Henri, *Een oud-strijdersbond 1914-1918 te Sint-Maria-Aalter*. – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 25 (2002), nr. 1, p. 52-61, 6 foto's.
Ontstaan in 1933, als afsplitsing van de Aalterse vereniging, en ontbonden in 1994. Met biografische nota over Maurice DE BAETS, de langst overlevende oud-strijder van Aalter.
- [a] **DE DONCKER** Jozef, *Het Sint-Gerolfkoor te Aalter (1934-1984)*. – in Land van de Woestijne,
[b] jg. 9 (1986), nr. 1, p. 16-20.
Jongenskoor, niet alleen als schoolkoor actief, maar vooral op parochiaal vlak, deels met vallen en opstaan volgens de interesse van de geestelijkheid. Een belangrijke figuur gedurende ongeveer 25 jaar was meester Jozef DE DONCKER.
- [a] **DEFUYT** Roger, *Eerste jubelfeest van de fanfare "Eendracht" van Aalter in 1911*. – in Land
van de Woestijne, jg. 10 (1987), nr. 1, p. 3-9, 4 foto's en een folder.
Muziekfestival bij het 25-jarig bestaan (in principe in 1910), gevolgd door een feestdag voor de leden en waarbij talrijke prominenten aan de eretafel aanschoven. Met menu en liedtekst, alsook het verslag uit *De Landwacht*.
- [a] **LAROY** Peter, *Een vergeten vereniging: Het Willemsfonds te Aalter voor de Eerste*
[b] *Wereldoorlog*. – in Land van de Woestijne, jg. 16 (1994), nr. 3-4, p. 3-19, 2 foto's en 4 doc.
Met aandacht voor de lokale, liberale aanhang, de schoolstrijd, de liberale fanfare, de oprichting van een Willemsfondsbibliotheek. Met ledenlijst en lezersstatistiek.
- [a] **MARTENS** Albert, *Vooroorlogse Katholieke Studentenactie (K.S.A.) te Hansbeke, Nevele, Merendree en Bellem (1935-1940)*. – in Het Land van Nevele, jg. 27 (1996), nr. 1, p. 3-41, rijk geïll.
Uitvoerige monografie met aandacht voor de stichting, activiteiten, de leden en de teloorgang, waar mogelijk geplaatst tegen een bredere achtergrond.

- [a] **THYS** Maurice, *Het Kristen Middenstandsverbond – afdeling Maria-Aalter*. – in Land van de
]b[Woestijne, jg. 15 (1992), nr. 1-2, p. 33-35.
 Feestprogramma 1928 en korte, inleidende nota.
- [a] **THYS** Maurice, *Met de Christen Middenstandsbond op reis*. – in Land van de Woestijne, jg. 16
]b[(1993), nr. 3-4, p. 27-30, 1 foto bestuur.
 Beschrijving van een uitstap van deze vereniging naar de frontstreek en de kust in 1927, aan de hand van enkele krantenberichten.
- [a] **THYS** Maurice, *Plaatselijk nieuws uit Aalter: winter 1926-1927*. – in Land van de Woestijne, jg. 19 (1996), nr. 1-2, p. 29-37.
 Over (beroeps-)verenigingen, op basis van de *Gazette van Aalter*.
- [a] **VAN ACKER** Adhémar, *100 jaar Davidsfonds Aalter 1910-2010*. – Aalter, 2011, 124p., rijkelijk geïll., o.a. met talrijke kleurenfoto's. Met overzicht van alle activiteiten vanaf 1910 en een lijst van enkele bestuursfuncties.
 Bespr.: PL, in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 62 (2011), p. 429-430.
 Behandeling van de stichting, de herstichting (1922), en drie periodes volgens de voorzitters (en secretaris/programator): Gerard MATTHEEUWS, Karel BOCKAERT (Luc STOCKMAN) en Bieke DE NEVE (Giovanni BOGHAERT). Drie thema's staan centraal: toneel, koor en bibliotheek. De klemtoon ligt vooral op de laatste 25 jaar.
- [a] **VAN DE MOORTE** Jozef, *Het verhaal van Vlaanderens Zonen. 'Voor God Taal Broedermin Vaderland en Vrijheidszin'*. – in Roede van Tielt, jg. 33 (2002), nr. 1, p. 3-32, foto's en documenten.
 Zang- en toneelvereniging (1881-heden) in Lotenhulle, ontstaan uit het kerkkoor
- [a] **VERVALLE** Walter, *Op de planken in Bellem. Tien jaar toneel bij het Davidsfonds*. – in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 3, p. 12-20, 7 foto's en 2 documenten.
]b[Vanaf omstreeks 1973, met Walter VERVALLE als regisseur. De groep genoot een zekere regionale bekendheid en voerde ook elders, tot in de Gentse gevangenis, stukken op. Het waren overwegend kluchten.

M.2 feestelijkheden, plechtigheden, herdenkingen

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Grote feesten te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 1, p. 63-70, foto's, programma's en documenten.
]b[De 75ste verjaardag van de onafhankelijkheid in 1905, voornamelijk de organisatie van de stoet.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Vriendschapsbanden Italië-België -1930*. – in Land van de Woestijne, jg. 33 (2010), nr. 1, p. 49-50, 1 foto en 1 document.
]b[Dankbetuiging aan de burgemeester van Aalter naar aanleiding van het huwelijk van prinses Marie-José VAN BELGIË met Umberto II VAN ITALIË.
- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Bevrijdingsstoet te Lotenhulle, oorlog 1940-1945*. – in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 3, p. 3-9, 11 foto's, 1 kaart en 1 document.
]b[Vermoedelijk kort na de oorlog in de Heirstraat en Nevelestraat; ook info over het begrip *Stalag* en de verplichte tewerkstelling van de broers André en Gaston CLAEYS.
- [a] **DEFRUYT** Jan, *Pensionering Alfons DE POORTER, postbode te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 34 (2011), nr. 3, p. 57-62, foto's en documenten.
]b[(Foto)verslag
- [a] **DEFRUYT** Roger, *De herdenking van de Onafhankelijkheid van België vroeger*. – in Land van de Woestijne, jg. 3 (1980), nr. 2, p. 27-35, 5 documenten.
 De officiële herdenkingen in 1905 en 1930. Een geldinzameling bracht in 1905 niet voldoende op om de groots opgevatte plannen uit te voeren. De stoet werd behouden, maar goedkoper

samengesteld. De affiche vermeldde ook een cinematografisch feest. Het gemeentewapen werd wel verkeerd afgebeeld! Het feest in 1930 was gelijkaardig

- [a] **DEFRUYT** Roger, *Aalter-Brug in feest. Mevrouw CORNELIS-VAN WONTERGHEM Eugenia 100 jaar*
[b] *in 1913*. – in Land van de Woestijne, jg. 18 (1995), nr. 3-4, p. 21-23, 1 foto.
Honderdjarige
- [a] **LAROY** Peter, *Vredesfeesten in Poeke (1945)*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 2,
[b] p. 27-39, met uitgebreide fotoreportage en enkele documenten.
Uitgewerkt programma met een grote, gekostumeerde optocht inclusief koningshulde. De
organisatoren, i.c. burgemeester Inès PYCKE DE PETEGHEM en secretaris DE KESEL,
verspreidden zelfs een pamflet (als bijlage) met de motieven en een waarschuwing aan
collaborateurs. Er waren 35 groepen, waaronder meerdere met muziek en dans uit
buurgemeenten. De oorlogsgebeurtenissen spelen een prominente rol.
- [a] **LAROY** Peter, *Feestelijke intrede van Henri T'Kint-De Naeyer als volksvertegenwoordiger*
[b] *(1847)*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 3, p. 31-32.
Spontaan onthaal door bevolking en overheid in Aalter (station) en Bellem, waar de toen
liberale politicus een buitenverblijf had. De bezoeker wordt door een vrouw toegesproken, die in
het Nederlands antwoordt. Met kleine antiklerikale sneer van de (Franstalige) briefschrijver.
- [a] **LAROY** Peter, *“We hebben dat in Aalter nog nooit beleefd”. Vliegfeest en muziektfeest uit*
[b] *1911*. – in Land van de Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 1, p. 33-44, 5 documenten en 3 foto's.
Een late viering van het 25-jarig bestaan van de katholieke fanfare *Eendracht*, tevens om het
lokale katholieke overwicht te bevestigen. Door een toeval wou men er ook een vliegshow aan
koppelen. Het leek een feest te worden zonder weerga, maar de euforie werd, vooral financieel,
flink getemperd.
- [a] **THYS** Maurice, *De 11-juliviering vóór 1940*. – in Land van de Woestijne, jg. 15 (1992), nr. 1-2,
[b] p. 28-32, met documenten.
Afdruk van enkele feestprogramma's met korte, inleidende bespreking.
- [a] **THYS** Maurice, *De Guldensporenfeesten te Aalter in 1927*. – in Land van de Woestijne, jg. 16
[b] (1993), nr. 3-4, p. 25-26, met programma.
Korte beschrijving op basis van een krantenbericht.
- [a] **THYS** Maurice, *Uit de tijd “van toen”. Folklore- en reclamestoet te Aalter op zondag 27*
[b] *september 1953*. – in Land van de Woestijne, jg. 21 (1998), nr. 3-4, p. 59-64, 3 foto's en deel
programmabrochure.
Inrichting en verloop stoet
- [a] **VERVALLE** Walter, *Een gouden bruiloft te Bellem*. – in De Belle, jg. 16 (2003), nr. 1, p. 30-31.
Petrus VERHEYE en Rosalie JOOS, 1913

M.3 ontspanning (volks vermaak)

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Het cinq-sizen kansspel*. – in Land van de Woestijne, jg. 21 (1998), nr.
[b] 3-4, p. 34-35, 1 foto.
Over dit gokspel in het algemeen.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *De familie Bockaert en de waterfeesten aan de “brugge”*. – in Land van de
[b] Woestijne, jg. 14 (1991), nrs. 1-2, p. 51-55, 1 document.
Midden 19de eeuw. De familie BOCKAERT was ondernemend en zag vermoedelijk wel iets in het
organiseren van activiteiten om haar herberg nog beter te doen draaien. Daarenboven
moedigde het gemeentebestuur dergelijke zaken aan door het verlenen van subsidies. In de
rand hiervan is ook sprake van een *zwemmen-maatschappij*.

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Aalterkermis, omstreeks 1900*. – in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr.
 [b] 3, p. 21-47, 3 foto's, 2 documenten en 1 kleurenaffiche ([online raadpleegbaar](#)).
 @ Aalterkermis genoot eeuwenlang grote faam door de St.-Corneliusdevotie. Omstreeks 1890 kwam er ook een wereldlijk aspect bij, namelijk een grote foor. Het blijft eigenaardig dat aan dit laatste aspect niet bijster veel aandacht werd besteed in de regionale pers, evenmin op de gemeentelijke kermisaffiche ... De kermis en/of bedevaart zou jaarlijks tienduizenden bezoekers hebben getrokken. Een sleutelfiguur in dit (nieuwe) gebeuren is mogelijks politiecommissaris Hendrik VAN DE GENACHTE. Kermis is meer dan een bedevaart en/of ontspanning, er is ook een financiële/criminele kant enz.
- [a] **DE KÉ** André, *Honderd jaar cinema! Vijftig jaar cinema te Aalter!* – in Land van de Woestijne,
 [b] jg. 17 (1994), nr. 3-4, p. 8-9.
 Gebaseerd op herinneringen.
- [a] **DE KÉ** André, *De achteruitkijkspiegel. Goedheid tegenover de dieren?* – in Land van de
 [b] Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 2, p. 45-46.
 Deels over zogenaamde *kwelspelen* (door kinderen en volwassenen) met dieren, zoals eierkransen maken met uitgeblazen vogeleieren, meikevers vangen, duiven schieten en vogels vangen. Met anekdote uit de Tweede Wereldoorlog.
- [a] **DE KÉ** André, *De achteruitkijkspiegel. Attracties*. – in Land van de Woestijne, jg. 39 (2016), nr.
 [b] 3, p. 67-69.
 Persoonlijke herinneringen van kort na de Tweede Wereldoorlog van kermisattracties, naast Tamboer, kwakzalvers, een krachtpatser enz.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Het winterplezier van Gust en Deesken*. – in De Belle, jg. 2 (1989), nr. 1, p.
 10-12, 1 foto.
 Fragmenten uit het boekje van Maria BULTINCK-D'HANIS: schaatsen, sledes, ijsstoelen,... Ook interessant voor dialectwoorden.

M.4 volksliederen, volkszangers

- [a] **DE KÉ** André, *De achteruitkijkspiegel. Tamboer*. – in Land van de Woestijne, jg. 34 (2011), nr.
 [b] 5, p. 53-54.
 Anekdoten over de volkszanger Lionel BAUWENS, meegemaakt door de auteur.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Oude liedjes*. – in De Belle, jg. 1 (1988), nr. 4, p. 19-20; jg. 2 (1989), nr. 1, p.
 21; nr. 2-3, p. 23; nr. 4, p. 25; jg. 3 (1990), nr. 1, p. 16.
Het graf van een soldaat uit het liedjesboek van Maria VERHEYE; de tekst zonder enige duiding, en zo mogelijk nog minder informatie voor een winterlied en andere zonder titel, o.a. uit een *liederenboek* van 1905, waaruit ook *Het geloof van den Landman*.
- [a] **LAROY** Peter, *Op zoek naar een liedjeszanger...* - in Land van de Woestijne, jg. 26 (2003), nr.
 [b] 3, p. 41.
 Theofiel VANDER MEERSCH, Ruiselede (zie ook het artikel van dezelfde auteur over de moord op Oscar HELLEBAUT).
- [a] **LAROY** Peter, *Over het moordlied 'De laffe moord te Maria-Aeltre' op de genaamde Frederick*
 [b] *VAN DAELE door de moordenaar Jan CANEPEEL (1919)*. – in Land van de Woestijne, jg. 32 (2009), nr. 2, p. 3-11.
 Schets van de omstandigheden die tot de moord leidden en het lied van Victor BEKAERT.
- [a] **LAROY** Peter, *Uw beeld staat op de schouw. Lied voor de verongelukte Georges DE VREESE*. –
 [b] in Land van de Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 1, p. 42-45, 2 foto's.
 Fietsongeval op de Markt in Aalter, 1938. Lied door André VAN DE VEIRE.

- [a] **LAROY** Peter, *Moord voor een Sportwereld*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 2, p. 40-42.
 [b] Liedtekst van Frans JACOBS over een moordpoging op Katrien VERVAK (VERVAE(C)KE) in Lotenhulle, te situeren tussen 1921 en 1939, tijdsspanne waartussen het blad *Sportwereld* werd uitgegeven.
- [a] **STEVENS** Willy, *Vreselijke moord*. – in Land van de Woestijne, jg. 30 (2007), nr. 1, p. 40-41.
 [b] Liedtekst uit een gepubliceerd liedboek over een moord in Aalter, jaar onbekend
- [a] **WILLE** Erik, *Volksliederen in Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 5 (1982), nr. 1, p. 3-11.
 1 volkslied “het spook” dat van in de 19de eeuw is overgeleverd bij de familie VERSELE en is terug te voeren op “Van den Heere van Godsvelde” en/of “Het doodshoofd van Coesveld”.
- [a] **WILLE** Erik, *Volksliederen in Aalter*. “De mei zingen”. – in Land van de Woestijne, jg. 5 (1982), nr. 2, p. 18-22.
 Opgetekend in Lotenhulle en Aalter (o.a. *De Meiboom*). Met informatie over het gebruik van het meizingen (bedellied).

M.5 legendes, volksverhalen

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Veronica's kruis in Lotenhulle. Moord, legende en mysterie*. – in Appeltjes van het Meetjesland, jb. 50 (1999), p. 231-254, 1 foto, 1 kaart en 3 documenten ([online raadpleegbaar](#)).
 @ De basis is een fictief, geromantiseerd verhaal van een zekere Leonard BOCQUAERT en mondelinge overleveringen. Deze elementen blijken zeer goed de confrontatie met de processtukken van de moord op Veronica VERDUERE in 1738 te doorstaan...
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Volksvertelsels en andere zanten van Jules VAN LANTSCHOOT*. – in Land van de Woestijne, jg. 35 (2012), nr. 3, p. 31-41, 1 afb.
 [b] De Bellemnaar was een 19de-eeuwse pionier inzake dialect en volksverhalen, met voorbeelden uit het Aalterse.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Is het legendarische ‘Jantje van Poeke’ een Hans?* – in Land van de Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 1, p. 25-29.
 [b] De legende in haar oorspronkelijke vorm en over de grondvorm van de namen Jan en Hans.
- [a] **BOLLAERT** André, *60 jaar geleden – UFO's boven Lotenhulle*. – in Het Land van Nevele, jg.46 (2015), nr. 2, p.77-84, 3 foto's en 2 doc.
 Een modern volksverhaal volgens de auteur. Marin VANDERCRUYSEN uit Oudenaarde zag op 21 juli 1955, samen met een 20-tal Lotenhullenaren, vijf onbekende voorwerpen boven de autostrade. Het gemeentebestuur liet in 2004 er een klein monument plaatsen.
- [b] **DEFRUYT** Roger, *Bescherming van het kleine monument. Legende en ... historie in verband met “Veronika's kruis”*. – in Land van de Woestijne, jg. 1 (1978), nr. 2, p. 27-29, 1 foto.
 Gebaseerd op mondelinge bronnen van Cyriel Lootens, waaruit blijkt dat inwoners van Bellem en Lotenhulle nog steeds wat op de hoogte waren van zowel de legende als de realiteit.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *“Goemaere” een legende te Poeke*. – in Land van de Woestijne, jg. 5 (1982), nr. 2, p. 25.
 Gelinkt aan de kruistochten met uitloper in het begin van de 20ste eeuw.
- [a] **DE ROO** Lucien, *Bij de kafftekening. Veronica's kruis*. – in Het Land van Nevele, jg. 6 (1975), nr. 2, p. 36-37.
 Lootse legende en een stukje werkelijke basis uit de 18de eeuw.
- [a] **LAROY** Peter, *De legende van de ‘Priesterazenhond’*. – in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 2, p. 38-39.
 [b]

Een koene, Aalterse boogschutter kreeg na contact met de hond wit haar en waardoor een uitdrukking ontstond.

- [a] **LOOTENS** Christian & **LOOTENS** Cyriel, *Cyriel BUYSE en "Veronica's kruis"*. – in De Belle, jg. 1 (1988), nr. 4, p. 6-7, 1 tekening.
In de roman *Het recht van de sterkste* komt een verwijzing naar het kruis voor.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Legende en ... historie in verband met "Veronica's kruis"*. – in De Belle, jg. 1 (1988), nr. 3, p. 12-14.
Diverse versies, zagezegd ook de historische achtergrond, gebaseerd op o.a. het boekje *"Veronica's kruis: een ware geschiedenis"* van Leonard BOCQUAERT. Met elementen uit andere verhalen.
- [a] **STROBBE** Arnold, *Veronica's kruis*. – in Dorp in de spiegel. Schetsen uit het dorpsleven van Lotenhulle en Poeke, Aalter (Davidsfonds Lotenhulle-Poeke), 1987, p. 114-117, 2 foto's.
De volkse versie van het verhaal over het kruis met als extra informatie over de oude pastoor die zich langs de Heirstraat moet hebben bevonden, toch tijdens de Franse tijd. In een woning zouden sporen van verdoken kerkdiensten zijn gevonden.
- [a] **STROBBE** Arnold, *De legende van Onze-Lieve-Vrouw van Goe Mare*. – in Land van de Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 3, p. 27-30, 1 foto.
[b] Legende van de Poekse baron die ter kruisvaart trok, maar langer dan anderen wegbleef. Zijn echtgenote bad tot Maria, waarna het beeld een ereplaats kreeg en de naam van *Onze-Lieve-Vrouw van Goe Mare*. Het beeld bleef in het kasteel van Poeke, verhuisde na de verkoop mee met de familie DE PREUD'HOMME D'HAILLY naar het *Klein Kasteeltje* en kwam zo in handen van priester Hendrik VAN DOORNE. Na zijn terugkeer als missionaris in Engeland vond het een onderkomen in zijn huiskapel, maar verhuisde het na zijn dood in 1914 met zijn Engelse gezelschapsdame, Flora WELD, naar Engeland. Het beeld is nu eigendom van de Britse staat.

M.6 volksfiguren en reuzen

- [a] **HEYNDRIKX** Madeleine, *Mensen van Bellem. Emeranske en het winkeltje*. – in De Belle (jg. 6 (1993), nr. 2-3, p. 22-26, meerdere foto's en straatzicht winkeltje.
Rond Emerence DE GROOTE en haar winkel, volksdevotie enz.
- [a] **LAROY** Peter, *De Aalterse reuzen*. – in Land van de Woestijne, jg. 40 (2017), nr. 1, p. 48-52,
[b] 2 foto's.
Na de Tweede Wereldoorlog zorgden buurt- of feestcomités voor de creatie van zes reuzen, deels geïnspireerd op lokale figuren, een historische figuur (die echter niets met Aalter blijkt te maken te hebben) en een hond. Na 1990 deemsterde de aandacht voor de reuzen weg.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Humor van eigen bodem*. – in De Belle, jg. 2 (1989), nr. 2-3, p. 21-22, 2 foto's.
Wederzijdse poetsen tussen de Bellemnaren Henri LIEVENS (*Arie Dijk*; landbouwarbeider) en Henri DE BRUYNE (*Bruyntje*; mandenvlechter), 20ste eeuw.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Humor en fratsen van eigen bodem*. – in De Belle, jg. 6 (1993), nr. 1, p. 20.
Enkele anekdotes over Arthur DE VREESE van Bellem.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Mensen van Bellem*. – in De Belle, jg. 7 (1997), nr. 1, p. 12-13 en nr. 2, p. 7-8; nr. 3-4, p. 18-21 en jg. 8 (1995), nr. 1, p. 5-9, geïll.
1. "Peetjen" MYNCKE;
2. Charelke MEYERS;
3. De voermannen Jules BAECKELANDT en Simon VAN PARIJS: vervoer met kar en ezel, jaren '20-'30 en
4. August DE COCKER (1874-1960), landbouwersknecht en klokluider.
Biografische nota's van volkstypetjes/volksfiguren.

M.7 materiële volkscultuur

- [a] **DEFRUYT** Roger, *Voetenschrapers te Aalter*. – in Land van de Woestijne, jg. 16 (1993), nr.
]b[1-2, p. 41-42, 3 foto's.
- [a] **STROBBE** Arnold, *Klompen aan de voet in Lotenhulle en Poeke*. – in Het Land van Nevele, jg.
24 (1993), nr. 1, p. 31-48, meerdere foto's.
Algemene inleiding, aandacht voor specifieke (dialect-)termen, klompenmakers enz.; 1
liedtekst.

M.8 sport en spel, sportverenigingen, sportlui

- [a] **BAECKELANDT** Roger, *Renner Urbain ANSEEUW, een bekende Aalternaar*. – in Land van de
]b[Woestijne, jg. 38 (2015), nr. 2, p. 3-14, 7 foto's.
°Wingene 1892 - †Aalter 1962; woonde een tijdje in Lotenhulle voor de Eerste Wereldoorlog,
die zijn rennersloopbaan sterk beïnvloedde. Tijdens de oorlog was hij in Nederland
geïnterneerd, maar kon er toch koersen. Na de oorlog nam hij in 1919 deel aan de (harde,
meerdagse) *Omloop van de Slagvelden*, waarin hij tweede eindigde. Hij stopte als renner in
1923 en baatte een fietsenzaak uit in Aalter.
- [a] **BOLLAERT** André, *100 jaar geleden stond er een Lotenhullenaar op het podium van de Tour*.
– in Het Land van Nevele, jg. 44 (2013), nr. 3, p. 109-117, 4 foto's.
Over Marcel BUYSSE (geboren BUIJZE) en vooral zijn succesvolle Tour van 1913.
- [a] **BOLLAERT** André, *100 jaar geleden won een Lotenhullenaar de Ronde van Vlaanderen*. – in
Het Land van Nevele, jg. 45 (2014), nr. 2, p. 64-66, 1 foto.
Marcel BUYSSE (BUIJZE) won de tweede editie, die ook in Lotenhulle voorbijkwam.
- [a] **DE BAETS** Henri, *Wereldrecord snelheid voor koersauto's te Sint-Maria-Aalter*. – in Land van
]b[de Woestijne, jg. 18 (1995), nr. 3-4, 24-26, 1 ill.
Geslaagde recordpoging op de autosnelweg door de Engelsman A. GARDNER.
- [a] **DE DONCKER** Jozef, *De "hondenkoersen" in de wijk Oostergem en de Bellemstraat (Een
]b[verdwenen traditie)*. – in Land van de Woestijne, jg. 23 (2000), nr. 2, p. 24-34, 4 tekeningen en
13 foto's.
Situatieschets inzake herbergen begin 20ste eeuw, van waaruit het volksvermaak (met ook
andere zaken uit de volkscultuur) werd georganiseerd tot aan de Tweede Wereldoorlog. De
traditie herleefde enige tijd eind de jaren '50, o.a. met de reuzenhond Bobel.
- [a] **DE KÉ** André, *Een gesprek met ex-wielrenner Albert DE ROO uit Aalter*. – in Land van de
Woestijne, jg. 12 (1989), nrs. 3-4, p. 48-52, 1 foto.
Renner bij de junioren net voor de Tweede Wereldoorlog en vanaf 1940 beroeps, maar de
oorlog doorkruiste zijn carrière (maar leverde wel enkele anekdotes). Na de oorlog reed hij
enkel nog bij de amateurs.
- [a] **LAROY** Peter, *Haeck is 't herte af. Camiel Haeck en de opening van de Maldegemse
]b[velodroom (1919)*. – in Land van de Woestijne, jg. 32 (2011), nr. 1, p. 48-59, 2 foto's en 1
document.
Victor DE LILLE zag meerdere (ook financiële) voordelen in een velodroom en nodigde Camiel
HAECK uit Sint-Maria-Aalter, de *koning van de kermiskoersen*, uit voor de opening. Dit werd een
afknapper. De herkansing (met de absolute kampioen VAN HAUWAERT) verliep evenmin
vlekkeloos.
- [a] **LAROY** Peter, *Het succesjaar van de Aalterse wielrenner ... Roger WYCKSTANDT*. – in Land
]b[van de Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 3, p. 41-47, 6 foto's.
1953, gebaseerd op het weekblad *SportClub*. De gegevens uit het blad worden ook gekaderd.

- [a] **LAROY** Peter, *Marcel Buysse van ijzer en staal. Een topwielrenner uit Lotenhulle in 1914.* – in
 [b] Land van de Woestijne, jg. 39 (2016), nr. 4, p. 3-24, 6 foto's en 1 doc.
 Gebaseerd op vooral artikels uit het jonge blad *Sportwereld*, populair geworden dankzij Karel VAN WIJNENDAELE (pseudoniem voor Karel STEYAERT). De verwachtingen in Buysse waren na zijn zes overwinningen in de Ronde van Frankrijk in 1913 en zijn overstap naar een Franse ploeg, waardoor hij samen reed met tourwinnaar Odiel DEFRAÏE. Aandacht voor zijn voorbereiding en trainingsmaat Urbain ANSEEUW, de jonge Ronde van Vlaanderen die doelbewust Aalter en Lotenhulle aandeed (en die hij, na afspraak, won), zijn koersen tussen de Ronde en de Tour (met opgave in de Ronde van België) en uiteraard deze rittenkoers van 28 dagen zelf. Buysse (officieel BUYZE) was de grote favoriet van *Sportwereld*, maar hij kampte regelmatig met pech. Na acht ritten stond hij toch al vijfde, maar in de negende rit maakte hij een doodsmak. Wielerjournalist Van Wijnendaele erkende eerlijk dat Buysse de ronde toch niet zou of kon winnen. Later, vooral na de Eerste Wereldoorlog, werd het vooral een verhaal van *net niet*.
- [a] **LOOTENS** Cyriel, *Volkssporten en volksvermaken. De duivensport.* – in De Belle, jg. 15 (2002), nr. 1, p. 12-26, met foto's en voorpagina's van De Roste Duif.
 Overzicht van de Bellemse duivensport vanaf 1887, zoals beschreven door André VAN LANTSCHOOT en Roger MORTHIER in *De Roste Duif*, het Algemeen Duivensportblad van Bellem, dat verscheen van 1974 tot 1977. Aanvullend een interview met duivenmelker Jozef Lootens.
- [a] **STAFKEN** (Wille Gustaaf), *Onze pedaalridders.* – in De Belle, jg. 4 (1991), nr. 2, p. 15-17, 1 foto.
 Enkele volkse elementen in verband met het fietsen en vnl. een lijst van Bellemse wielrenners.
- [a] **STROBBE** Arnold, *De flandriens van Lotenhulle.* – in Het Land van Nevele, jg. 15 (1984), nr. 2, p. 51-66; nr. 3, p. 145-157; jg. 16 (1985), nr. 1, p. 35-70, geïllustreerd met foto's en documenten.
 Driedelige bijdrage met in het eerste deel de wielersport in het algemeen: het begin, technische aspecten, de rol van de kranten, de Tour de France enz. Het tweede deel is autobiografisch: leren fietsen, supporteren, het verzamelvirus. Het derde deel behandelt het fietsgebeuren in Lotenhulle, met overwegend aandacht voor de lokale renners, met navenante of ruimere uitstraling. Dit laatste deel is grotendeels identiek aan het andere, gelijknamige artikel van de auteur. Bijkomend is er algemene aandacht voor de “flandriens”.
- [a] **STROBBE** Arnold, *De flandriens van Lotenhulle.* – in Dorp in de spiegel. Schetsen uit het dorpsleven van Lotenhulle en Poeke, Aalter (Davidsfonds Lotenhulle-Poeke), 1987, p. 25-44, 9 foto's en 1 doc. (zo goed als identiek met een deel van zijn gelijknamig artikel in Het Land van Nevele).
 De eerste fiets(ers), fietsenmakers en koersen in het dorp (zogenaamde – volkse – *parochianenkoersen*; met heel wat namen van deelnemers), de organisatoren van de wedstrijden, wijkkoersen, pistewedstrijden in de buurt ... Tevens een overzicht met (de) koersprestaties van 18 renners, waarvan de belangrijkste Marcel BUIJZE (BUYSE; °1889) was. Andere namen: Maurice OOSTERLINCK (°1909), Marcel en Adrien COUSSENS (°1911 en 1912), Antoine DE KEYZER (°1930; beroepsrenner), DE CRAMER, DE SMUL, VAN LOOCKE, LANNOO, VAN DE MOORTELE e.a. De beschrijvingen zijn doorspekt met tal van anekdotes en volkscultuur.
- [a] **STROBBE** Arnold, *WS L Lotenhulle: van Albert I-ploeg tot White Stars Lovrienden.* – in Het Land van Nevele, jg. 32 (2001), nr. 3, p. 193-206, 4 foto's en 1 ill.
 Lokale voetbalgeschiedenis vanaf de Eerste Wereldoorlog
- [a] **THYS** Maurice, *Iets over Camiel Haeck en de velodroom van Maria-Aalter.* – in Land van de
 [b] Woestijne, jg. 8 (1985), nr. 4, p. 28-48, rijk geïll. met foto's en documenten.
 Lokale wielrenner (1884-1972), voornamelijk voor de Eerste Wereldoorlog. Hij fietste een serieus palmares bij elkaar (hij werd beschouwd als de ongekroonde koning van de kermiskoersen en *HAECK rijdt dat kraakt*), maar verwierf wel geen internationale bekendheid (hij was wel helper van Cyriel VAN HAUWAERT). Na de oorlog combineerde hij een herberg met een

fietsenhandel (en zelfs even als handelsreiziger). Eind de jaren 20 van de 20ste eeuw legde hij bij zijn zaak een eigen piste aan.

- [a] **VAN DE VEIRE** Remi, *Koersen begin jaren 1900*. – in De Twee Ambachten, jg. 20 (2012), nr. 1, p. 25.
Door de korte afstanden wonnen Camiel HAECK (Aalter) en Gustaaf DE MUYNCK (Oosteeklo) veel koersen op korte tijd.
- [a] **VANLAERE** Roger, *75 jaar voetbal te Aalter*. – Aalter, 1992, 301p., zeer rijk geïll., met diverse naamlijsten (spelers, bestuur, trainers, scheidsrechters ...).
[b] De Eerste Wereldoorlog zorgde ook in onze gemeente voor het ontstaan van de voetbalsport. Het is een verhaal van talrijke clubs, soms per wijk, speelvelden her en der, nevenactiviteiten, sponsors, *eigenaardigheden*, clubliederen, *vreemde* voetballers enz.
- [a] **VANLAERE** Roger, *De wielersport te Aalter, 50 jaar terug*. – in Land van de Woestijne, jg. 19
[b] (1996), nr. 3-4, p. 42-50 en jg. 20 (1997), nr. 1-2, p. 5-16; nr. 3-4, p. 37-46; jg. 21 (1998), nr. 1-2, p. 45-54; nr. 3-4, p. 49-54; jg. 22 (1999), nr. 1, p. 39-45, rijk geïll.
Biografische nota's van Aalterse wielrenners met hun wapenfeiten: Roger WYCKSTANDT, Jules HAUTEKEETE, Marcel BRAEKEVELT, Jules MESTDAGH, Marcel, Victor STROBBE, August VROMAN, Laurent SEMAESSE, Albert en Maurice DE ROO, Julien DE CALUWÉ, Georges EECKHAUTTE, Albert VAN DE WALLE, Roger en Albrecht VERNIEST, Sylvère VANDECAVEYE, Roger LEFEVRE, Antoine DE KEYSER, Maurice HAUTEKEETE, Raymond LEMA, Frans ANSEEUW, Robert VERSELDER, Gerard VROMAN, Gaston HUYVAERT, Gerard TAGHON en August YDE.
- [a] **VERVALLE** Walter, *Grote sluitingsprijs van Bellem*. – in Land van de Woestijne, jg. 29 (2006),
[b] nr. 4, p. 41.
Wielervedstrijd 1941
- [a] **WILLE** Gustaaf & **DE REUCK** Dirk, *Geschiedenis van het voetbal te Bellem*. – in De Belle, jg. 2
(1989), nr. 4, p. 7-10, 1 foto.
Vanaf 1933, toen buiten competitie en compleet amateuristisch. Met talrijke namen, het wisselen van velden, uitrusting enz.

M.9 volksgebruiken, volksjustitie

- [a] **BASTIAEN** Filip, *Woestijnesprokkels. "Schamenkeling en ruststooring"*. – in Land van de
Woestijne, jg. 10 (1987), nr. 1, p. 30-31.
Volksgeschieden of *charivari's* kwamen ook in de 19de eeuw nog voor in Aalter. Vermelding van drie voorvallen.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Sprokkels uit het rijke Aalterse archief. Bij de begrafenis van de Looise*
[b] *burgemeester Maurits ROEYGENS, 1794*. – in Land van de Woestijne, jg. 36 (2013), nr. 2, p. 18-23, 1 doc.; aanvulling nr. 4, p. 51-52, 1 foto.
Ontvangstbewijzen schetsen een beeld van begrafenisgebruiken bij de meer gegoeden. Er blijkt ook uit dat over de praktische werking van kleine heerlijkheden nog maar weinig bekend is.
- [a] **BASTIAEN** Filip, *Sporen van volksjustitie. Herroepen van smaad in Lotenhulle, 1891*. – in
[b] Appeltjes van het Meetjesland, jb. 60 (2009), p. 39-42.
Het herroepen is een weinig bekend fenomeen van de volksjustitie. Het gaat hier om een heel laat en uitzonderlijk geval, door een dispuut tussen August SCHAECK en notaris LIPPENS, met een volledige schriftelijke neerslag in een proces-verbaal. Er zijn ook een aantal oudere Meetjeslandse gevallen vermeld.
- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Aspekten van de volkskultuur op en rond onze hofsteden*. – in Land van de Woestijne, jg. 7 (1984), nr. 2, p. 12-35; jg. 8 (1985), nr. 4, p. 3-16, rijk geïll. met foto's en tekeningen; ook met bijkomende of ondertitels als *Overblijfselen van de vroegere dierenkultus*

en *Oude symbolen*, jg. 8 (1985), nr. 2, p. 10-21, 7 foto's.

Het voorkomen van allerhande symbolen, de oorsprong ervan, beschrijving (hemellichamen: zon en maan; plantencultus: linden en eiken, de mei steken, vlier, palm of buxus, lelie, huislook enz.). Sommige zaken komen ook in de christelijke ornamentiek voor. Zelfde opbouw rond afbeeldingen van dieren (weinig lokale voorbeelden). In een derde deel komen runetekens aan bod, naast het oorspronkelijke Aalterse wapenschild, huismerken (o.a. op zegels), het hart-motief en allerlei heiligenbeeldjes.

- [a] **DEFRUYT** Roger, *Stro in de kerk te Bellem (1936)*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 12 (1989), nrs. 3-4, p. 53-54, 1 bidprentje.
Betekenis van een oud gebruik, dat het laatst voorkwam bij de begrafenis van barones Valentine DE KERCHOVE D'EXAERDE.
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Begravenisgebruiken in de tijd van Gust en Deesken*. – in *De Belle*, jg. 2 (1989), nr. 4, p. 3-6, 1 tekening.
Fragmenten uit het moraliserend werkje van Maria BULTINCK-D'HANIS (voor andere items, zoek via trefwoord *Deesken*).
- [a] **DE REUCK** Dirk, *Oogsttijd voor Gust en Deesken*. – in *De Belle*, jg. 3 (1990), nr. 3, p. 14-17, 2 foto's.
Fragmenten uit het moraliserend werkje van Maria BULTINCK-D'HANIS, met gebruiken bij het oogsten: wafels, liedjes enz.
- [a] **HOSTE** Ivan, *Gust en Deesken en de Sint-Pietersvuren*. – in *De Belle*, jg. 1 (1988), nr. 3, p. 8-9.
Het volksgebruik bestond nog in Bellem vóór de Eerste Wereldoorlog, voornamelijk als een kinderfeest. Fragmenten uit het boekje van Maria BULTINCK-D'HANIS.
- [a] **MARTENS** Albert, *Nieuwjaarsbriefje van een Bellems begijntje*. – in *De Belle*, jg. 6 (1993), nr. 4, p. 32-35.
Tekst van de brief (1862) van Coleta VAN VYNCKT, met aanvullend familiekundige inlichtingen (gezinsfiche ouders).
- [a] **STROBBE** Arnold, *Tussen hemel en aarde. Funerair erfgoed in Lotenhulle*. – in *Het Land van Nevele*, jg. 43 (2012), nr. 2, p. 76-112, 15 foto's.
Over de verplaatsing van het kerkhof in 1965, het overbrengen van de kisten, grafdelver Jozef TANGHE, de inrichting van de begraafplaats, het dodenhuisje, begraafgebruiken, grafmonumenten, het geuzenkerkhof, symboliek enz.
- [a] **VAN DER HAEGEN** Guy, *Studentikoze groeten uit 't jaar 1902*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 20 (1997), nr. 3-4, p. 27-31, met afbeeldingen van de 2 postkaarten.
[b] Aalterse kaarten gestuurd door de Aalternaar (en flamingant?) Albrecht DE DECKER naar zijn vriend Louis TERLINCK in De Panne.

M.10 herbergwezen

- [a] **CAMERLINCKX** Jan, *Café 'Chicago', een verdwenen herberg in Sint-Maria-Aalter*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 28 (2005), nr. 2, p. 3-7, rijk geïll.
[b] Voornamelijk gegevens over de familie DE BRUYNE, begin 20ste eeuw
- [a] **DE BAETS** Henri, *Café "De Oude Smisse" te Maria-Aalter*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 30 (2007), nr. 3, p. 19-21, 1 foto.
Herinneringen van de auteur aan dit dorpscafé, naar aanleiding van het overlijden van de laatste uitbaatster, Helena VANDENBUSSCHE.
- [a] **DEFRUYT** Roger, *Verdwenen herbergen langs de vaart te Aalterbrug*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 8 (1985), nr. 4, p. 17-27, 7 foto's en 2 kaarten.
[b]

Een lijst uit 1779 met 28 herbergen, waarvan 25 op het grondgebied van Aalter (voor de fusie) en waarvan 8 langs het kanaal gelegen. Aan de noordzijde lagen er slechts twee. Met informatie over de scheepvaart met trekpaarden, het postwezen, het belang van de *afspanningen*, de ligging van het kanaal en enige bijzonderheden over bepaalde uitbaters: de families BOCKAERT, SOUDAN, Rosa DE WAELE (weduwe VAN DOOREN) enz.

- [a] **DEFRUYT** Roger, *De Verenigde Herbergiers van Aalter-dorp anno 1900*. – in Land van de
]b[Woestijne, jg. 13 (1990), nrs. 3-4, p. 8, 1 doc.
 Uitnodiging voor jaskaartwedstrijd

- [a] **DE KÉ** André, *De achteruitkijkspiegel. Volkscafés*. – in Land van de Woestijne, jg. 36 (2013),
]b[nr. 1, p. 74-75.
 Ca. midden twintigste eeuw, op basis van herinneringen van de auteur.

- [a] **DE REUCK** Dirk, **LOOTENS** Cyriel & **WILLE** Gustaaf, *Bellemse herbergen*. – in De Belle, jg. 1
 (1988), nr. 3, p. 16-17.
 Weetjes zoals oude uithangborden.

- [a] **DE REUCK** Dirk (sporadisch met **WILLE** Gustaaf), *Bellemse herbergen*. – in De Belle, jg. 1
 (1988), nr. 4, p. 14; jg. 2 (1989), nr. 1, p. 18-19; nr. 2-3, p. 26-28; nr. 4, p. 11; jg. 3 (1990), nr. 1,
 p. 9; nr. 2, p. 9, 4 foto's.
 De herbergstellingen van 1719 en 1779, met voor deze laatste de vermelding van het nut en
 wenselijkheid ervan. Voor het aantal herbergen in 1910 (bevolkingsregister) is ook de
 combinatie van het beroep van herbergier met andere opgenomen. Er is ook een passage uit
Gust en Deesken (het moraliserend werkje van Maria BULTINCK-D'HANIS) opgenomen, vooral
 dan over herbergbezoek en dronkenschap. Enkele afleveringen bestaan enkel uit een foto en
 wat commentaar.

- [a] **HUYS** Paul, *De herbergen te Aalter, Bellem, Lotenhulle en Poeke in 1683*. – in Land van de
]b[Woestijne, jg. 19 (1996), nr. 3-4, p. 10-22, met als bijlagen de tellingen en een
 persoonsnamenregister.

- [a] **HUYS** Paul, *De herbergentelling van 1683 in enkele parochies van de Roede van Tielt*. – in
 Roede van Tielt, jg. 30 (1999), nr. 3-4, p. 65-83, de telling als bijlage, met een
 persoonsnamenindex.
 O.a. Lotenhulle en Poeke. Korte bespreking: aantal, naamgeving, bestaansduur en situering.

- [a] **MARTENS** Albert, *Herbergen te Bellem, anno 1683*. – in De Belle, jg. 9 (1996), nr. 3-4, p. 27-
 29.

- [a] **STROBBE** Arnold, *De dorstigen laven in Lotenhulle*. – in Het Land van Nevele, jg. 17 (1986),
 nr. 3, p. 171-213, met foto's en documenten.
 Grotendeels identiek met het artikel met dezelfde titel in Dorp in de spiegel (zie verder; een
 liedtekst is wel weggelaten). Deze bijdrage bevat een meer uitvoerige (algemene) inleiding over
 de geschiedenis van bier en genever. Er is ook een stuk toegevoegd over steekberden en
 herbergiers (minder uitvoerig dan de latere publicatie van Jozef Van de Moortel).

- [a] **STROBBE** Arnold, *De dorstigen laven in Lotenhulle*. – in Dorp in de spiegel. Schetsen uit het
 dorpsleven van Lotenhulle en Poeke, Aalter (Davidsfonds Lotenhulle-Poeke), 1987, p. 64-90,
 rijk geïll. met foto's en documenten.
 Behandelt zowel stokerijen (STEYAERT, BOUCKAERT, de stoker Charel BAUDONCK en
 sluikstokerijen), brouwerijen (MAENHOUT; uitgebreid behandeld met diverse aspecten van het
 brouwen, de soorten bieren, de bierhandel enz. tot de stopzetting in 1948 onder Jozef NEVEJAN;
 Emiel Maenhout werd ook schepen) en herbergen met vooral aandacht voor de *herbergleute*
 (dansen en vechten, volksliedjes, drank en spel, de zusters DE GROOTE), vooral 19de en 20ste
 eeuw.

- [a] **VAN DE MOORTE** Jozef, *Herbergen te Lotenhulle*. – in *Dorp in de spiegel*. Schetsen uit het dorpsleven van Lotenhulle en Poeke, Aalter (Davidsfonds Lotenhulle-Poeke), 1987, p. 91-113, 6 foto's.
Overzichtslijst van cafés per straat, met (indien bekend) naam, opeenvolgende bewoners/uitbaters, 17de-20ste eeuw.
- [a] **VERVALLE** Walter, *Bellem anno 1872*. – in *Land van de Woestijne*, jg. 33 (2010), nr. 4, p. 16-18.
]b[Reglement op het sluiten der herbergen en vertoningen langs de straten

M.11 gastronomie

- [a] **JANSSENS** Antoine, *Nen bitteren of nen soeten*. – in *Het Land van Nevele*, jg. 23 (1992), nr. 3, p. 193-194.
Lokale recepten, o.a. Lotenhulle, voor drankbereidingen.
- [a] **STROBBE** Arnold, *"Kopje-dek" in Lotenhulle: een heemkundig dessert*. – in *Het Land van Nevele*, jg. 16 (1985), nr. 3-4, p. 209.
Een variant op *"pintje-dek"*, waarbij eertijds bij (wijk)kermessen een *schietspoele* (appelflap) op een pint werd gelegd. Bij de variant hoort een speculoos bij een kop koffie. De speculoos stelt een *boerke van Lo* voor, gelieerd aan de uitdrukking: *"zijt ge van Lo dan?"*.